

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

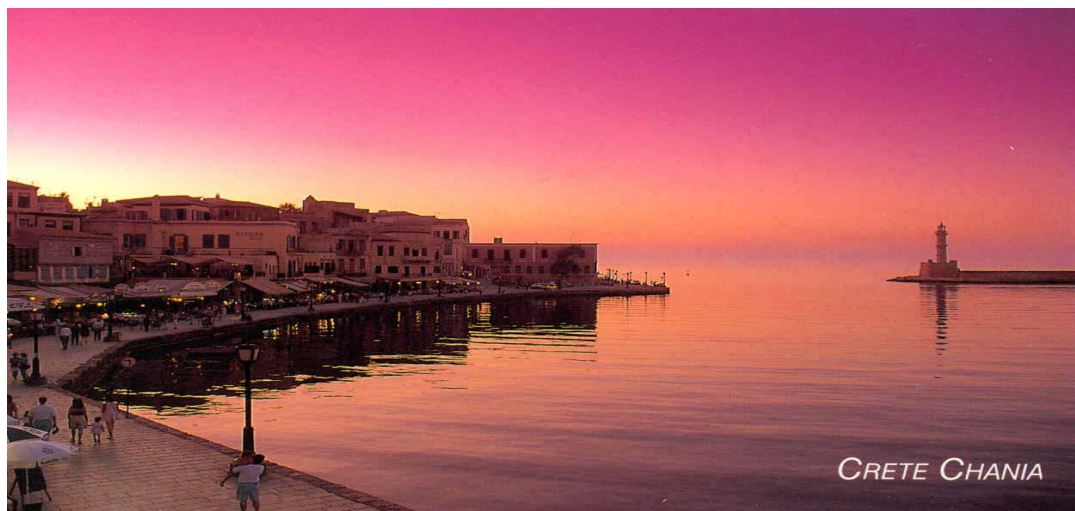
**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ:**

**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ**

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

**ΜΑΡΕΝΤΑΚΗ ΕΛΕΝΗ
ΜΟΥΝΤΑΚΗ ΦΙΛΙΩ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....3

Ενότητα 1^η

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- ⇒ Πρωτεύουσα νομού.....4- 5
- ⇒ Επαρχίες.....6
- ⇒ Τουριστικά θέλγητρα.....7-8

Ενότητα 2^η

ΦΥΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- ⇒ Παραλίες.....9-13
- ⇒ Λίμνες – Ποταμοί.....14
- ⇒ Όρη – Οροπέδια.....15-16
- ⇒ Φαράγγια.....17-21
- ⇒ Σπήλαια.....22-30

Ενότητα 3^η

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- ⇒ Ιστορία.....31-38
- ⇒ Φρούρια.....39-44
- ⇒ Αρχαιολογία – Μνημεία.....45-48
- ⇒ Μουσεία και άλλα αξιοθέατα – Εκθέσεις.....48-49
- ⇒ Βυζαντινές εκκλησίες – Μοναστήρια.....50
- ⇒ Θρησκευτικές Εκδηλώσεις.....50-51
- ⇒ Πολιτιστικές Εκδηλώσεις.....52-54
- ⇒ Τοπικά Έθιμα.....55
- ⇒ Τοπικοί χοροί – Μουσική.....55-57
- ⇒ Τοπική διασκέδαση – Ψυχαγωγία.....57
- ⇒ Τοπική Κουζίνα.....58

Ενότητα 4^η

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

- ⇒ Τουρισμός οικονομικές παράμετροι.....59-60

⇒ Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....60-62

Ενότητα 5^η

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ Ν. ΧΑΝΙΩΝ

⇒ Τουριστική Ανάπτυξη.....62-73

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

⇒ Διαφημιστικό υλικό.....74

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....75

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-ΔΙΑΜΟΝΗ.....76-78

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....79-80

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εκπονείται με σκοπό να παρουσιάσει την εφαρμογή ερευνητικής διαγνωστικής μεθόδου προσδιορισμού μορφών τουριστικής ανάπτυξης στο Νομό Χανίων.

Το σύγγραμμα διαιρείται σε οκτώ ενότητες. Η πρώτη ενότητα μελετά τα Γενικά Χαρακτηριστικά, δηλαδή τον πληθυσμό, τις επαρχίες και την πρωτεύουσα του νομού.

Στη δεύτερη ενότητα γίνεται διεξοδική ανάλυση των φυσικών χαρακτηριστικών της περιοχής δίνοντας βάση στα φυσικά θέλγητρα.

Στην Τρίτη ενότητα παρουσιάζονται τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά μέσα από ιστορική ανασκόπηση και αναλύοντας τα ιστορικά στοιχεία και αξιοθέατα, την αρχαιολογία και την τοπική παράδοση.

Η τέταρτη ενότητα καταγράφει τους τρόπους και τα μέσα συγκοινωνίας που διαθέτει ο Νομός Χανίων.

Στην πέμπτη ενότητα παρουσιάζεται ο χωροταξικός πίνακας ξενοδοχειακού δυναμικού, το ξενοδοχειακό δυναμικό κατά βαθμίδα δυναμικότητας και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια/διαμερίσματα του Νομού Χανίων.

Στην έκτη ενότητα μελετάμε τις οικονομικές παραμέτρους και τις εναλλακτικές μορφές του τουρισμού στην περιοχή.

Η έβδομη ενότητα αναλύει μεθόδους τουριστικής ανάπτυξης και σχεδιασμού του Νομού Χανίων.

Τέλος η όγδοη ενότητα ασχολείται με την οργάνωση και την διοίκηση του τουρισμού της περιοχής.

Ενότητα 1^η

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Ο Νομός Χανίων ,ο δυτικότερος Νομός της Κρήτης ,χαρακτηρίζεται από μοναδική ομορφιά. Με τις απέραντες αμμώδεις παραλίες, τα άγρια φαράγγια, τα σπήλαια, τα ενδημικά φυτά και ζώα, τους ελαιώνες και πορτοκαλεώνες ενθουσιάζει και τους πιο δύσκολους επισκέπτες. Στην ορεινή ενδοχώρα διατηρούνται "ξεχασμένα" από τον χρόνο χωριά, εκκλησιάκια και μοναστήρια, πύργοι και κάστρα. Όλη η περιοχή είναι ένας παράδεισος για περιηγήσεις, ορειβασίες και άλλες δραστηριότητες. Οι ανασκαφές τόσο στην πόλη των Χανίων όσο και στην επαρχία έφεραν στο φως οικισμούς από την προϊστορική εποχή έως σήμερα. Το ήπιο μεσογειακό κλίμα με κατώτατες θερμοκρασίες τον χειμώνα γύρω στους 12°C και ανώτατες το καλοκαίρι στους 35°C, η ξεχωριστή Κρητική διατροφή, η γνωριμία με έθιμα που ακόμα διατηρούνται ατόφια και η εγκάρδια φιλοξενία των Χανιωτών, κερδίζουν αμέσως τον επισκέπτη του ευλογημένου τούτου τόπου.

Τα Χανιά είναι η πρωτεύουσα του Νομού με πολυάριθμες συνοικίες και γραφικότητα. Η σύγχρονη πόλη σε αντίθεση με την παλιά έχει καλή ρυμοτομία, ανοιχτούς δρόμους, όμορφες πλατείες και καλοδιατηρημένα νεοκλασικά κτίρια.

Παραθαλάσσια και κατά μήκος της ακτής βρίσκονται παλιά μαγαζιά για φαγητό και καφέ. Κατηφορίζοντας την οδό Δούκα βρίσκεται το κέντρο της αριστοκρατικής συνοικίας της βενετσιάνικης πόλης όπου θα θαυμάσετε την αρχιτεκτονική των κτιρίων που σήμερα χρησιμοποιούνται για ξενώνες.

Αξιοθαύμαστος είναι, μπροστά από την πλατεία Μητροπόλεως ο επιβλητικός Ναός των Εισοδίων η Καθολική Εκκλησία και ο Ναός του Αγίου Φραγκίσκου που στεγάζει το Αρχαιολογικό μουσείο.

Από την πύλη του βυζαντινού τείχους θα βρεθείτε στο κέντρο της οχυρωμένης ακρόπολης με το Μινωικό οικισμό . Διασχίζοντας την Ακτή Τομπάζη θα δείτε το μουσουλμανικό τέμενος και το τζαμί του Κιουτσούκ Χασάν.

Στην αρχή του λιμανιού ορθώνεται το Φρούριο Φιρκάς όπου στεγάζεται το Ναυτικό Μουσείο Κρήτης και η Ιστορική Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρία Κρήτης.

Στην οδό Θεοτοκοπούλου αριστερά υπάρχει ο ναός του San Salvatore που φιλοξενεί τη Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Συλλογή των Χανίων.

Στην ιστορική πλατεία της Σπλάτζιας βρίσκεται ο Ναός του Αγίου Νικολάου με τον Τούρκικο μιναρέ και τον Αναγεννησιακό Ναό του Αγίου Ρόκκου και στην ιστορική συνοικία της Χαλέπας το Παλάτι του Πρίγκιπα Γεωργίου καθώς και το σπίτι του Ελευθέριου Βενιζέλου.

Το Ενετικό λιμάνι των Χανίων.

Οι κάτοικοι του Νομού Χανίων ανέρχονται στους 149.500 το μεγαλύτερο ποσοστό των οποίων ζει στην περιοχή των Χανίων ενώ οι υπόλοιποι στις πέντε παρακάτω επαρχίες:

- Η επαρχία Κυδωνίας κατοικείται από 92.000 άτομα και το όνομα της οφείλεται στη σπουδαιότετη αρχαία πολιτεία Κυδωνία, που οι πρώτοι κάτοικοι της ήταν οι Κύδωνες, ένας από τους αρχαιότερους λαούς που κατοίκησαν στην Κρήτη. Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της επαρχίας είναι πεδινό και ημιορεινό. Καλλιεργείται πολύ η ελιά που συναγωνίζεται την καλλιέργεια εσπεριδοειδών. Πρωτεύουσα της Κυδωνίας είναι τα Χανιά που έχουν την ικανότητα να εντυπωσιάζουν κάθε Έλληνα και ξένο επισκέπτη.
- Η δεύτερη μεγαλύτερη σε πληθυσμό επαρχία του Νομού Χανίων είναι η Κίσσαμος, που περιλαμβάνει 26.5000 κατοίκους και καταλαμβάνει το βορειοδυτικό άκρο του Νομού και ολόκληρης της Κρήτης. Η πρωτεύουσα της Κισσάμου είναι το Καστέλι το οποίο φημίζεται για τη διατήρηση της παράδοσης, τα ήθη, τα έθιμα και τις λαϊκές ιστορίες που κληρονόμησε.
- Η επαρχία Αποκορώνου που λέγεται και απλά Αποκόρωνας, καταλαμβάνει το βορειοανατολικό τμήμα του Νομού, έχει πληθυσμό 15.000 κατοίκους και πρωτεύουσα την κωμόπολη Βάμου. Είναι επίσης σημαντικό να αναφέρουμε ότι στον Αποκόρωνα παράγουν από διαφορετικά φυτά ένας είδος αιθέριου ελαίου, που το ονομάζουν, που το ονομάζουν με την τουρκική προέλευσης λέξη "καραμπάσι". Το προϊόν αυτό έχει θεραπευτικές ιδιότητες και είναι ιδιαίτερα ακριβό.
- Η επαρχία Σελίνου βρίσκεται στο νοτιοδυτικό άκρο της Κρήτης, ανήκει στον Ν. Χανίων και έχει 10,500 κατοίκους. Πρωτεύουσα της επαρχίας είναι η Κάντανος που είναι πλούσια περιοχή και παράγει κυρίως το λάδι και τα κάστανα.
- Τέλος, η επαρχία Σφακίων, η πιο ορεινή επαρχία της νοτιοδυτικής Κρήτης με 5,500 κατοίκους, περιλαμβάνει ολόκληρο σχεδόν τον ορεινό όγκο των Λευκών Ορέων, που στην περιοχή αυτή έχουν τις υψηλότερες κορυφές τους. Στην επαρχία Σφακίων που έχει πρωτεύουσα τα Σφακιά, υπάρχουν δεκαπέντε φαράγγια μέσα σε αυτά και το περίφημο για την ομορφιά και την αγριότητα του φαράγγι της Σαμαριάς. Τα Σφακιά είναι ένας τόπος άγριος, τραχύς, απρόσιτος, χάρη στα άγρια βουνά και τις απότομες ακτές τους.

Πολυσύχναστο τουριστικό θέρετρο με αξιόλογα ξενοδοχειακά συγκροτήματα είναι η Αγία Μαρίνα που πλησίον της βρίσκονται οι παραθεριστικοί οικισμοί Σταλός και Κάτω Σταλός. Στην Αγία Μαρίνα βρίσκεται η νεροσπηλιά με σταλακτίτες και σταλαγμίτες ενώ απέναντι της είναι το νησάκι Άγιοι Θεοδώροι στο οποίο λειτουργεί εκτροφείο κρητικού αιγάγρου και το οποίο για να επισκεφθείτε χρειάζεται άδεια από το δασαρχείο.

Στις ακτές του Λιβυκού Πελάγους και σε μικρή απόσταση από την έξοδο του Φαραγγιού της Σαμαριάς βρίσκεται η Αγιά Ρουμέλη και στο Ακρωτήρι υπάρχει εκτεταμένο οροπέδιο όπου βρίσκεται το αεροδρόμιο του νησιού.

Γραφικά χωριά με παραδοσιακά σπίτια μέσα στο πράσινο είναι η Ασή Γωνιά, ο Βάμος, οι Βουκολιές, οι Βρύσες, το Γαβαλοχώρι, το Επανωχώρι, το Έλος, το Θέρισσο, η Κάντανος, το Καστέλι Κισσάμου, το Κεφάλι, ο Κουρνάς, η Μαλάξα, τα Μεσκλά, οι Μουρνιές, τα Περβόλια, ο Πλάτανος, η Πολυρρήνια, η Σούγια, η Σούδα, ο Στύλος, τα Τοπόλια, τα Φλώρια.

Τουριστικά χωριά-θέρετρα είναι Γαλατάς και η Γεωργιούπολη, στα οποία κοντά βρίσκεται ο ποταμός Αλμυρός και ο τουριστικός οικισμός Καβρός με τα σύγχρονα τουριστικά ξενοδοχειακά συγκροτήματα. Ο Δαράτσος τουριστικό θέρετρο στον οποίο αξίζει να επισκεφθείτε την περιοχή των Αγίων Αποστόλων ενώ η παραδεισένια νησίδα του Ελαφονησιού εντυπωσιάζει. Επισκεφθείτε και απέναντι το Κεδρόδασος.

Γραφικό παραλιακό χωριό με έντονο νησιωτικό χρώμα είναι οι Καλύβες ενώ το Κολυμπάρι είναι γραφικό παραθαλάσσιο χωριό με μικρό λιμάνι για βάρκες και αλιευτικά. Από εκεί μπορείτε να επισκεφθείτε το ακρωτήρι Σπάθα. Μπορείτε επίσης να επισκεφθείτε το παραδοσιακό οικισμό Ταυρωνίτης κοντά στις εκβολές του ομώνυμου ποταμού. Το Μάλεμε είναι επίσης όμορφο παραλιακό χωριό με αξιόλογη τουριστική κίνηση και κοντά βρίσκεται ο παραθεριστικός οικισμός Πύργος Ψηλονέρου.

Το οροπέδιο Ασκίφου είναι εξαιρετικά γραφικό ενώ υπάρχει και ορειβατικό καταφύγιο. Μαγευτικό είναι το οροπέδιο του χλιοτραγουδισμένου Ομαλού στο οποίο μεταξύ άλλων μπορείτε να επισκεφθείτε το σπήλαιο Τζανή. Από την Παλαιόχωρα μπορείτε να πάτε στο Ελαφονήσι καθώς και στο Φαράγγι Ανύδρου και των τουριστικό οικισμό Γραμμένο. Αξιόλογη τουριστική κίνηση έχει και το θέρετρο του Πλατανιά που στα όρια φιλοξενείται ο οικισμός Γεράνι.

Η Φαλάσσαρνα έχει εκτεταμένη αμμώδες παραλία και γαλαζοπράσινα νερά, ενώ το Φραγκοκάστελο είναι παραθαλάσσιος οικισμός χτισμένος κοντά στο φημισμένο Βενετσιάνικο κάστρο. Ένας ακόμη μικρός οικισμός είναι και η Χρυσοσκαλίτισσα χτισμένη κοντά στο μοναστήρι της Παναγίας. Εάν βρεθείτε στην περιοχή περιηγηθείτε στον όρμο Στόμιο με τη βραχώδη ακρογιαλιά και τις λιμνοδεξαμενές της περιοχής.

Η Χώρα Σφακίων είναι ιστορικό χωριό με δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Είναι γνωστή για την εξαιρετη παραδοσιακή κουζίνα αλλά και για το έθιμο της βεντέτας.

Το λιμάνι της Χώρας Σφακίων συνδέεται με το Λουτρό, την Αγία Ρουμέλη, την Σούγια, την Παλαιόχωρα και την Γαύδο με μικρά πλοία που πραγματοποιούν συχνά δρομολόγια. Αξιοθαύμαστο είναι το γραφικό παραθαλάσσιο χωριό Λουτρό, η προσιτή μόνο από την θάλασσα, σπηλιά Δασκαλογιάννη και το υπαίθριο θέατρο.

2^η Ενότητα

ΦΥΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ Ν.ΧΑΝΙΩΝ

Παραλίες

Πολλές και όμορφες παραλίες με απέραντες αμμουδιές, πεντακάθαρη θάλασσα και μοναδικά τοπία κάνουν την διαμονή σας στην περιοχή των Χανίων ένα υπέροχο όνειρο. Μπορείτε να απολαύσετε το μπάνιο σας στην Κίσσαμο στις παραλίες Μαύρο Μώλο, Τελωνείου και Γηπέδου, στην Φαλάσσαρνα που έχει τιμηθεί με τον "Χρυσό Αστερία" με την κοκκινόχρωμη αμμουδιά, στο Ελαφονήσι με το μαγευτικό τοπίο και την εναλλαγή χρωμάτων στην παραλία, στη λιμνοθάλασσα του Μπάλου ακόμη στο Σφηνάρι, Νοπήγεια, στην παραλία δήμου Μηθύμνης κ.α.

- Η Κίσσαμος διαθέτει το λιμάνι Καβονησίου στο οποίο οργανώνονται ημερήσιες κρουαζιέρες στο νησάκι της Γραμβούσας και στην λιμνοθάλασσα του Μπάλου, σε ένα από τα ωραιότερα οικοσυστήματα της Μεσογείου. Πλέοντας κοντά στις ακτές του λιμανιού μπορείτε να παρατηρήσετε το φαινόμενο της ανύψωσης του εδάφους κατά 6 με 9 μέτρα πάνω από την θάλασσα, που συνέβη περίπου 2000 χρόνια πριν. Μετά από μια περίπου ώρα πλεύσης θα επισκεφθείτε τη νήσο Γραμβούσα. Κατά την διάρκεια της παραμονής εκεί μπορείτε να περιηγηθείτε το Ενετικό κάστρο, ένα από τα πιο εντυπωσιακά της Κρήτης, χτισμένο στην κορυφή του απόκρημνου βράχου, σε ύψος 137 μέτρα. Ένα ανηφορικό μονοπάτι σας οδηγεί εκεί σε 15-20 λεπτά. Η μαγευτική θέα, το επιβλητικό τοπίο και ο θρύλος του κρυμμένου θησαυρού των πειρατών σας προκαλούν να το επισκεφθείτε. Μετά την κάθοδο σας και αφού θα απολαύσετε το μπάνιο σας στα κρυστάλλινα νερά γίνετε αναχώρηση για τη λιμνοθάλασσα του Μπάλου. Σε 15 λεπτά θα βρεθείτε στα αβαθή και ζεστά νερά της. Ο βυθός είναι στρωμένος με κατάλευκη άμμο, που δίνει στην θάλασσα ένα αστραφτερό, σμαραγδένιο χρώμα.

- Σε απόσταση μόλις τεσσάρων χιλιομέτρων από τα Χανιά, βρίσκεται το λιμάνι της Σούδας, στο οποίο οργανώνονται ημερήσιες κρουαζιέρες με προορισμό την περίφημη νησίδα της Σούδας. Πλέοντας κατά μήκος του κόλπου θα επισκεφθείτε την νησίδα με το Ενετικό Κάστρο, ένα από τα σημαντικότερα της Κρήτης, όπου και θα παραμείνετε μιάμιση ώρα. Κατόπιν, θα επισκεφθείτε το Μαράθι όπου κατά την παραμονή σας θα κολυμπήσετε στα καταγάλανα νερά του. Κατά την επιστροφή σας, το πλοίο θα σταματήσει για λίγο στην όμορφη παραλία του Λουτρακίου για να απολαύσετε μια δροσιστική βουτιά στα διαυγή νερά του.
- Στο δυτικό άκρο του Νομού Χανίων και σε απόσταση 59 χιλιομέτρων από την πόλη των Χανίων βρίσκεται η Φαλάσαρνα. Η παραλία της Φαλάσαρνας θεωρείται από τις ομορφότερες της Κρήτης με ψιλή άμμο και μήκος 3 χιλιομέτρων. Η θέση της στο δυτικό άκρο της Κρήτης την βοηθά να έχει το ωραιότερο ίσως ηλιοβασίλεμα. Η απέραντη αμμουδιά της βρέχεται από το Κρητικό Πέλαγος, είναι μια από τις πιο καθαρές και οργανωμένες θάλασσες ενώ έχει τιμηθεί με "Χρυσό Αστερία" καθώς και με "Γαλάζια Σημαία".

Η παραλία της Φαλάσαρνας

- Παρουσιάζοντας όμως τις ομορφότερες παραλίες του νομού δεν θα μπορούσαμε να μην αναφέρουμε το Ελαφονήσι. Είναι μια μεγάλη και οργανωμένη παραλία που διαθέτει μαγευτικό τοπίο με ιριδίζουσα άμμο, καθαρά και ζεστά νερά. Μπαίνοντας στη θάλασσα λόγω των ρηχών νερών της, μπορούμε περπατώντας να φτάσουμε στη μικρή νησίδα πίσω από την οποία υπάρχουν και βαθειά νερά για τους λουόμενους.

Παραλία Ελαφονησίου

• Αλμυρίδα:

Σε απόσταση μόλις 14 χιλιόμετρα ανατολικά των Χανίων, καταφέρνει να συνδυάζει την κοντινή απόσταση με τα καθαρά νερά της και το όμορφο περιβάλλον.

Παραλία Αλμυρίδας.

• Καλαθάς:

Βρίσκεται σε απόσταση 10 χλμ. βόρεια από την πόλη των Χανίων, στη Χερσόνησο Ακρωτηρίου.

Παραλία Καλαθά

• Μαράθι:

Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Χερσονήσου Ακρωτηρίου, σε απόσταση 16 χλμ. από την πόλη των Χανίων.

Παραλία Μαραθίου.

• Αγία Μαρίνα - Πλατανιάς

Μόλις 9 χιλιόμετρα δυτικά από τα Χανιά συναντάμε την Αγία Μαρίνα και τον Πλατανιά που έχουν πολύ καλή παραλία για κολύμπι ενώ ακριβώς απέναντι βρίσκεται η νησίδα Θοδωρού.

Αγία Μαρίνα - Πλατανιάς

• Παλαιόχωρα

Είναι ιδανικό μέρος για να ευχαριστηθείτε το μπάνιο σας, μιας και η θάλασσα είναι πεντακάθαρη και οι παραλίες που την περιτριγυρίζουν είναι η μία καλύτερη από την άλλη.

Παραλία Παλαιόχωρας

• Σούγια:

Πολύ όμορφη παραλία με βότσαλο, μπροστά σε πλαγιές με πράσινο. Απέχει 67 χλμ από τα Χανιά και είναι από τις πιο γνωστές αφού το χωριό προσφέρει τη δυνατότητα για διανυκτέρευση και φαγητό στα ενοικιαζόμενα δωμάτια και τις ταβέρνες.

Σούγια

● Γεωργιούπολη:

Μαγευτική παραλία 38 χλμ. ανατολικά από τα Χανιά, έχει μήκος περίπου 7 χλμ. και είναι αμμώδες.

Παραλία Γεωργιούπολης

● Κολυμπάρι:

Παραλία στα δυτικά της πόλης των Χανίων σε απόσταση 20 περίπου χλμ.

Παραλία Κολυμπαρίου.

● Γαύδος:

Νησίδα γεμάτη όμορφες παραλίες, με άμμο χωρίς πολύ κόσμο τους περισσότερους μήνες του χρόνου, η οποία βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Ευρώπης με πεντακάθαρα νερά.

Νησίδα Γαύδος.

Λίμνες

Ο Νομός Χανίων διαθέτει μια και μοναδική γνήσια λίμνη, τη λίμνη του Κουρνά. Βρίσκεται 2,5 χλμ. βορειοδυτικά του χωριού Κουρνά της επαρχίας Αποκορώνου του Νομού Χανίων. Η περιφέρεια της λίμνης είναι 3,5 χλμ. ενώ η έκτασή της 1,2 περίπου τετραγωνικά χλμ. Η επιφάνειά της είναι 25 περίπου μέτρα ψηλότερα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Η λίμνη συγκεντρώνει τα νερά των γύρω βουνών αλλά μέσα σ' αυτήν υπάρχουν και δυο πλούσιες πηγές.

Στην νοτιοανατολική όχθη της λίμνης υπάρχει μία πηγή που είναι ορατή μόνο τι φθινόπωρο, γιατί το χειμώνα η στάθμη του νερού ανεβαίνει και τη σκεπάζει. Εκεί κοντά είναι και μια άλλη πηγή που ονομάζεται Μάτι. Τα νερά των δυο πηγών έρχονται από μια υπόγεια καταβόθρα από τη Δαφνομαδάρα.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η λίμνη Κουρνά πήρε το όνομά της από την αραβική λέξη κουρνά, που σημαίνει λουτήρας.

Η λίμνη δεν έχει ψάρια, έχει όμως χέλια. Στις όχθες της φύονται άφθονες λυγαριές και μυρσίνες. Στα γαλαζοπράσινα και διάφανα νερά της καθρεφτίζονται τα γύρω βουνά.

Γενικά το τοπίο γύρω από τη λίμνη είναι μαγευτικό με την αγκυράδα του και συγχρόνως με την απαλότητά του.

Ποταμοί

Η Κρήτη γενικά λόγω της ποιότητας των πετρωμάτων της και των μικρών σχετικά βροχοπτώσεων της δεν έχει μεγάλους και σημαντικούς ποταμούς. Συγκεκριμένα ο Νομός Χανίων έχει τους εξής:

- Ο Ταυρωνίτης, φυσικό όριο των επαρχιών Κισσάμου και Κυδωνίας.
- Ο Πλατανιάς ή Κερίτης, πηγάζει από την περιοχή του χωριού Μεσκλά.
- Ο Κλαδισός, Δυτικά των Χανίων.
- Ο Κοιλιάρης, κοντά στο χωριό Καλύβες .

Όρη – Οροπέδια

Λευκά Όρη – Μαδάρες:

Τα Λευκά Όρη ή Ασπρα Βουνά ή Μαδάρες είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση ορεινός όγκος στο δυτικό τμήμα της Κρήτης και καλύπτει μεγάλα τμήματα των επαρχιών Αποκορώνου, Κυδωνίας, Σελίνου και ολόκληρη την επαρχία Σελίνου. Έχουν κατεύθυνση από την Ανατολή προς τη Δύση και εκτείνονται σε μήκος 40-45 χλμ και σε πλάτος από βόρεια προς νότια είναι 35 χλμ. Οι Νότιοι πρόποδες κατεβαίνουν απότομα προς το Λυβικό πέλαγος και σχηματίζουν πολλές χαράδρες, που είναι γεωλογικά αποτελέσματα σεισμών. Οι χαράδρες αυτές είναι τα μόνα σημεία από Βορά προς Νότο.

Τα κυριότερα οροπέδια που σχηματίζονται πάνω στα Λευκά Όρη είναι του Ασκίφου, του Ομαλίου, του Καλλικράτη, της Ανώπολης και της Αράδαινας.

Τα Λευκά Όρη έχουν 57 κορυφές από 2000 – 2452 μέτρα και 54 από 1500 – 2000 μέτρα. Η ψηλότερη κορυφή είναι οι Πάχνες και βρίσκεται στη μέση του τεράστιου αυτού ορεινού όγκου. Γύρω από αυτή είναι οι κορυφές Ζαρανοκεφάλαια, ο Τροχάρης και ο Σωρός της Γρας. Οι κυριότερες κορυφές στην ανατολή είναι το Περυσινάκι, ο Αγκαθες και το Τρυπάλι. Στο Βορά σημαντικές είναι οι κορυφές Κόρδα, Βενιζέλος και η Ξερακοκεφάλαια. Το δυτικό τμήμα έχει τις κορυφές Καλόρες, Ψηλάφι, Βολακιάς, Τουρλί.

Τα Λευκά Όρη είναι σκεπασμένα με χιόνια από τον Οκτώβρη μέχρι τον Ιούνιο. Οι χαμηλότερες κορυφές είναι κατάφυτες με πεύκα, πρίνους, κυπαρίσσια, σφένταμους κ.α. Όπως όλα τα Κρητικά βουνά υπάρχει και εδώ μεγάλη ποικιλία από αρωματικά φυτά.

Όπως και τα άλλα βουνά της Κρήτης έτσι και τα Λευκά όρη υπήρξαν καταφύγιο όλων των επαναστατών ή κυνηγημένων Κρητικών από την αρχαιότητα μέχρι τις ημέρες μας.

Πάνω στα βουνά της Κρήτης ανοίγονται πολλά μεγάλα και μικρά οροπέδια. Τα σπουδαιότερα από αυτά είναι:

Ομαλός:

Ο Ομαλός είναι ένα από τα τρία μεγαλύτερα οροπέδια της Κρήτης. Βρίσκεται στα Λευκά Όρη, σε υψόμετρο 1,080 μ. και είναι ανάμεσα στις επαρχίες Κυδωνίας, Σελίνου και Σφακίων. Έχει σχήμα ακανόνιστου κύκλου με διάμετρο περίπου 4 χλμ. Η καλλιεργήσιμη γη του είναι 6.000 στρέμματα, που παράγουν σιτάρι, κριθάρι και πατάτες.

Το χειμώνα το χιόνι φθάνει εδώ τα 5-6 μ., γι' αυτό κατοικείται μόνο τον Απρίλη μέχρι τον Οκτώβρη.

Μπορεί κανείς να φτάσει στο οροπέδιο αυτό από τρεις εισόδους, τη Νερατζόπορτα, τον Άγιο Θεόδωρο και από το Ξυλόσκαλο, από όπου αρχίζει το φαράγγι της Σαμαριάς.

Το χαμηλότερο σημείο του οροπεδίου του Ομαλού είναι 1,047 μ. στο βορειοανατολικό άκρο του, όπου βρίσκεται και το σπηλαιοβάραθρο του Τζανή.

• Μαλάζα:

Το οροπέδιο της Μαλάζας βρίσκεται στα Λευκά Όρη, στην επαρχία Κυδωνίας του Νομού Χανίων, πάνω στο ύψωμα της Μαλάζας. Είναι σε υψόμετρο 507 μέτρα.

• Νίμπρου ή Ίμπρου:

Το μικρό αυτό οροπέδιο βρίσκεται στην επαρχία Σφακίων του Νομού Χανίων. Έχει έκταση 2 τ.χλμ. και περιβάλλεται από ψηλά βουνά. Από το οροπέδιο της Νίμπρου αρχίζει και το ομώνυμο φαράγγι.

• Καμπιά:

Το μικρό αυτό οροπέδιο βρίσκεται στους βόρειους πρόποδες των Λευκών Ορέων στην επαρχία Κυδωνίας του Νομού Χανίων δίπλα στο χωριό Μεσκλά.

• Άμπελος:

Τέλος η Άμπελος είναι το μικρότερο οροπέδιο του Νομού Χανίων και βρίσκεται στην επαρχία Σφακίων.

Φαράγγια

Φυσική μαγεία αποτελούν τα δεκάδες φαράγγια του Νομού Χανίων.

• Το φαράγγι της Σαμαριάς:

Το διασημότερο και το πιο ξακουστό απ' όλα είναι το φαράγγι της Σαμαριάς ή της Αγίας Ρουμέλης ή απλά Φάραγγας και βρίσκεται στην επαρχία Σφακίων του Νομού Χανίων.

Είναι το μεγαλύτερο και πιο επιβλητικό φαράγγι της Ευρώπης, καθώς και το πιο δύσβατο και θαυματικότερο των Λευκών Ορέων. Το μήκος του εκτείνεται σε 18 χλμ. ενώ το πλάτος του κυμαίνεται από 150 μ. μέχρι 3-4 μ. στις λεγόμενες Πόρτες. Το ύψος των απότομα κομμένων πλευρών του ξεπερνά σε μερικά σημεία τα 600 μ. Έτσι το φαράγγι μοιάζει σαν τεράστια σπαθιά στον όγκο των Σφακιανών βουνών, που είναι σαν να μοιράστηκαν στα δυο.

Το φαράγγι της Σαμαριάς πήρε το όνομά του από ένα μικρό, βυζαντινό εκκλησάκι της Οσίας Μαρίας της Αιγύπτιας.

Σε μια ξέρα της κοίτης του μικρού ποταμού που διατρέχει το φαράγγι ήταν ο μικρός οικισμός, Σαμαριά, με λίγα σπίτια που σήμερα έχει εγκαταλειφθεί. Ο μικρός αυτός οικισμός εγκαταλείφθηκε από τους κατοίκους του το 1965, επειδή το φαράγγι ανακηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός.

Το φαράγγι εκτείνεται κατά μήκος από τη θέση Ξυλόσκαλο του Ομαλού μέχρι τις Πόρτες απέναντι στον οικισμό Αγία Ρουμέλη, ανάμεσα στον άγριο και επιβλητικό Γκίγκιλο, με τις απόκρημνες χαράδρες Πάχνες και Ζαρανοκεφάλια.

Το πέρασμα του φαράγγιού από το Ξυλόσκαλο προς την Αγία Ρουμέλη είναι δυνατό τους μήνες Μάιο μέχρι και τον Οκτώβριο, γιατί το χειμώνα στο βάθος του φαράγγιού τα νερά των γύρω βουνών σχηματίζουν ποτάμι αδιάβατο. Το καλοκαίρι το νερό είναι λιγότερο.

Από το Ξυλόσκαλο αντικρίζοντας ο διαβάτης το βάθος του φαράγγιού καταλαμβάνεται από θαυμασμό και δέος. Το θέαμα είναι φανταστικό. Αρχίζοντας την κατάβαση ακολουθεί μια δύσκολη διαδρομή σε μια κατηφορία, έναν "χαλασέ", όπως λένε τη χαλικερή κατωφέρεια. Πρόκειται για το μεγαλύτερο "χαλασέ" της Κρήτης. Περνώντας το Φάραγγα αισθάνεσαι πραγματικά το μεγαλείο της φύσης.

Μετά το χαλασέ φτάνουμε στο Ληνοσέλι, μια δροσερή πηγή. Δίπλα στον επιβλητικό Γκίγκιλο αντικρίζουμε τον γιγαντιαίο Βωλακιά και ανατολικότερα τα Λευκά Όρη. Μετά αρχίζει το δύσκολο κατέβασμα, ώσπου να συναντήσουμε την αρχή του μεγάλου φαράγγιού, τις "Πόρτες" κοντά στην Αγία Ρουμέλη, προς τη νότια θάλασσα.

Στο κατέβασμα συναντάμε πρώτα το Νερούτσικο και μετά τον Άγιο Νικόλαο, το μικρό εκκλησάκι που λένε ότι χτίστηκε στα ερείπια αρχαίου ναού. Νερά άφθονα κατακλύζουν το τοπίο και η πρασινάδα είναι επίσης άφθονη.

Στη συνέχεια συναντάμε τη Βρύση και το Καλαρδάχη. Ακολουθεί το ερειπωμένο χωριουδάκι της Σαμαριάς με την εκκλησούλα της Οσίας Μαρίας.

Μετά βρίσκουμε την Πέρδικα και τα Κεφαλοβρύσια, το εκκλησάκι του Αφέντη Χριστού και την πρώτη "Πόρτα" του φαραγγιού. Εδώ φυτρώνουν πολλά βότανα που μαζεύονται για την ίαση πολλών ασθενειών.

Σε λίγο περνάμε την τελευταία Πόρτα και αντικρίζουμε την κατάφυτη Αγία Ρουμέλη που βλέπει το Λυβικό πέλαγος.

Η χλωρίδα σε όλη τη διαδρομή του φαραγγιού παρουσιάζει απίστευτη ποικιλία από κυπαρίσσια, πεύκα, πρίνους και πλατάνια που τονίζουν την αγριάδα του τοπίου.

Μόνο μέσα σ' αυτή την αγριότητα θα μπορούσε να επιβιώσει το Κρητικό αγρίμι, ο Κρητικός αίγαγρος. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς των κατοίκων μέσα στο Δρυμό ζουν σήμερα 300 περίπου αγρίμια ενώ έξω από αυτόν περίπου 700.

Το 1980 το φαράγγι βραβεύτηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης σαν μια από τις πλέον παρθένες και ωραιότερες φυσικές περιοχές της γηραιάς ηπείρου.

*Το φαράγγι της
Σαμαριάς*

● Αγιερηνιώτικο φαράγγι

Το Αγιερηνιώτικο φαράγγι ή φαράγγι της Αγίας Ειρήνης, αρχίζει από τους τελευταίους οικισμούς του χωριού Αγία Ειρήνη της επαρχίας Σελίνου, του νομού Χανίων και ακολουθεί τη ροή του Αγιερηνιώτικου ποταμού.

Το φαράγγι αυτό έχει συνολικό μήκος 5-6 χλμ, κατευθύνεται από βορά προς νότο και καταλήγει στη θέση " Παπά το Μύλο ή Ζουρίδα " απ'όπου αρχίζει ο ημιονικός δρόμος προς το Κουστογέρακο. Το βάθος του είναι 450-500μ και το πλάτος του ποικίλει κατά τόπους. Επειδή το φαράγγι είναι πολύ στενό και ανώμαλο, η διάβαση του είναι πολύ δύσκολη και απαιτεί πάνω από δυο ώρες δρόμο. Βαδίζοντας παράλληλα με τον Αγιερηνιώτικο ποταμό και το φαράγγι, φθάνει κανείς μετά από πορεία 3,30 ωρών περίπου, στην κωμόπολη Σούγια, στο Λυβικό πέλαγος.

Η κοίτη του φαραγγιού, που τη διασχίζει ο Αγιερηνιώτης, είναι δύσβατη και σε πολλά σημεία απόκρημνη. Προς τα βορειοδυτικά βρίσκονται τα χωριά Επανχώρι, Πρινές και Τσισκιανά, που πηγάζουν άφθονα νερά.

Ο πεζοπόρος του φαραγγιού απολαμβάνει πραγματικά ένα θέαμα γεμάτο αγριότητα και φυσική μεγαλοπρέπεια, θαυμάζει το μεγαλείο της φύσης. Το πράσινο χρώμα κυριαρχεί μέσα στο φαράγγι καθώς υπάρχουν άφθονα πλατάνια, λυγαριές και αρωματικά φυτά με αποτέλεσμα τα κάνουν το τοπίο ακόμη πιο μαγευτικό.

● Το φαράγγι της Αράδενας

Το φαράγγι της Αράδενας βρίσκεται στις νότιες παρυφές των Λευκών Ορέων, στο μικρό οικισμό Αράδενα της επαρχίας Σφακίων του Νομού Χανίων και είναι ανάμεσα στο οροπέδιο της Αράδενας και της Ανώπολης.

Είναι ένα από τα ωραιότερα και από τα πιο επιβλητικά της Κρήτης. Ανοίγεται στους πρόποδες των Λευκών Ορέων και ακολουθώντας μια απόσταση 7χλμ φθάνει στην παραλία Διαλισκάρι, σε απόσταση 50μ από την θάλασσα. Έχει μεγάλο και απότομο βάθος σε όλη του την έκταση και οι κατακόρυφες πλευρές του έχουν ύψος 100μ.

Για την έξοδο του έχει μόνο δυο σημεία που τα λένε Πόρους. Ο πρώτος Πόρος είναι στους πρόποδες του βουνού και ο άλλος Πόρος που είναι στην μέση περίπου του φαραγγιού, αποτελεί την κύρια είσοδο και διευκολύνει τη συγκοινωνία με τα γύρω χωριά.

Κοντά σε αυτό το φαράγγι βρίσκονται τα σπήλαια Πατερότρυπες και Δρακόλακοι.

• Το φαράγγι της Νίμπρου

Το φαράγγι της Νίμπρου βρίσκεται στην επαρχία Σφακίων του Νομού Χανίων, στο χωριό Ίμβρος ή Νίμπρος, που απέχει από τα Χανιά 57χλμ.

Το φαράγγι αρχίζει από το οροπέδιο της Νίμπρου. Έχει μήκος 6-7 χλμ. Σε ορισμένα σημεία οι δυο πλευρές του φαραγγιού απέχουν μόλις 2μ και έχουν ύψος 300μ ενώ σε άλλα οι δυο πλευρές πλησιάζουν τόσο πολύ η μια την άλλη ώστε κλείνουν τη θέα του ουρανού. Είναι ένα από τα βαθύτερα και στενότερα φαράγγια.

Οι πλευρές του είναι ψηλές και απότομες. Τα πετρώματά και στις δυο πλευρές μοιάζουν πολύ μεταξύ τους και η απόλυτη ομοιογένεια στις έγχρωμες φλέβες, που παρουσιάζουν οι βράχοι και στις δυο πλευρές, δείχνει ότι κάποια ισχυρή γεωλογική δόνηση χώρισε κάποτε το βουνό στα δυο και σχηματίστηκαν αυτές οι τεράστιες σχισμές.

Κυπαρίσσια, πρίνοι και αγριόχορτα φυτρώνουν άφθονα τόσο στις πλευρές όσο και στο βάθος του φαραγγιού.

• Τοπολιανό φαράγγι

Το Τοπολιανό φαράγγι, άγριο και μεγαλόπρεπο, ανοίγεται από το χωριό Τοπόλια μέχρι το Κατσοματάδω της επαρχίας Κισάμου του Νομού Χανίων. Έχει μήκος 1500μ. και το πλάτος του στην κοίτη κυμαίνεται από 5-50 μ. Τα κατακόρυφα τοιχώματά του φθάνουν σε ύψος τα 300μ., ενώ ανοίγονται σ' αυτά σπηλαιώδης κοιλότητες. Εδώ βρίσκεται και το περίφημο σπήλαιο της Αγίας Σοφίας.

Το φαράγγι είναι κατάφυτο από πλατάνια ανάμεσα στα οποία είναι μερικά αειθαλή.

Δεξιά περνά ο αυτοκινητόδρομος που οδηγεί στην Παλαιόχωρα και εδώ είναι η μοναδική σήραγγα της Κρήτης. Η διαδρομή είναι πολύ όμορφη. Το φαράγγι έχει καταπληκτική ηχώ.

• Κατρέ Λαγκός

Το φαράγγι του Κατρέ, ο Λαγκός βρίσκεται στην περιοχή του Ασκύφου της επαρχίας Σφακίων του Νομού Χανίων.

Το φαράγγι αυτό έχει περίπου 2 χλμ. μήκος. Είναι πολύ στενό και ανηφορικό και κατάφυτο από πρίνους και κυπαρίσσια. Από εδώ περνά ο μοναδικός δρόμος επικοινωνίας μεταξύ των επαρχιών. Το φαράγγι αρχίζει απ' την κοιλάδα της Κράπης και τελειώνει στο Ξυλόδεμα.

Άλλα άγρια φαράγγια είναι της Τρυπητής, του Κλάδου του Ελιγιά, του Κουρέ, του Αγίου Νεκταρίου και του Καλλικράτη στα Σφακιά, του Θερίσου κοντά στα Χανιά, το μοναδικό που περνιέται με αυτοκίνητο, της Ρόκκας, της Πολυρρήνιας στην Κίσσαμο, των Μποριανών στα Καράνου, ο Χαλασές στη Μαλάθυρο και του Δικτάμου στα Κεραμειά που είναι το μόνο με κατεύθυνση από δύση προς ανατολή.

Δυο απ' τα φαράγγια του Νομού Χανίων.

Σπήλαια

Τα σπήλαια για την Κρήτη δεν αποτελούν μόνο μέρος του εδαφικού-γεωγραφικού περιβάλλοντος αλλά είναι αναπόσπαστα δεμένα με την ιστορία την οποία ως ένα βαθμό έχουν καθορίσει. Χρησιμοποιούνταν για κατοικία, για λατρεία, για ταφή, για ποιμενική και γεωργική ζωή, για επανάσταση και έγιναν αντικείμενο πλήθους θρύλων και παραδόσεων ενός λαού με ανεξάντλητη φαντασία. Τα σπήλαια του Νομού Χανίων ανέρχονται περίπου στα εκατό, και τα πιο σημαντικά από αυτά είναι :

• Επαρχία Κυδωνίας :

Σπήλαιο Αγίου Γεωργίου : Βρίσκεται σε απόσταση μιας ώρας από τη Μονή Γουβερνέτου Ακρωτηρίου . Έχει διαστάσεις 9*11*6 μέτρα. Το σπήλαιο αυτό είναι καταφύγιο σε βράχο με ορυκτά, απολιθώματα, σταλακτίτες και ροές.

Εδώ υπάρχουν ερείπια εκκλησίας 200 ετών. Το επισκέφθηκαν και το περιέγραψαν σημαντικοί αρχαιολόγοι ενώ βρέθηκαν και πολλά αρχαία αγγεία.

Σπήλαιο Αρκαουδιώτισσα : Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τη Μονή Γουβερνέτου, στο Ακρωτήρι. Μπροστά από το σπήλαιο υπάρχουν κελιά Μοναστηριού ενώ διαθέτει μεγάλο αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Στο κέντρο μιας μεγάλης αίθουσας σχηματίζεται ομοίωμα Αρκούδας από ένα σταλαγμίτη και από εκεί πήρε το όνομα του το σπήλαιο.

Υπάρχει επίσης δεξαμενή, που τροφοδοτείται από σταγονορροή. Σύμφωνα με την παράδοση η αρκούδα απολιθώθηκε ενώ προσπαθούσε να πει νερό από τη δεξαμενή. Αριστερά από την είσοδο υπάρχει μια εκκλησία αφιερωμένη στην Παναγία.

Κοντά στην εκκλησία υπάρχουν κοιλώματα, ανοιγμένα σε βράχο. Ένα από αυτά που έχει διαστάσεις 0,62*0,62, παρουσιάζει δύο πλάγιες εγκοπές κι ένα κυκλικό επίπεδο με διάμετρο 0,35 μ που ίσως ήταν βάση μικρού αγαλματίου, που έχει αναιρεθεί.

Αχυρόσπηλιος : Βρίσκεται στην όχθη του χειμάρου του Καθολικού, στο Ακρωτήρι, λίγα μέτρα δυτικά από τη μεγάλη γέφυρα,

Έχει δυο μεγάλες αίθουσες με νερό, μικρή λίμνη και σταλακτίτες. Στο σπήλαιο βρέθηκαν από έναν μοναχό οστά ζώων και κέρατα ελαφιού.

Γερόσπηλιος : Βρίσκεται στο χωριό Αγία Μαρίνα. Στο σπήλαιο ανακάλυψαν το 1927 έναν " κερνό ", ειδικό τετράπλευρο αγγείο, όπου οι αρχαίοι τοποθετούσαν σπόρους για θυσίες, καθώς κι ένα περιδέραιο πρωτομινωικής εποχής. Τα ευρήματα αυτά ήταν τα πρώτα μινωικά λείψανα που βρέθηκαν στη δυτική Κρήτη και δείχνουν ότι το σπήλαιο αυτό ήταν κατά την αρχαιότητα ιερό.

Σπήλαιο Θεοδωρού : Βρίσκεται στην ομώνυμη νησίδα στα βόρεια της Αγίας Μαρίνας. Είναι σε ύψος 500μ. και έχει διαστάσεις 200*25*10. Σύμφωνα με την παράδοση το στόμιο του σπηλαίου είναι το ανοιχτό στόμα του θηρίου, το οποίο έρχονταν να κατασπαράξει την Κρήτη, αλλά απολιθώθηκε.

Η παράδοση αυτή απηχεί της αποβάσεις των Βενετών και των Τούρκων στη νησίδα Θεοδωρού, πριν από τη γενική επίθεσή τους κατά της Κρήτης.

Καθολικό ή Γουβερνέτου: Ονομάστηκε έτσι γιατί εδώ πέθανε ο Άγιος Ιωάννης ο Ερημίτης και είναι σπήλαιο ιερό. Βρίσκεται στη θέση Καθολικό βορειοανατολικά του χωριού Χορδάκι στο Ακρωτήρι Χανίων και στην ιστορική μονή Γουβερνέτο, σε υψόμετρο 20 μέτρα. Είναι το μεγαλύτερο σπήλαιο του Ακρωτηρίου, με διαστάσεις 150*35*6.

Το σπήλαιο αυτό είναι ένα από τα πιο περίεργα θεάματα της περιοχής των Χανίων και προσελκύει όχι μόνο πιστούς Χριστιανούς, αλλά και γενικά θαυμαστές των σπηλαίων. Το θέαμα που απολαμβάνει κανείς μπαίνοντας, είναι σπάνιο, διότι έχει σταλακτίτες υπέροχης ομορφιάς, που αιωρούνται από την οροφή. Το σπήλαιο είναι σκοτεινό γι' αυτό ο επισκέπτης πρέπει να εφοδιαστεί με ισχυρά φωτιστικά μέσα .

Σε αρκετό βάθος υπάρχουν στύλοι σταλακτιτών άλλοτε υποκίτρινοι και άλλοτε λευκοί. Σε ακόμη μεγαλύτερο βάθος αναβλύζει από το βράχο νερό, που λέγεται ότι είναι " αγίασμα ". Σε πολλά μέρη του σπηλαίου υπάρχουν στύλοι που φτάνουν από την οροφή ως το πάτωμα. Στο τέλος του σπηλαίου υπάρχει η Αγία Τράπεζα όπως ονομάζεται ο μυχός του σπηλαίου.

Αναμφίβολα είναι αξιοθέατο και υπήρξε κατοικία του ερημίτη, ενώ υπάρχει η θέση που κοιμήθηκε ο Άγιος. Μέσα σε οπή, κοντά στην είσοδο υπάρχουν ανθρώπινα οστά.

Έχει μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον γιατί είναι πλούσιο σε σταλακτίτες και συνδέεται στενά με την εκκλησία και την ιστορία της Κρήτης.

Κερά Σπηλιώτισσα: Το σπήλαιο αυτό βρίσκεται στο χωριό Βρύσες της επαρχίας Κυδωνίας του Νομού Χανίων. Το σπήλαιο αυτό βρίσκεται σε υψόμετρο 135 μ. περίπου, ανάμεσα σε βράχους και ελαιόδεντρα.

Αποτελείται από ένα φωτεινό αντιθάλαμο πλάτους 7 μέτρων και ύψους 3 μέτρων. Στη συνέχεια υπάρχουν 3 σκοτεινές αίθουσες, σε 3 πατώματα που συνδέονται με στενούς και επικίνδυνους διαδρόμους.

Στη πρώτη αίθουσα, διαστάσεων 10*7,5*6 μέτρα υπάρχουν πολλά θραύσματα αγγείων, καθώς και οστά ζώων. Από τα λείψανα αυτά καταλαβαίνουμε ότι το σπήλαιο αυτό το χρησιμοποίησαν άνθρωποι όλων των εποχών, από την νεολιθική και μινωική, μέχρι τη γεωμετρική εποχή.

Το σπήλαιο είναι υγρό και έχει νερό. Στις τελευταίες αίθουσες υπάρχουν και ασβεστούχες ροές καθώς και σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

Κουμαρόσπηλιος: Βρίσκεται στο χωριό Χορδάκι στην ανατολική πλευράς του φαραγγιού που οδηγεί στην Μονή Γουβερνέτου. Το σπήλαιο αυτό έχει τόσο

παράδοξους και περίεργους σταλακτίτες που δεν χορταίνει κανείς να τους βλέπει. Το 1926 ανακαλύφθηκαν εκεί πολλά μινωικά αγγεία και άλλα αρχαία ευρήματα. Μετά την ανασκαφή του σπηλαίου βρέθηκαν ανθρώπινα κρανία 5.000 ετών.

Πρόκειται λοιπόν για σπήλαιο αρχαιολογικού ενδιαφέροντος με δυο διαμερίσματα.

Μαραθόσπηλιος: Βρίσκεται στις Στέρνες του Ακρωτηρίου, στη θέση Μαράθι, στην είσοδο του λιμανιού της Σούδας. Είναι μεγάλο σπήλαιο, αρχαίας λατρείας και ανοίγεται σε βραχώδη κοίλωμα βάθους 73 μ.

Ο βράχος στην είσοδο του σπηλαίου χρησίμευσε στην αρχαιότητα ως είδωλο. Εδώ βρέθηκε πέτρινη βάση βωμού, καθώς και κομμάτια από αγγεία του έβδομου αιώνα. Μέσα στο σπήλαιο υπάρχουν δυο ερειπωμένες οικοδομές και μια δεξαμενή.

Σπήλαιο Σαρακήνα: Βρίσκεται στο Θέρισσο της επαρχίας Κυδωνίας, είναι κοντά στο βουνό Γαϊδομούρι, σε μία από τις πηγές του Κλαδισού.

Το σπήλαιο έχει μικρή είσοδο. Δεξιά της εισόδου και σε βάθος 3μ. βρίσκεται μια μεγάλη κυκλική αίθουσα, με διάμετρο 15μ. και ύψος 8μ. , με λευκούς όγκους και ασβεστούχους αποφύσεις.

Το αριστερό διαμέρισμα έχει ωραίους σχηματισμούς και ένα ιδιόμορφο κίονα. Δεξιά και σε βάθος 4μ. υπάρχει μια άλλη αίθουσα, ανάλογη με την πρώτη.

Το σπήλαιο παρουσιάζει μεγάλο αρχαιολογικό ενδιαφέρον, αφού σ' αυτό βρέθηκαν λείψανα νεολιθικής εποχής καθώς και τεμάχια από μινωικά αγγεία.

Άλλα σπήλαια της επαρχίας Κυδωνίας είναι: οι Αρκαλίες ή Αρκαλότρυπα του Αγίου Σπυρίδωνος, η Ανεμοσπηλιά, του Βλητέ, της Καρακιάς, το σπήλαιο Καρεφύλλης, του Κουτρούλη, το Λερά, το Μαζαλή, το Μαμελούλου, το Μελιοσσόκηπου, το Μπερντέλογου, ο Νεραϊδόσπηλιος, η Νεροσπηλιά, ο Ξωντικόσπηλιος ή Δαιμονόσπηλιος, το σπήλαιο του Τζανή ή Δηγενή, ο Σφακόσπηλιος, η Σπηλιάρα και το Τσουγάνου.

Επαρχία Κισσάμου:

Αγία Σοφία: Το σπήλαιο "Αγία Σοφία" βρίσκεται πολύ κοντά στο χωριό Τοπόλια της επαρχίας Κισσάμου του Νομού Χανίων, στη νότια έξοδο του φαραγγιού Τοπολίων, λίγο πιο πάνω από το δημόσιο δρόμο.

Είναι σε υψόμετρο 400 μ. και έχει διαστάσεις 80*60*19 μ. είναι δηλαδή ένα από τα μεγαλύτερα σπήλαια της Κρήτης.

Στο αριστερό άκρο της εισόδου βρίσκεται το εκκλησάκι της Αγίας Σοφίας απ' όπου και πήρε το σπήλαιο το όνομα του. Κατά την παράδοση η εικόνα της Αγίας Σοφίας ήρθε από την Κωνσταντινούπολη και σφηνώθηκε στη σχισμή του βράχου. Η είσοδος του σπηλαιίου είναι ευρεία και έχει πλάτος 100μ. καθώς και ίσο βάθος. Είναι γεμάτο από πολύσχημους και πολύχρωμους σταλακτίτες, που είναι μεγαλοπρεπείς. Στο σπήλαιο βρέθηκαν νεολιθικά ευρήματα και αναφέρεται ότι πρόκειται για υγρό σπήλαιο, με πέντε σειρές από πελώριους σταλακτίτες, που το κάνουν να φαίνεται παραμυθένιο. Βρέθηκαν εκεί τεμάχια αγγείων νεολιθικών χρόνων, που υπολογίζεται ότι ανήκουν στην 4^η-5^η π.Χ. χιλιετηρίδα.

Σπήλαιο Αγίου Ιωάννου: Βρίσκεται στο χωριό Σπηλιά και πήρε το όνομά του από την εκκλησία του Αγίου Ιωάννου του Ερημίτη που βρίσκεται στα δεξιά του.

Είναι στην κορυφή του βουνού πάνω από το χωριό Σπηλιά και έχει αρκετό βάθος. Οι διαστάσεις του σπηλαιίου είναι 22*31*7μ.

Το σπήλαιο έχει σχήμα μεγάλης στοάς, που φωτίζεται άπλετα από το φως του ηλίου. Έχει μεγάλη χωρητικότητα και μια πηγή με νερό, που έχει ιαματικές ιδιότητες. Είναι μια ιδιότυπη σταγονορροή, από μια εγκοπή, που κατά την παράδοση, την άνοιξε ο Άγιος Ιωάννης με μαχαίρι.

Μέσα στο σπήλαιο υπάρχει ένας θαυμάσιος σταλαγμίτης, ενώ έξω τα ερείπια μίας δεξαμενής και μοναστηριακών κελιών.

Άγιος Ιωάννης: Βρίσκεται στην Λίμνη Καστελίου Κισσάμου. Είναι σε μέρος παραθαλάσσιο και έχει διαστάσεις 11*6*3 έχει μεγάλους σταλακτίτες και είναι υγρό.

Ελληνόσπηλιος: Ο Ελληνόσπηλιος είναι ένα από τα ωραιότερα και πιο εντυπωσιακά σπήλαια του Νομού Χανίων. Βρίσκεται βορειοανατολικά του χωριού Αφράτα της επαρχίας Κισσάμου, σε απόσταση 2 περίπου χλμ. από αυτό, και σε υψόμετρο 25 μ.

Ανοίγεται σε κρητιδικό ασβεστόλιθο, με είσοδο μεγάλη και επιβλητική και με δάπεδο σχεδόν οριζόντιο.

Στο σπήλαιο αυτό μπορεί να πάει κανείς με δύο τρόπους, ή με βάρκα, από τη Μονή Γωνιάς ή πεζοπορώντας από το χωριό Αφράτα.

Οι διαστάσεις του σπηλαιίου είναι 85μ. συνολικό μήκος και το ύψος του κυμαίνεται από 2,5 μ. έως 0,5μ.

Σε 15μ. από την είσοδο υψώνεται πέτρινος όγκος από το πάτωμα μέχρι την οροφή και αφήνει δυο διαδρόμους δεξιά και αριστερά, που ενώνονται σε αρκετό βάθος και σχηματίζουν την αίθουσα των τάφων, που έχει

διαστάσεις 7*10*4. Η αίθουσα αυτή συνεχίζεται προς τα δυτικά, σχηματίζοντας διάδρομο μήκους 25μ. διακοσμημένο με σταλακτίτες.

Το σπήλαιο ολόκληρο έχει σταλακτίτες-σταλαγγίτες και στήλες που διαμορφώθηκαν πολύ παλιά και γι' αυτό έχουν χρώμα τεφροκόκκινο. Έχει όμως και νεότερους σταλακτίτες που είναι λευκοί.

Στο νότιο διάδρομο έχει πολλές λιθωματικές μορφές, που σχηματίζουν δίσκους, λεκάνες με νερό και άλλα. Υπάρχουν επίσης μαργαριτάρια σπηλαίων, άλλα πλήρη και άλλα κενά εσωτερικά. Σε ορισμένα σημεία του σπηλαίου υπάρχουν κοιλώματα με νερό, όπου επιπλέουν μικρές φούσκες από ασβεστούχο ύλη, που είναι σπάνιο είδος λιθωματικού υλικού των σπηλαίων, που για πρώτη φορά βρέθηκε στην Κρήτη. Οι μικρές φούσκες στην παραμικρή αναταραχή του νερού, σπάνε και κάνουν έναν ήχο σαν να σχίζεται ύφασμα. Ο Ελληνόσπηλιος έχει μεγάλο ενδιαφέρον και από αρχαιολογική άποψη.

Σε πολλά μέρη του σπηλαίου βρέθηκαν οστά ζώων και ανθρώπων, καθώς και ολόκληροι ανθρώπινοι σκελετοί. Βρέθηκαν επίσης και τεμάχια αγγείων που πιστεύεται ότι ανήκουν στη νεολιθική ή υπονεολιθική εποχή.

Κατεβατή: Το σπήλαιο Κατεβατή βρίσκεται στη Γκιώνα Ροδωπού της επαρχίας Κισσάμου του Νομού Χανίων.

Είναι σε απόσταση 300 μ. από τη θάλασσα.

Από μια μικρή οπή μπαίνουμε σε μία στοά 4*4. Έχει πολλές διακλαδώσεις αδιέξοδες, καθώς και σταλακτίτες. Υπάρχει ακόμα εδώ υπόγειος ποταμός.

Νεραϊδοσπηλιά: Βρίσκεται στη νησίδα Γραμβούσα. Είναι σε υψόμετρο 10 μέτρων και έχει διαστάσεις 50*40*6 μέτρα.

Άλλα σπήλαια της επαρχίας Κισσάμου είναι: Το Μαυρολιό, η Περιστερά, ο Περιστερόσπηλιος, το Πλοκαμιανό φαράγγι, ο Ριζόσπηλιος, ο Ταρσανάς, το σπήλαιο Φαλάσσαρνα, το Φολιό και ο Φωνίσκος.

Επαρχία Αποκορώνου:

Άσπρο: Το σπήλαιο Άσπρο βρίσκεται στο Γαβαλοχώρι της επαρχίας Αποκορώνου.

Αναφέρεται ότι κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν το σπήλαιο σαν τόπο θρησκευτικής λατρείας.

Μέσα σε αυτό μπορεί κανείς να θαυμάσει τις μικρές αλλά πολύ όμορφες πηγές του.

Σπήλαιο Δαφνών: Το σπήλαιο Δαφνών βρίσκεται στο χωριό Ξεροστέρني της επαρχίας Αποκορώνου, του Νομού Χανίων.

Στο εσωτερικό του σπηλαιίου υπάρχει μικρή λίμνη, ενώ στην είσοδο υπάρχουν πρόχειρες οχυρώσεις.

Κατά την Τουρκοκρατία κατέφυγαν στο σπήλαιο αυτό οι κάτοικοι του χωριού, ελάχιστα οπλισμένοι. Για να εξαπατήσουν τον εχθρό, τοποθέτησαν καλάμια σαν κάνες όπλων και περίμεναν την επίθεση. Όταν εμφανίστηκαν οι Τούρκοι με τον πρώτο και μοναδικό πυροβολισμό, φονεύθηκε ο αρχηγός τους. Επικράτησε σύγχυση και πανικός και οι εχθροί υποχώρησαν, ενώ οι κάτοικοι του χωριού σώθηκαν.

Σύμφωνα με την λαϊκή παράδοση το σπήλαιο κατοικείται από Νεράιδες.

Σπήλαιο Κατεβατή: Το σπήλαιο Κατεβατή βρίσκεται στην παραλία των Κεφαλάδων της επαρχίας Αποκορώνου του Νομού Χανίων.

Κατά το 1821 υπήρξε καταφύγιο επαναστατών. Όταν οι Τούρκοι εισέβαλαν στον Αποκόρωνα κατέφυγαν εδώ 70 γυναικόπαιδα με 12 οπλισμένους άνδρες και κατόρθωσαν, επί 40 ημέρες, να αποκρούσουν όλες τις εφόδους των Τούρκων.

Σπήλαιο Κουρνά: Το σπήλαιο Κουρνά βρίσκεται στο ομώνυμο χωριό της επαρχίας Αποκορώνου του Νομού Χανίων, στην πανοραμική θέση Κερατιδέ, σε υψόμετρο 140 μ. , απ' όπου η θέα προς την ομώνυμη Λίμνη, τη μοναδική φυσική λίμνη της Κρήτης, είναι κάτι το καταπληκτικό. Το μέγεθος του σπηλαιίου αυτού δεν είναι πολύ μεγάλο, αλλά σε ομορφιά είναι εφάμιλλο με το σπήλαιο των Ιωαννίνων.

Οι διαστάσεις του σπηλαιίου είναι 32μ. μήκος, 24μ. πλάτος και ύψος 2,85- 4,20 μ.

Το σπήλαιο αποτελείται από δυο αίθουσες: την αίθουσα Faure, που δίκαια ονομάστηκε έτσι, για να τιμηθεί ο Γάλλος σπηλαιολόγος Paul Faure και την αίθουσα Βενιζέλου, προς τιμήν του μεγάλου Κρητικού.

Τόσο στην πρώτη όσο και στην δεύτερη αίθουσα υπάρχουν θαυμάσιοι σταλακτίτες, ενώ οι σταλαγμίτες είναι λιγότεροι.

Στην αίθουσα Faure μια σταλακτική στήλη μοιάζει καταπληκτικά με τον Πύργο της Πίζας.

Το θέαμα που παρουσιάζει η αίθουσα Βενιζέλου είναι μεγαλειώδες. Η φύση έδωσε άφθονα σχήματα και μορφές διαφόρων χρωμάτων στους σταλακτίτες της αίθουσας αυτής, ώστε ο φυσικός διάκοσμος να είναι εξάισιος.

Χιλιάδες βελονοειδείς σταλακτίτες σε όλη την οροφή, χρωματιστοί, λευκοί και γαλακτόχρωμοι σχηματίζουν έναν ονειρεμένο διάκοσμο.

Σταγονορροή υπάρχει σε πολλές περιοχές του σπηλαίου. Δυο κομμάτια σταλακτίτες που έσπασαν, σταμάτησαν σε μια κολώνα, ενώθηκαν με νέο σταλακτιτικό υλικό και σχημάτισαν ένα σταυρό, που είναι σπάνιο σπηλαιολογικό φαινόμενο.

Άλλα σπήλαια της επαρχίας Αποκορώνου είναι: Του Αγίου Ιωάννη, η Βρύση, η Κρυονερίδα, η Λιθωμένη Κοπελιά, η Λεκάντα Τρύπα, του Ορνερού ή Ανυφαντή, η Σκόλακα Τρύπα, η Σπηλέ, η Σπηλιά και ο Χαϊνόσπηλος.

Επαρχία Σφακίων:

Σπήλαιο Αγίας Παρασκευής: Βρίσκεται στην παραλία μεταξύ Χώρας Σφακίων και Λουτρού. Είναι ψηλά, πάνω από απόκρημνη ακτή και έχει δυο εισόδους.

Στο εσωτερικό του σπηλαίου υπάρχει το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής από όπου και πήρε το όνομά του το σπήλαιο.

Δρακόλακκοι: Το σπήλαιο Δρακόλακκοι βρίσκεται στον Άγιο Ιωάννη Σφακίων. Είναι στα βόρεια της Αράδαινας και σε απόσταση 1 ώρας και 30 λεπτών από αυτήν.

Το σπήλαιο αυτό έχει πολύ μεγάλο βάθος, ύψος 4-5 μ. και πλάτος 5-15μ. Σε απόσταση 500μ. από την είσοδο υπάρχει νερό. Το σπήλαιο συνεχίζεται και πέρα από αυτό, και έχει πολλές διακλαδώσεις. Ο πυθμένας είναι αμμώδης.

Σπήλαιο Δασκαλογιάννη: Το σπήλαιο Δασκαλογιάννη βρίσκεται στη Χώρα Σφακίων. Είναι ιστορικό, διότι κατά την επανάσταση του 1770 χρησιμοποιήθηκε για να λειτουργήσει σ' αυτό το νομισματοκοπείο.

Πατερότρυπες: Βρίσκεται μισή ώρα νότια του χωριού Αράδαινα, στη δυτική πλευρά ενός φαραγγιού και σε αρκετό ύψος από τον πυθμένα του.

Έχει πολύ μικρή είσοδο, απόκρημνη και δύσκολα ορατή. Αποτελείται από τρεις θαλάμους, που συνδέονται μεταξύ τους με στενές οπές.

Το σπήλαιο είναι ιστορικό, γιατί κατά την διάρκεια της επανάστασης κατέφευγαν εκεί, για να σωθούν από την οργή των Τούρκων, τα γυναικόπαιδα από την Αράδαινα και τα Λειβανιανά.

Άλλα σπήλαια της επαρχίας Σφακίων είναι: Το σπήλαιο της Ανηφόρας, η Βυζωπή, οι Γυναικοσπηλιές, ο Κορμοκόπος, η Λιμονάρια, ο Σαπουνάς, οι Νυχτερίδες και οι Περιστερές.

Επαρχία Σελίνου:

Σπήλαιο Αγίων Πατέρων: Βρίσκεται στο χωριό Αζογυρές της επαρχίας Σελίνου. Είναι σε υψόμετρο 250μ. και αποτελείται από τρεις ξεχωριστούς χώρους και από τρία διαφορετικά δωμάτια. Το πρώτο απ' αυτά έχει διαστάσεις 9*4, το δεύτερο 7*7 και το τρίτο 5*5.

Στην αρχαιότητα χρησιμοποιήθηκε σαν ταφικό σπήλαιο, ενώ κατά τη διάρκεια της ελληνικής επανάστασης χρησιμοποιήθηκε από τους Κρητικούς σαν καταφύγιο.

Σπήλαιο Ζουρές: Το σπήλαιο Ζουρές βρίσκεται πάνω από το χωριό Αζογυρές της επαρχίας Σελίνου του Νομού Χανίων, στην περιοχή της Παλαιόχωρας.

Είναι σε υψόμετρο 500μ. και έχει διαστάσεις 180*20*50. Το σπήλαιο είναι ιερό και συνδέεται με την ιστορία των 99 Αγίων Πατέρων. Κατά τον 14^ο αιώνα κατέφυγαν και πέθαναν εδώ οι 98 Άγιοι Πατέρες, γι' αυτό και φυλάγονται μέσα στο σπήλαιο τα οστά των Αγίων.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα των κατοίκων, το σπήλαιο Ζουρέ προχωρεί υπόγεια μέχρι το Σταυρό της Καντάτου.

Νεροσπηλιά: Το σπήλαιο Νεροσπηλιά βρίσκεται στο Καμπανό της επαρχίας Σελίνου του Νομού Χανίων, στη θέση Αχλαδομούρι.

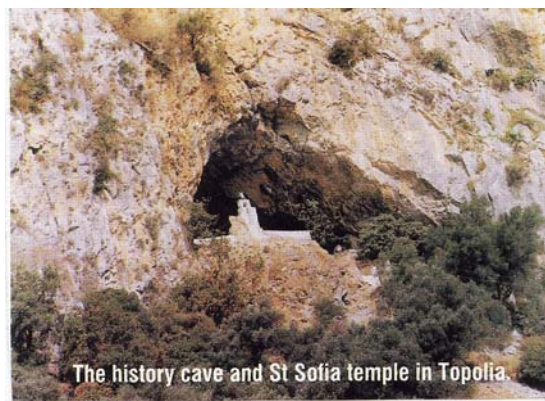
Είναι πολύ βαθύ κι έχει λευκούς σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Κατά τους διάφορους πολέμους υπήρξε καταφύγιο των επαναστατών.

Σπήλαιο Κυκλώπου ή Πολύφημου: Το σπήλαιο του Κυκλώπου ή του Πολύφημου που λέγεται και Αρχαίος Σπήλιος ή Εληγιά, βρίσκεται νοτιοανατολικά του χωριού Λιβάδα, στην περιοχή της Σούγιας Σελίνου, στη νότια ακτή του Νομού Χανίων. Έχει αξιοθαύμαστους σταλακτίτες.

Σύμφωνα με την παράδοση εδώ ήταν το Ομηρικό σπήλαιο του Κύκλωπα Πολύφημου, και εδώ έγινε το επεισόδιο με τον Οδυσσέα και τους συντρόφους του.

Λέγεται ότι το σπήλαιο παρουσιάζει αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Άλλα σπήλαια της επαρχίας Σελίνου είναι: Η Ασπαλαθροπαιζούλα, Ο Γαϊδουρόσπηλιος, το σπήλαιο Μουρτάρι, η Σκοτεινή και το σπήλαιο του Σταυρού.

Το σπήλαιο της Αγίας Σοφίας στα Τοπόλια Κισσάμου.

3^η Ενότητα

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ιστορία

Χανιά: Η πρώτη σπουδαιότερη πολιτεία της Δυτικής Κρήτης, είναι κτισμένη στη θέση της αρχαίας Κυδωνίας. Εξετάζοντας τα Γεωγραφικά του Στράβωνα βρίσκουμε μια μικρή περιγραφή των πόλεων στα τέλη του 1^{ου} π.Χ. αιώνα.

Από ανασκαφικές έρευνες προέκυψαν ευρήματα που αποδεικνύουν ότι από τη νεολιθική εποχή υπήρχε στην περιοχή κάποιος συνοικισμός που εξελίχθηκε στην πόλη Κυδωνία. Στη χρονική περίοδο 1750-1650 π.Χ. ανάγονται ταφικοί πίθοι ακανθωτή πρόχους ενώ στα υστερομινωικά χρόνια λαξευτοί τάφοι που βρέθηκαν ύστερα από ανασκαφή που έγινε το 1939. Επίσης σε μια σπηλιά πάνω από τα Δικαστήρια βρέθηκαν 13 τάφοι με κτερίσματα μυκηναϊκής εποχής. Στη συνοικία Μπόλαρη αποκαλύφθηκε θαλαμοειδής κυκλικός τάφος του 1200 π.Χ. Βρέθηκε επίσης άγαλμα της Αφροδίτης ύψους 0,62μ. που είναι τοποθετημένο σήμερα στο μουσείο. Στους τελευταίους ελληνιστικούς χρόνους ανάγεται ψηφιδωτή παράσταση που εικονίζει τις ερωτικές σχέσεις του Ποσειδώνα με την Νύμφη Αμμώνη. Ανασκαφές που έγιναν έφεραν στο φως πλούσια κεραμειακή όλων των περιόδων, από την ύστερη νεολιθική μέχρι τη γεωμετρική, την κλασική και των ιστορικών χρόνων. Πλήθος άλλων ευρημάτων πιστοποιούν ότι η ιστορία της πόλης που χάνεται μέσα στους αιώνες αποτελεί δείγμα της αξίας του μινωικού πολιτισμού.

Κατά τη ρωμαϊκή εποχή η Κυδωνία πρέπει να ήταν σημαντική πόλη αφού σύμφωνα με μαρτυρίες είχε θέατρο. Στο χώρο που βρισκόταν το θέατρο έγιναν ανασκαφές και βρεθήκαν νομίσματα, μέλη από αγάλματα και μια κεφαλή του Αντίνοου. Το θέατρο, υπήρχε το 1583, το χάλασαν όμως οι Βενετοί για να χρησιμοποιήσουν τα υλικά του στα τείχη.

Αναφορές για την Κυδωνία έχουμε μέχρι το τέλος της Α' Βυζαντινής περιόδου. Ήταν έδρα του επισκόπου Κυδωνίας. Το 822 μ.Χ. πρέπει να είχε την ίδια τύχη με τις περισσότερες πόλεις της Κρήτης, γνώρισε τη μάστιγα των Σαρακηνών και καταστράφηκε. Τη Β' βυζαντινή περίοδο χρησιμοποιήθηκε στον τίτλο του επισκόπου αλλά η έδρα της επισκοπής πρέπει να είχε μετατεθεί αλλού, πιθανότατα στον οικισμό Επισκοπή κοντά στην Αγιά. Η πόλη δεν πρέπει να είχε την παλιά σπουδαιότητά της. Η Βυζαντινοί έκτισαν το φρούριο στην κορυφή του λόφου που από τότε θα ονομαζόταν Καστέλι. Το 1252 τα Χανιά ανοικοδομήθηκαν, με την τέταρτη αποστολή Βενετσιάνων αποίκων στο νησί.

Η καινούργια πόλη κτίστηκε στο ύψωμα που δεσπόζει πάνω από τον μικρό όρμο ενώ πάνω στα παλιά τείχη ορθώθηκαν νέα. Χαρακτήρισε ο κεντρικός δρόμος, το Corso, που έχει κατεύθυνση από τα ανατολικά προς τα δυτικά, χωρίζοντας το κάστρο σε δυο ανόμοια μέρη. Αρχικά σ' αυτόν κτίστηκαν τα μέγαρα των ευγενών, η Μητρόπολη των Βενετών Santa Maria και το παλάτι του Ρέκτορα. Αργότερα, όταν ο πληθυσμός αυξήθηκε με την άφιξη και άλλων αποίκων, η πόλη άρχισε να απλώνεται έξω από το φρούριο και έτσι προέκυψε η ανάγκη να κτιστεί μια ευρύτερη ζώνη τειχών για να προστατέψει μέσα στον περίβολο της όλους τους κατοίκους. Έχουμε εδώ όπως και στον Χάνδακα τη δημιουργία των γνωστών Βούργων. Το 1266 οι Γενοβέζοι αποβιβάστηκαν στα Χανιά, κατέλαβαν την πόλη και την καταστρέψανε.

Το 1336, η Βενετία αποφάσισε την οχύρωση της πόλης που ολοκληρώθηκε 20 χρόνια μετά. Τα τελευταία τείχη, κτίστηκαν 1536 χωρίς να ληφθούν υπόψη οι τροποποιήσεις και προσθήκες που είχαν γίνει στα τείχη που άρχισαν να κατασκευάζουν οι Βενετοί το 1336.

Το φρούριο των Χανίων αποτελούνταν από ισχυρό τείχος που είχε σχήμα τετράγωνο. Η βόρεια πλευρά, προς την μεριά της θάλασσας, ήταν ατείχιστη και την απαιτούμενη προστασία πρόσφερε ένας λιμενοβραχίονας που είχε μήκος 337μ. Τα τείχη αυτά προστατευόταν από 4 προμαχώνες. Στην νοτιοδυτική γωνία του περιβόλου ήταν ο προμαχώνας San Dimitrio, στην νοτιοανατολική ο Santa Lucia, στην βορειοανατολική ο προμαχώνας Sabbionera και στην βορειοδυτική ο San Salvatore.

Σε κάθε ένα προμαχώνα βρισκόταν και ένας επιπρομαχώνας. Οι προμαχώνες συνδέονταν με ισχυρά μεσοπύργια, ένα από αυτά εκείνο της νότιας μοιράστηκε στα δυο επειδή είχε μεγάλο μάκρος με μια riattaforma. Τα τείχη είχαν 3 πύλες: την Κουμ- Καπί που σημαίνει η πόρτα της άμμου, την Καλέ-Καπισί που σημαίνει πόρτα του φρουρίου. Είναι γνωστή και με το όνομα Retimiota, γιατί από εδώ ξεκινούσε ο δρόμος για το Ρέθυμνο. Σήμερα δε σώζεται πρέπει να κατεδαφίστηκε λίγα χρόνια μετά την αναχώρηση των Τούρκων από το νησί.

Στην δυτική πλευρά της Riattaforma βρισκόταν η τρίτη πύλη ή μικρή πόρτα του San Salvatore. Από αναφορά περιηγητή του 1894 μαθαίνουμε ότι η πόρτα αυτή υπάρχει κοντά στην συνοικία Τοπχανέ. Το όνομα της συνοικίας, γνωστό και σαν Τοπανάς, σημαίνει τηλεβολοστάσιο. Όπως το Καστέλι τα χρόνια της Ενετοκρατίας και Τουρκοκρατίας ήταν διοικητικό και δικαστικό κέντρο, έτσι και ο Τοπανάς ήταν το στρατιωτικό. Γι' αυτό η παραπάνω πύλη ήταν συνήθως κλεισμένη. Οι 3 πόρτες άνοιγαν απ' ευθείας προς τα έξω δεν είχαν όμως προστασία ισάξια με εκείνη στις πύλες του Χάνδακα.

Για τα οχυρωματικά έργα των Χανίων πολλοί Κρητικοί έκαναν χρηματικές προσφορές και χρησιμοποιήθηκαν ντόπιοι σε αγγαρείες οι οποίοι δούλευαν κάτω από άθλιες συνθήκες. Τα τείχη των Χανίων δεν ανταποκρίνονταν στις αμυντικές αποκτήσεις της εποχής. Γι' αυτό έγινε πρόσθετη οχύρωση το 1563, η οποία όμως δεν πρόσφερε την ποθητή άμυνα και ασφάλεια. Έτσι ο στρατηγός Del Monte έφτασε στο σημείο να προτείνει την εγκατάλειψη του φρουρίου και τη μεταφορά της πόλης στη θέση της αρχαίας Άπτερας, στο ύψωμα του Παλαιόκαστρου, για να μην είναι ευάλωτη σε τυχόν επίθεση. Η αναμενόμενη τούρκικη απειλή δεν άργησε να γίνει πραγματικότητα. Τον Ιούνιο του 1654 άρχισε η πολιορκία της πόλης από τους Οθωμανούς. Η πόλη τελικά υπέκυψε στις 2 Αυγούστου του 1645.

Οι καταστροφές που έγιναν από τις τουρκικές επιχειρήσεις δεν είναι γνωστές. Επίσης μας είναι άγνωστη η έκταση των ζημιών του 1692 όταν ο Domenico Mocenigo ήρθε με ισχυρή δύναμη του ενετικού στόλου έξω από τα Χανιά. Τότε οι Τούρκοι προβάλλοντας αντίσταση έβαλαν φωτιά στην πόλη.

Οι Τούρκοι πρέπει να αναστήλωσαν τα τείχη γιατί αυτά διατηρήθηκαν σε καλή κατάσταση. Σύμφωνα με μαρτυρίες περιηγητών, τα οχυρά που περιέβαλαν την πόλη σώζονταν μέχρι τις αρχές του αιώνα μας.

Παρ' όλες τις δύσκολες στιγμές που πέρασε η πόλη εξακολουθεί σε ένα μεγάλο βαθμό να διατηρεί το βενετσιάνικο χαρακτήρα της. Οι πληροφορίες μας όμως γύρω από τα οικοδομήματα των παλιών Χανίων είναι λίγες. Πυρήνας πολεοδομικός και κέντρο της πόλης ήταν το Καστέλι. Ήταν η ακρόπολη της αρχαίας Κυδωνίας. Οι Βενετοί το αποκαλούσαν Castello Vecchio, γιατί εκεί υπήρχε από τη βυζαντινή περίοδο κάποιο φρούριο. Ο Lithgow μας λέει ότι αυτό το μέρος της πόλης είχε 97 ανάκτορα στα οποία κατοικούσαν ο διοικητής και άλλοι Ενετοί ευγενείς. Σ' αυτό βρίσκονταν 7 λόχοι στρατιωτών που έκαναν περιπολία στα τείχη, φρουρούσαν τις πύλες και τα εμπορικά τμήματα της πόλης. Ούτε σ' αυτή την πόλη, ούτε στο Ηράκλειο επιτρεπόταν να μπει οποιοσδήποτε χωρικός οπλισμένος. Συνεχίζοντας την έκθεσή του που αφορά τα Χανιά του 1610 λέει ότι τα θεωρεί μια από τις πληρέστερα οχυρωμένες και ισχυρές πόλεις.

Οι εκτιμήσεις όμως αυτές έρχονται σε αντίθεση με άλλες απόψεις και εντυπώσεις, μερικές από τις οποίες αναφέρθηκαν προηγουμένως. Από τα βενετσιάνικα οικοδομήματα που υψώνονταν στον κεντρικό δρόμο, το Corso, και μέσα στα βενετικά στενά, σήμερα δεν σώζεται τίποτα. Τα περισσότερα καταστράφηκαν στους βομβαρδισμούς του 1941. Ανάμεσα σ' αυτά ήταν ένα όμορφο αρχοντικό, το μέγαρο Πρεμαρίν, με χαραγμένη τη χρονολογία 1598 που η όψη του ήταν αναγεννησιακή με παρεμβλλόμενα γοτθικά στοιχεία.

Μέσα στο Καστέλι ήταν η μητρόπολη των Λατίνων Santa Maria, την οποία μετέτρεψαν οι Τούρκοι σε τζαμί. Εδώ επίσης βρίσκονταν και ο

Άγιος Τίτος, εκκλησία που παραχωρήθηκε σε κάποιο σημαντικό Τούρκο και έτσι μέχρι το τέλος της Τουρκοκρατίας ήταν αγάδικο. Στα τελευταία χρόνια της Τούρκικης κατάκτησης στο Καστέλι ήταν συγκεντρωμένες πολλές χριστιανικές οικογένειες των Χανίων.

Μια δεύτερη χριστιανική αριστοκρατική συνοικία της παλιάς πόλης ήταν ο Τοπανάς. Εδώ βρίσκονταν και τα προξενεία των Μεγάλων Δυνάμεων. Στο βορειότερο σημείο της συνοικίας, κοντά στη θάλασσα, ήταν ο Φιρκάς. Η λέξη σημαίνει στρατιωτική μονάδα και εδώ προετοιμαζόταν ο Τούρκικος στρατός. Πάνω στο τεχνητό ύψωμα με τον ιστό που κυμάτιζε η Τούρκικη σημαία, το Δεκέμβριο του 1913 υψώθηκε η Ελληνική σημαία επισφραγίζοντας την Ένωση της Κρήτης με την υπόλοιπη Ελλάδα. Κάτω από το Φιρκά υπήρχε ο Κέρκελος, δηλαδή ένας μεγάλος σιδερένιος κρίκος από τον οποίο έδεναν την αλυσίδα που έκλεινε την είσοδο του λιμανιού μέχρι το Φάρο.

Το λιμάνι στα χρόνια της Ενετοκρατίας χωρούσε 40 γαλέρες. Σχηματιζόταν από ένα μακρύ εγκάρσιο κυματοθραύστη που εκτείνεται από τα ανατολικά και τα δυτικά και περικλείει ένα διπλό κόλπο στο τέλος του οποίου είχε χτιστεί ένας όμορφος φάρος. Ο Spratt υποστηρίζει ότι τα θεμέλια του κυματοθραύστη είναι αλλού φυσικός βράχος και αλλού ο παλιός κυματοθραύστης του αρχαίου λιμανιού της Κυδωνίας. Στα 1700, επισκέφθηκε τα Χανιά ο Tournefort ο οποίος μας ανέφερε ότι το λιμάνι είναι πολύ εκτεθειμένο στο βοριά. Υπάρχουν εκεί και τα ερείπια ενός ωραίου νεωρίου κτισμένου από τους Βενετούς, αριστερά στο βάθος του κόλπου. Σήμερα έχουν μείνει μονάχα οι θόλοι όπου ήταν τα εργαστήρια για τις γαλέρες. Οι Τούρκοι παραμελούσαν παντελώς τη συντήρηση των λιμανιών των φρουρίων και των πόλεων. Φρόντιζαν λίγο περισσότερο απ'όλα τις βρύσες, γιατί η θρησκεία τους τους υποχρεώνει να πλένουν πολύ συχνά όλα τα μέρη του κορμιού τους.

Στο χώρο του εσωτερικού λιμανιού το χρώμα είναι έντονα βενετσιάνικο. Εκεί βρίσκονται τα νεώρια των Βενετών, τεράστια θολωτά κτίρια ανοιχτά από τη μεριά της θάλασσας που εισχωρούσε μέχρι το βάθος τους, ώστε να μπαίνει μέσα η γαλέρα και να επιπλέει. Εδώ προφυλάγονταν οι γαλέρες και επισκευάζονταν. Έχει υποστηριχθεί ότι αρχικά ήταν 15 στη σειρά και στο μυχό του ανατολικού τμήματος του λιμανιού στην όχθη άλλες τρεις. Στο χώρο από τον ταρσανά ως τις χιόνες υπήρχε τον καιρό των Βενετών ένα μεγάλο κτίριο αποθηκών για τις ανάγκες των ναυπηγείων και κοντά στη βάση του παλιού κάστρου το μέγαρο του διοικητή του ναύσταθμου. Στη συνέχεια ακολουθούσαν προς τα ανατολικά οι χιόνες, ενωμένες ώστε έδιναν την εντύπωση ενιαίου κτίσματος.

Από τη μια μεριά και από την άλλη της καμάρας που ενώνει το εξωτερικό με το εσωτερικό λιμάνι βρισκόταν ένα κτίριο με πέντε ή έξι μεγάλες αίθουσες το οποίο έπληξε ο Γερμανικός βομβαρδισμός. Κτίστηκε από τους Βενετσιάνους μονόροφο, ενώ ένας δεύτερος όροφος

οικοδομήθηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας με στόχο να λειτουργήσει σαν σχολείο. Το κτίριο χρησιμοποιήθηκε στην αρχή ως δημοτικό σχολείο, μετά ελληνικό και στο τέλος ως δημαρχείο. Στην είσοδο του σχολείου υπήρχε ένα είδος μικρής αυλής. Στο χώρο μεταξύ του διοικητηρίου και των αποθηκών οι Βενετοί είχαν και μια πυροβολαρχία.

Κοντά στο μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, που έγινε τζαμί στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, βρισκόταν η βορειοανατολική συνοικία των παλιών Χανίων, η Σπλάντζια. Η ονομασία οφείλεται στους Ενετούς και σημαίνει στα λατινικά πλατεία και στα ιταλικά ακτή.

Σε παλιά σχεδιαγράμματα αναφέρεται ως Ponte deviani. Στην πλατεία της ήταν ένας πλάτανος που σχεδόν την επισκίαζε ολόκληρη. Από αυτόν κρέμασαν το 1821 οι Τούρκοι τον επίσκοπο Μελχισεδέκ. Κάτω από τον πλάτανο ήταν κτισμένο ένα μικρό κιόσκι και γύρω υπήρχε ένας φραγμένος κήπος. Σε υπόγειο θόλο κάτω από το κιόσκι και τον κήπο υπήρχε κρήνη από την οποία υδρεύονταν οι κατοικίες που βρισκόταν κοντά. Στη συνοικία αυτή υπερτερούσε το τούρκικο στοιχείο.

Η πλατεία της συνοικίας είχε πολύ κίνηση όταν οι Οθωμανοί είχαν ραμαζάνι. Κατά τη διάρκεια αυτού του σεληνιακού μήνα δεν επιτρέπεται στους Μωαμεθανούς να τρώνε όσο διαρκεί η μέρα, κατά τη διάρκεια όμως της νύχτας μπορούν να γεύονται οτιδήποτε επιθυμούν.

Όταν ήταν η πλατεία της Σπλάντζιας για τους Τούρκους ήταν το Σιντριβάνι για τους Χριστιανούς. Η πλατεία είχε σχηματιστεί από τα χρόνια των Βενετών αλλά δεν αναφέρεται η ονομασία της. Η προέλευση της λέξης είναι τούρκικη και σημαίνει πίδακας, αναβρυτήριο. Από την κρήνη που έχτισαν οι Τούρκοι πήρε το όνομά της και η πλατεία. Το παλιό Σιντριβάνι ήταν κλεισμένο από οικοδομές και έτσι προστατευόταν από τους ανέμους. Με την πυρκαγιά του 1932 καταστράφηκε η πλευρά του που βρισκόταν στα βόρεια. Στα δυο άκρα του τμήματος που κάηκε υπήρχαν καμάρες. Η ανατολική είχε το όνομα Πόρτα ντε Καπ και η δυτική Πόρτα ντε Κολόμπο.

Στο Σιντριβάνι συγκεντρώνονταν οι παλιοί Χανιώτες, αφού εδώ ήταν η ζωντανή καρδιά της πολιτείας. Στο χώρο αυτό αντήχησαν λόγοι πολιτικοί, γίνονταν λογοτεχνικές συζητήσεις, ενώ από το μπαλκόνι της Δημαρχίας εκφώνησε τους λόγους του ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Από το 1937 η πλατεία πήρε το όνομά του. Η συνοικία που βρισκόταν έξω από τα τείχη της ανατολικής πλευράς είχε το τούρκικο όνομα Κουμ-Καπί. Ο πλοίαρχος Spratt περιγράφει τη συνοικία αυτή πληροφορώντας μας ότι στην αμμώδη παραλία είχε σχηματιστεί ένα μεγάλο αραβικό χωριό από 2.000-3.000 κατοίκους, οι οποίοι είχαν έρθει από την Αίγυπτο. Ήταν κυρίως βαρκάρηδες, αχθοφόροι και υπηρέτες και είχαν διατηρήσει τις συνήθειες και τα έθιμά τους.

Η συνοικία των Χανίων που έχει συνδεθεί με οριακές στιγμές της Κρητικής ιστορίας, έχει το όνομα Χαλέπα. Η λέξη είναι κοινή σε χρήση σε πολλές περιοχές της Κρητικής υπαίθρου. Η πιθανότερη ετοιμολογία

της είναι από το χαλεπός, που θα πει δύσκολος. Κατ'επέκταση χρησιμοποιείται για περιοχή άγονη, ανώμαλη, αραιοκατοικημένη. Σήμερα η περιοχή είναι μια μικρή κωμόπολη. Γεωγραφικά την αποτελούσαν τρεις συνοικίες: το Μείντάνι, τα Φακωθιανά και η Κάτω Χαλέπα. Εδώ υπογράφηκε τον Οκτώβριο του 1878 η Σύμβαση της Χαλέπας, δέκα χρόνια μετά την αιματηρή επανάσταση του 1866. Σύμφωνα μ'αυτή δινόταν περιορισμένης έκτασης Αυτόνομο Πολίτευμα στην Κρήτη.

Στη Χαλέπα βρισκόταν το σπίτι του Ελευθερίου Βενιζέλου, το παλάτι και τα προξενεία. Στο δρόμο που ενώνει τη Χαλέπα με τα Χανιά βρίσκεται η Σχολή των Καλογραγιών του τάγματος του Αγίου Ιωσήφ. Η σχολή αυτή δίδαξε τη Γαλλική γλώσσα σε πολλές γενιές κοριτσιών και καλών οικογενειών της πόλης. Στη νότια μεριά του παλατιού οικοδομήθηκε από τη μητέρα και την αδελφή του πρίγκιπα Γεωργίου η ιδιωτική εκκλησία της Αγίας Μαγδαληνής, η οποία δωρήθηκε στο δήμο το 1909.

Μετά την εγκατάσταση και του πρίγκιπα στη Χαλέπα άρχισε ο αθρόος εποικισμός της συνοικίας Φακωθιανά που πήρε τ'όνομά της από τους πρώτους οικιστές της, τους Ακρωτηριανούς Φακωτάκηδες. Όταν η περιοχή ήταν αραιοκατοικημένη υπήρχαν εδώ λίγα σπίτια και ένα συγκρότημα στρατιωτικό, ο κισλάς, που τον χρησιμοποιούσε το τούρκικο ιππικό. Δίπλα υπήρχε στάβλος και χώρος ανοιχτός για τα άλογα του ιππικού. Το βορεινό μισό των στάβλων και ο συνεχόμενος χώρος παραχωρήθηκαν από την πολιτεία στους κατοίκους της συνοικίας η εκκλησία και εκεί εγκαινιάστηκε, το 1923, ο μεγαλοπρεπής ναός της Ευαγγελίστριας.

Μέσα στην παλιά πόλη περιλαμβάνονται οι συνοικίες: Τοπανάς, Οβριακή, Σιντριβάνι, Καστέλι, Σκαλάκια, Σπλάντζια.

Τα σπίτια της πόλης του 1700, είναι πολύ απλά όπως σ' όλη την Ανατολή. Τα καλύτερα αποτελούνταν από δυο πατώματα που επικοινωνούσαν με μια ξύλινη σκάλα. Πολλά από τα σπίτια ανήκουν στην εποχή της Ενετοκρατίας όπως δείχνουν οι επιγραφές και η αρχιτεκτονική τους.

Ένα από τα χαρακτηριστικά βενετσιάνικα κτίρια ήταν ο ναός του Αγίου Φραγκίσκου. Δεν είναι γνωστό το πότε ακριβώς χτίστηκε. Στην περιγραφή του σεισμού του 1595, αναφέρεται ότι πολλοί είδαν το κωδωνοστάσιο να πλησιάζει και σχεδόν να αγγίζει την εκκλησία της Santa Chiata που βρισκόταν απέναντι. Οι Τούρκοι αμέσως μετά την άλωση των Χανίων μετέτρεψαν τον ναό σε τζαμί και του έδωσαν το όνομα του πορθητή της πόλης Γιουσούφ Πασά. Στο βάθος προσθέσανε και άλλα κτίσματα καθώς και ένα μικρό μιναρέ.

Αρκετά χρόνια μετά την απελευθέρωση η πολιτεία νοίκιασε το κτίσμα στο Χαράλ Σπαντάγο ο οποίος το χρησιμοποίησε σαν κινηματογραφική αίθουσα με το όνομα Ιδαίον Άντρον. Σαν έφυγαν οι Γερμανοί έγινε αποθήκη εφοδίων του στρατού και τελευταία έγινε Μουσείο.

Αξιόλογο μνημείο στα χρόνια της Ενετοκρατίας ήταν η μονή της Αγίας Φωτεινής. Χτίστηκε γύρω στις αρχές του 15^{ου} αιώνα αλλά πρέπει να είχε καταρρεύσει πριν από τον ερχομό των Τούρκων.

Μητροπολιτικός ναός της πόλης είναι η Τριμάρτυρη. Πρόκειται για τρίκλιτη εκκλησία της οποίας το κεντρικό κλίτος είναι αφιερωμένο στα Εισόδια της Θεοτόκου, το βόρειο στον Άγιο Νικόλαο και το νότιο στους Τρεις Ιεράρχες. Μετά την Τουρκική κατάκτηση έγινε εδώ σαπυνοποιείο, εξακολουθούσε όμως να βρίσκεται εδώ η εικόνα των Εισοδίων της Παναγίας, μπροστά στην οποία έκαιγε συνέχεια ένα καντήλι.

Γύρω από την απόδοση της εικόνας και το κτίσιμο του νέου ναού που την στέγαζε υπάρχει η παρακάτω παράδοση: Ο σαπυνοποιός Αγ. Τσερκάκης είδε σε όραμα την Παναγία να του λέει να φύγει γιατί εκεί είναι το σπίτι της. Αυτός συμμορφώθηκε με την εντολή αλλά πήρε και την εικόνα στο χωριό Ροδωπού.

Τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας το σαπυνοποιείο ήταν ιδιοκτησία του Μουσταφά Ναϊλί Πασά. Κάποτε το παιδί του έπεσε στο πηγάδι και παρακαλώντας την Παναγία ο Μουσταφά υποσχέθηκε να παραχωρήσει τον χώρο. Όταν η χριστιανική κοινότητα του το ζήτησε εκτός από την δωρεά αυτή πρόσφερε και αρκετά γρόσια. Ο Τσερκάκης έδωσε την εικόνα και άρχισαν οι εργασίες οικοδόμησης της νέας εκκλησίας που τελείωσε το 1860. Το 1897 έγινε ανακαίνιση.

Έργο του Ρεούφ Πασά είναι ο Μπαξές της Τουρκοκρατίας, ο σημερινός Δημοτικός Κήπος. Ο ίδιος συμπλήρωσε το φρούριο που βρίσκεται απέναντι από την Σούδα στον κεντρικό δρόμο Χανίων – Ρεθύμνου και του έδωσε το όνομα του γιού του Ινζενίν. Ο κήπος σχεδιάστηκε το 1870. Σ' αυτόν είναι φυτεμένα αειθαλή κυρίως δέντρα, ενώ οι δρόμοι του είναι χαραγμένοι σύμφωνα με ευρωπαϊκό ρυθμό.

Επίσης στον κήπο έχουν χτιστεί δυο αγάλματα μέτριας τέχνης και ένα του Ερμή που βρέθηκε κοντά στην παλιά Κυδωνία. Εδώ έκαναν τον περίπατο τους οι κάτοικοι τον χειμώνα, όπου στρατιωτική μουσική παιάνιζε δυο φορές την εβδομάδα, ενώ το καλοκαίρι έρχονταν λιγότερος κόσμος γιατί πολλοί έμεναν στα προάστια.

Τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας έξω από την πόρτα του φρουρίου Καλέ Καπί οι χωρικοί τοποθετούσαν τα προϊόντα τους και ήταν εγκατεστημένη μια πρόχειρη αγορά.

Το 1911 άρχισε η ανοικοδόμηση μιας δημοτικής αγοράς. Σήμερα στο μέρος αυτό είναι συγκεντρωμένα πολλά καταστήματα. Η αγορά είναι χτισμένη σε σχήμα σταυρού που σε κάθε κεραία του υπάρχουν πόρτες που κλείνουν και προσφέρουν ασφάλεια.

Στο κέντρο της πλατείας Γεωργίου Α' είναι το άγαλμα του Ελευθέριου Βενιζέλου, στη νότια πλευρά υψώνεται το διοικητήριο, ένα τριώροφο οικοδόμημα, έδρα σήμερα της νομαρχίας, ενώ στη δυτική βρίσκεται το ιστορικό αρχείο Κρήτης. Σ' αυτό υπάρχουν εγκύκλιοι, εφημερίδες, το αρχείο του αγώνα 1821-32, το αρχείο της επανάστασης του 1866 και άλλα ιστορικά ντοκουμέντα. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων στεγάζει αρχαιότητες από την πόλη και τη γύρω περιοχή.

Οι βομβαρδισμοί του 1941 επέδρασαν καταστροφικά πάνω στο μεσαιωνικό χρώμα της πόλης και αλλοίωσαν το χαρακτήρα της σε μεγάλο βαθμό. Αλλά και ότι απέμεινε βοηθά τον επισκέπτη να γνωρίσει τις διάφορες φάσεις που πέρασε η ιστορική αυτή πόλη κατά την διάρκεια των αιώνων.

Φρούρια:

Μιλώντας βέβαια για τον Νομό Χανίων δεν μπορούμε να μην αναφερθούμε στην μεγάλη ιστορική αξία των φρουρίων που στα χρόνια των οδυνηρών πολέμων διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο.

Φραγκοκάστελλο Σφακίων:

Το Φραγκοκάστελλο, φρούριο δηλαδή των Φράγκων, βρίσκεται στην επαρχία Σφακίων, κοντά στα ορεινά χωριά Πατσιανό και Καψοδάσος κι είναι χτισμένο κοντά στη θάλασσα. Ελάχιστα μέτρα πιο κάτω από την πύλη του φρουρίου απλώνεται το Λυβικό πέλαγος, ενώ στο βάθος διακρίνονται τα νησάκια Γαύδος και Γαυδοπούλα.

Τη θέση αυτή διάλεξαν οι Βενετοί για να χτίσουν το φρούριο τους. Η ακριβής χρονολογία του κτίσματος δεν είναι γνωστή, εικάζεται όμως ότι το Φραγκοκάστελλο κτίστηκε μετά την πτώση της κρητικής δημοκρατίας , το 1363.

Το Βενετσιάνικο αυτό φρούριο έχει σχήμα ορθογώνιου παραλληλεπίπεδου κι είναι αρκετά μεγάλο.

Σε κάθε γωνία είχε ένα τετράγωνο πύργο, που είχε ύψος 4μ. πάνω από το τείχος. Στο νοτιοδυτικό μέρος του φρουρίου είναι η είσοδος, που την αποτελεί μια πύλη, με ένα ανάγλυφο λιοντάρι του Αγίου Μάρκου και αριστερά το στέμμα του Quirini και δεξιά του Dolfin. Η πύλη είναι δουλεμένη με τέχνη και επιμέλεια.

Τα τείχη του φρουρίου είναι πελώρια, έχουν μεγάλο πάχος και φέρουν πολεμίστρες σε δυο παράλληλες σειρές. Οι πολεμίστρες αυτές, που είναι έργο των Τούρκων, είναι πολύ ισχυρές και βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση. Τα κτίρια που βρίσκονται στο εσωτερικό του κάστρου, έχουν κατασκευαστεί από Τούρκους πάνω σε Βενετσιάνικα θεμέλια.

Το σημερινό Φραγκοκάστελλο είναι ένα ερειπωμένο κι εγκαταλελειμμένο μεσαιωνικό μνημείο που μας θυμίζει την αιματοβαμμένη παλιά και νεότερη ιστορία αυτού του τόπου.

Δροσουλίτες: Το Φραγκοκάστελλο είναι συνδεδεμένο με ένα περίεργο και ανεξήγητο φαινόμενο, που συμβαίνει μόνο στην περιοχή αυτή και που είναι γνωστό με το όνομα "δροσουλίτες" .

Κατά την Άνοιξη, από τα μέσα περίπου του Μαΐου εμφανίζονται στον κάμπο του Φραγκοκάστελλου σκιές οπλισμένων στρατιωτών πεζών και καβαλάρηδων με τα όπλα τους, περικεφαλαίες και ξίφη που αστράφτουν. Οι σκιές φαίνονται να βγαίνουν από τη θάλασσα και πηγαίνουν στην

ερειπωμένη εκκλησία του Αγ. Χαραλάμπου προς το Φραγκοκάστελλο, μοιάζουν δε σαν να κάνουν γυμνάσια.

Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται το πρωί, λίγα λεπτά πριν ανατείλει ο ήλιος και με κατάλληλες ατμοσφαιρικές συνθήκες. Όταν ανατείλει ο ήλιος οι σκιές χάνονται.

Οι ντόπιοι ονομάζουν το παράδοξο αυτό φαινόμενο δροσουλίτες ή δροσίτες από τη λέξη δροσούλα , επειδή αυτό συμβαίνει κατά της ώρες της πρωινής δροσιάς.

Ο λαός πιστεύει ότι εμφανιζόμενες αυτές σκιές είναι 385 χριστιανών, που με αρχηγό τον Ηπειρώτη Χατχημιχάλη Νταλιάνη σκοτώθηκαν εκεί, στη μάχη του Φραγκοκάστελλου, στις 17 Μαΐου του 1823. Πράγματι οι Δροσουλίτες εμφανίζονται μετά τις 18 του Μάη

Οι ειδικοί επιστήμονες λένε ότι το φαινόμενο αυτό οφείλεται στη διάθλαση του φωτός και στον αντικατοπτρισμό. Λένε δηλαδή ότι οι σκιές αυτές είναι είδωλα πραγματικών στρατιωτών που γυμνάζονται απέναντι, στις ακτές της Λιβυκής και με τη διάθλαση και τον αντικατοπτρισμό του φωτός παρουσιάζονται οι σκιές τους στην περιοχή του Φραγκοκάστελλου.

Πάντως καμία ερμηνεία δεν είναι ικανοποιητική προς το παρόν και έτσι το φαινόμενο «δροσουλίτες» εξακολουθεί να αποτελεί μυστήριο.

Φραγκοκάστελλο Σφακίων.

Φρούριο «Καστέλι» της επαρχίας Κισσάμου:

Το φρούριο αυτό βρίσκεται στα Δυτικά της πόλεως του Καστελίου Κισσάμου, που είναι και η πρωτεύουσα της επαρχίας και πήρε το όνομα της, Καστέλι, από το ίδιο το φρούριο.

Το φρούριο του Καστελιού, κατά το μεγαλύτερο μέρος του τουρκικό, χτίστηκε γύρω στο 1250 από Γενουάτες και αργότερα το χρησιμοποίησαν οι Βενετσιάνοι σαν ορμητήριο κατά των επαναστατών. Αργότερα, κατά την τουρκική περίοδο, το φρούριο ανακαινίστηκε και επεκτάθηκε στη μορφή και στην έκταση που διατηρείται σήμερα.

Το φρούριο Καστελιού είναι πολύ σημαντικό για την ιστορία. Το 1538 το ερείπωσε ο Μπαρμπαρόσα. Το 1554 επιδιορθώθηκε ριζικά. Με το σεισμό του 1595 καταστράφηκε σχεδόν εντελώς κι επισκευάστηκε από τα θεμέλια κατά το 1635. Το σχήμα του ήταν ασύμμετρο πεντάγωνο. Είχε μέσα στα τείχη του φύλακες, μια εκκλησία, στρατώνες και ένα πηγάδι.

Το μεγαλύτερο μέρος των κτισμάτων που σώζονται σήμερα είναι κτίσματα Τούρκων.

Το φρούριο χρησιμοποιήθηκε την περίοδο των επαναστάσεων. Το 1823 ο Ε. Τομπαζής κατέβηκε στην Κρήτη σαν Αρμολής, κατέλαβε το φρούριο. Τον επόμενο χρόνο το φρούριο αναλήφθηκε από το Χουσεΐν Βέη, ενώ το 1825 έπεσε πάλι στα χέρια των Κρητών. Τελικά, τον ίδιο χρόνο, το κατέλαβε ο Μουσταφά- Πασάς και παρέμεινε στα χέρια των Τούρκων μέχρι την απελευθέρωση της Κρήτης.

Το 1866 το φρούριο πολιορκήθηκε από τους Κρήτες επαναστάτες, χωρίς όμως αποτέλεσμα, γιατί ο αρχηγός της πολιορκίας σκοτώθηκε.

Το φρούριο της Γραμβούσας:

Το φρούριο αυτό φαίνεται ότι χτίστηκε την ίδια περίοδο με το Καστέλι Κισσάμου. Είναι κτισμένο πάνω στο μικρό νησάκι Αγ. Νικόλας ή Ήμερη Γραμβούσα και το έφτιαξαν εκεί οι Βενετοί για να προστατέψουν τα πλοία τους, που αγκυροβολούσαν στο ασφαλές λιμάνι της χερσονήσου της Γραμβούσας.

Δεν είναι γνωστό ποιος ήταν ο πρώτος που σκέφτηκε την οχύρωση αυτού του μικρού νησιού.

Το χτίσιμο άρχισε το 1579 και τελείωσε το 1582. Το φρούριο χτίστηκε πάνω σ' ένα απότομο και απόρθητο βράχο ύψους 137 μ. και περιβαλλόταν από ισχυρό τείχος . Μέσα στο φρούριο υπήρχαν δυο εκκλησιάκια, δυο πηγάδια και πέντε δεξαμενές.

Το 1630 ο οπλισμός του φρουρίου ήταν 12 κανόνια , 3.398 βλήματα και 40.000 λίμπρες μπαρούτι.

Το φρούριο της Γραμβούσας δεν έπαιξε σπουδαίο ρόλο στον πόλεμο μεταξύ Βενετών και Τούρκων, υπήρξε όμως σημαντικότερο από ιστορική άποψη κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης.

Φρούριο "Γραμβούσα".

Καστέλι Χανίων:

Το βενετσιάνικο τείχος των Χανίων, το γνωστό σαν Καστέλι, είναι χτισμένο στη συνοικία Καστέλι, πάνω στα ερείπια ενός ρωμαϊκού θεάτρου το οποίο οι Βενετοί το γκρέμισαν το 1583, όταν άρχισαν να κτίζουν τα τείχη, για να χρησιμοποιήσουν σ' αυτά το οικοδομικό υλικό του θεάτρου.

Πριν την κατασκευή του βενετσιάνικου φρουρίου, τον λόφο τον είχαν οχυρώσει και οι Βυζαντινοί. Λείψανα όμως των βυζαντινών τειχών σώθηκαν .

Το πρώτο βενετσιάνικο τείχος άρχισε να χτίζεται το 1336 και η κατασκευή του διάρκεσε 20 χρόνια.

Τα τείχη όμως εκείνα ήταν χαμηλά και όχι πολύ οχυρά γι' αυτό έγιναν σ' αυτά τροποποιήσεις και προσθήκες. Αλλά επειδή κι αυτές δεν κρίθηκαν ικανοποιητικές ο Michel Sammicheli , που σχεδίασε τα τελευταία τείχη της πόλεως, δεν έλαβε καθόλου υπ' όψη του το πρώτο τείχος.

Το σχήμα του περιβόλου του φρουρίου ήταν σχεδόν τετράγωνο και είχε τέσσερις προμαχώνες. Για κάθε προμαχώνα υπήρχε και ένας επιπρομαχώνας. Οι προμαχώνες συνδέονταν μεταξύ τους με ισχυρά μεσοπύργια.

Το 1630 το φρούριο είχε 319 κανόνια. Η πολιορκία του φρουρίου άρχισε από τους Τούρκους τον Ιούνιο του 1645 και τελείωσε τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου.

Οι Τούρκοι έκαναν πολλές επισκευές στο τείχος, το οποίο διατηρούνταν σε καλή κατάσταση. Στις αρχές όμως του αιώνα οι Τούρκοι άρχισαν να γκρεμίζουν τα τείχη και να οικοδομούν άλλα κτίσματα πάνω σ' αυτά, ώστε μόνο λίγα λείψανα σώζονται ως τις μέρες μας, στον προμαχώνα Schiavo, στον επιπρομαχώνα Landro και στον προμαχώνα San Salvatore.

Το Φρούριο της Σούδας

Ο κόλπος της Σούδας, στα βορειοανατολικά του Νομού Χανίων, κλείνεται από δυο νησάκια, που κατά την αρχαιότητα είχαν το όνομα Λευκαί. Το μεγαλύτερο από τα δυο αυτά νησάκια, πριν οχυρωθεί, ονομαζόταν Φαρονήσι, αλλά μετά την οχύρωσή του πήρε το όνομα Σούδα, από τον ομώνυμο κόλπο.

Το φρούριο της Σούδας, ένα από τα σπουδαιότερα φρούρια της Κρήτης, χτίστηκε από τους Βενετούς το 16^ο αιώνα, πάνω σε ερείπια φρουρίου του 14^{ου} αιώνα. Τα έργα της οικοδόμησης άρχισαν το 1570 από τον Latino Orsini και το 1573 είχαν κιόλας τελειώσει.

Για το χτίσιμο του φρουρίου εφαρμόστηκε η τελευταία λέξη της οχυρωματικής τέχνης, έτσι ώστε όταν η Κρήτη έπεσε στα χέρια των Τούρκων, το φρούριο της Σούδας παρέμεινε για 500 ακόμα χρόνια στην κυριαρχία των Βενετών.

Τα τείχη του φρουρίου περιέβαλαν όλο το νησί και προστάτευαν όλο τον κόλπο της Σούδας από τα εχθρικά και πειρατικά πλοία.

Στο βόρειο μέρος υπήρχαν δυο προμαχώνες: ο Martinengo και ο Michiel. Ανάμεσά τους υπήρχε μικρή πόρτα που οδηγούσε στο χαμηλότερο σημείο του νησιού, όπου υπήρχε το νεκροταφείο, ο προμαχώνας Mocenigo και μια δεξαμενή. Πιο κάτω ήταν το σπίτι του προβλεπτή και η μητρόπολη, που χτίστηκε το 1585. Στην ανατολική

πλευρά υπήρχαν τρεις δεξαμενές, οι αποθήκες, οι στρατώνες, ένας κήπος και μία εκκλησούλα της Παναγίας. Στη νοτιοδυτική πλευρά ήταν ο προμαχώνας Orsino και η πύλη του φρουρίου. Στη δυτική πλευρά ήταν οι αποθήκες πολεμοφοδίων, το πεδίο ασκήσεων, ένας ανεμόμυλος και τρεις δεξαμενές. Μέσα στο φρούριο υπήρχε και η Λότζα, κτίριο απαραίτητο για τους Βενετούς, που συγκεντρώνονταν εκεί για να διασκεδάσουν.

Η ύδρευση του φρουρίου γινόταν από τις δεξαμενές κι έτσι πολλές φορές παρουσιαζόταν πρόβλημα λειψυδρίας. Αναφέρεται όμως ότι κάποτε οι Τούρκοι έριξαν μια βόμβα σ' ένα βράχο κι έτσι βρέθηκε μια πηγή πόσιμου νερού. Έτσι λύθηκε το πρόβλημα της ύδρευσης του φρουρίου.

Κατά τη διάρκεια της τούρκικης εισβολής στην Κρήτη, το φρούριο της Σούδας υπέστη επανειλημμένες επιθέσεις. Οι Τούρκοι γκρέμιζαν αποθήκες, στρατώνες και άλλες εγκαταστάσεις και οι Βενετοί επιδιόρθωναν. Η Κρήτη έπεσε ολόκληρη στα χέρια των Τούρκων, μα το φρούριο της Σούδας αμυνόταν περήφανα. Μετά τη συνθηκολόγηση του Μοροζίνι το φρούριο της Σούδας παρέμεινε στους Βενετούς. Από τότε και μέχρι το 1715 που το φρούριο πέρασε στα χέρια των Τούρκων, έβρισκαν σ' αυτό καταφύγιο οι επαναστάτες Κρητικοί, προστατευόμενοι από τους παλιούς τους αντιπάλους, τους Βενετούς. Βέβαια οι συνθήκες διαβίωσής τους ήταν άθλιες, αφού πολλές φορές ζούσαν με λίγο ψωμί που τους χορηγούσε η διοίκηση του φρουρίου. Αναφέρεται ότι το 1692 το φρούριο είχε 600 κατοίκους και αργότερα έφτασε τους 800.

Για 500 ολόκληρα χρόνια οι Τούρκοι έσφιγγαν τον κλοιό γύρω από το φρούριο. Η άμυνα των πολιορκούμενων ήταν ηρωική, γιατί οι συνθήκες ανεφοδιασμού είτε από τη Βενετία είτε από τα Επτάνησα ήταν άθλιες.

Στα 1715 το φρούριο έπεσε τελικά στα χέρια των Τούρκων. Έτσι τελείωσε και η Βενετοκρατία στην Κρήτη.

Η τούρκικη κυριαρχία διατηρήθηκε από το 1715-1913 δηλαδή για δυο αιώνες περίπου. Οι Τούρκοι έκαναν πολλές αλλαγές στο φρούριο, ώστε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ελάχιστα τμήματα σώζονταν από τα βενετσιάνικα τείχη.

Στις 14 Φεβρουαρίου του 1913 η τουρκική σημαία από τενεκέ, που είχαν στήσει οι Τούρκοι, αφαιρέθηκε.

Αρχαιολογία – Μνημεία

Η περιοχή των Χανίων είναι πλούσια σε αρχαίες πόλεις και μνημεία όλων των περιόδων πολιτισμού. Απόδειξη γι' αυτό είναι οι μινωικοί τάφοι στο Μάλεμε και στον Κουρνά, καθώς και πόλεις όπως η Άπτερα, η Λισσός, η Πολυρρήνια, η Έλυρος και η Φαλάσσαρνα. Ελληνορωμαϊκά μνημεία όπως οι Βρύσες, η πόλη Μήθυμνα και το ιερό της Δίκτυννας, είναι μερικά από αυτά που περιμένουν τον ενδιαφερόμενο επισκέπτη. Άλλες περιοχές με ιδιαίτερο αρχαιολογικό ενδιαφέρον είναι η Κίσσασμος, η Γραμβούσα, η Ποταμίδα, οι Καλάθενες, ο Δραπανιάς και το Κεφάλι.

Μάλεμε: Είναι χωριό της επαρχίας Κυδωνίας και βρίσκεται σε απόσταση 16χλμ. από τα Χανιά. Στη θέση Κουκάλες ανακαλύφθηκε θολωτός τάφος με τετράγωνο θάλαμο και στέγη ακανόνιστη, πυραμιδική. Ο τάφος έχει συληθεί, αλλά βρέθηκαν αρκετά όστρακα και 2 κυλινδρικοί σφραγιδόλιθοι, ένας από χαλκό, σπάνιο υλικό για τέτοιες κατασκευές και ο άλλος από αχάτη με παράσταση ελαφιού.

Άπτερα: Είναι οικισμός της επαρχίας Κυδωνίας. Στα Άπτερα υπάρχει ένα μνημείο που ανήγειραν οι ίδιοι οι Γερμανοί το γνωστό « Γερμανικό πουλί» ή « Κακό πουλί», σε ανάμνηση της νίκης τους στο Γαλατά, στο Μάλεμε και γενικά για την κατάληψη όλης της Κρήτης. Το μνημείο είναι ένας αετός με μαζεμένα τα φτερά, που κατεβαίνει από τον ουρανό για να αρπάξει τη λεία του. Συμβολίζει την απ' αέρος κατάληψη του νησιού.

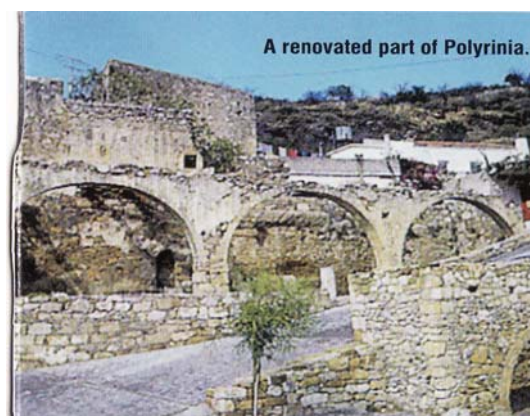
Βρύσες Αποκορώνου: Είναι χωριό της επαρχίας Αποκορώνου και σε απόσταση 31 χλμ. από τα Χανιά. Στο δρόμο προς το Ρέθυμνο, ανατολικά του χωριού, στο Βρυσιανό ποταμό, υπάρχει «Ελληνική Καμάρα», μια αρχαία γέφυρα ελληνορωμαϊκών χρόνων. Αρχικά η γέφυρα αυτή είχε χτιστεί με ογκόλιθους, χωρίς λάσπη. Όταν κάποτε την παρέσυρε το ποτάμι ξαναχτίστηκε στο ίδιο σημείο, με τα ίδια υλικά με την μόνη διαφορά ότι προστέθηκε συνθετική ύλη ασβέστη. Το άνοιγμα του τόξου είναι 11,10 μ., το ύψος από την κοίτη 8,40 μ. και το πάχος του τοίχου 4,80 μ.

Κίσσαμος: Πρωτεύουσα της επαρχίας Κισσάμου είναι το Καστέλι, μια πόλη με μακραίωνη ιστορία και πήρε το όνομα της από τον αρχαιότατο οικισμό που βρισκόταν στην ίδια θέση. Σώζονται Ρωμαϊκά λουτρά, νεκροταφείο, υδραγωγείο, ψηφιδωτά δάπεδα Ιερών Μυκηναϊκών χρόνων και μέρος του Ενετικού φρουρίου σε σχήμα πενταγώνου. Επίσης στον κόμβο του Καστελίου υπάρχει μνημείο πεσόντων για τη μάχη της Κρήτης που έγινε 21 Μαΐου του 1941.

Το κάστρο της Κισσάμου.

Πολυρρήνια: Σπουδαία αρχαία πόλη της Δυτικής Κρήτης και η καλύτερα οχυρωμένη. Σώζονται σήμερα μέρος από τα τείχη της, λαξευτά σπίτια και τάφοι, επίσης ναός με πελώριο βωμό ερείπια ρωμαϊκών χρόνων και μεγαλόπρεπο υδραγωγείο έργο του Ανδριανού.

Η αρχαία πόλη της Πολυρρήνιας.

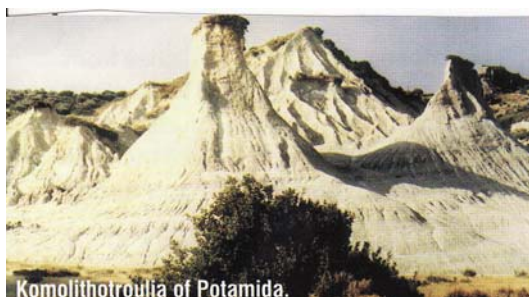
Φαλάσσαρνα: Αρχαία παραλία ναυτική πόλη με λιμάνι χτίστηκε κατά τους Ιστορικούς χρόνους. Σώζονται αναλημματικοί τοίχοι, θεμέλια σπιτιών, μέρος των τειχών της ακρόπολης, πέτρινος θρόνος και μέρος του αρχαίου λιμανιού.

Η αρχαία Φαλάσσαρνα.

Γραμβούσα: Νησάκι με κάστρο χτισμένο από τους Ενετούς το 1584 με μεγάλη ιστορία ορμητήριο πειρατών με σημαντικό ρόλο στην τουρκική κατοχή και στην Κρητική Επανάσταση.

Ποταμίδα: Ένα χωριό της επαρχίας Κισσάμου με Κρυφό σχολείο και το γεωλογικό φαινόμενο «κωμόλιθοι».

Ποταμίδα.

Γωνία: Μοναστήρι χτισμένο τον 17^ο αιώνα με μεγάλη και σημαντική ιστορία, υπάρχει σπουδαία συλλογή μεταβυζαντινών εικόνων και αρκετά ιστορικά και θρησκευτικά κειμήλια.

Δίκτυνα: Ναός και ιερό αφιερωμένο στην Άρτεμη- Δίκτυνα.

Καλάθενες: Ενετικό φρούριο και η έπαυλη «Ροτόντα».

Μήθυμνα: Αρχαία πόλη Μινωϊκών χρόνων.

Λουσακιές :Ναοί από την εποχή Ενετοκρατίας.

Κεφάλι: Ορθόδοξος ναός με τοιχογραφίες και τη Βενετσιάνικη έπαυλη «Πύργος Καλλεργιανών».

Επίσης στα περισσότερα χωριά του νομού ο επισκέπτης μπορεί να συναντήσει παλαιά αρχοντικά, Βενετσιάνικες επαύλεις, Βυζαντινές και νεότερες εκκλησίες, μνημεία και πετρόχτιστες βρύσες.

Μουσεία και άλλα αξιοθέατα

- Αρχαιολογικό Μουσείο, στην πόλη των Χανίων
- Ναυτικό Μουσείο, στην Ακτή Κουντουριώτη στα Χανιά
- Ιστορικό Αρχείο, στην πόλη των Χανίων
- Λαογραφικό Μουσείο, στο Γαβαλοχώρι του Αποκόρωνα
- Λαογραφικό Μουσείο (Κρητικό σπίτι) , στα Χανιά
- Λαογραφική Συλλογή, Ιστορική Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρία Κρήτης στο Φρούριο Φίρκα
- Βυζαντινή Συλλογή, στα Χανιά
- Εκκλησιαστικό Μουσείο, στο Μοναστήρι Αγίας Τριάδας Τζαγκαρόλων
- Εκκλησιαστικό Μουσείο, στο Μοναστήρι Γουβερνέτου
- Εκκλησιαστικό Μουσείο, στο Μοναστήρι Χρυσοπηγής
- Εκκλησιαστικό Μουσείο, στο μοναστήρι Γωνιάς
- Πολεμικό Μουσείο, στο στρατώνη Τζομπανάκη στα Χανιά
- Μουσείο Χημείας, στα Χανιά
- Μινωικό Πλοίο
- Βυζαντινό και Λαογραφικό Μουσείο Σπηλιάς, στην Κίσσαμο

- Μουσείο Τυπογραφίας, στο ΒΙΟΠΑ της Σούδας
- Μουσείο Εθνικής Αντίστασης, στο Θέρισσο
- Σπίτι Ελ. Βενιζέλου, στα Χανιά
- Σπίτι Ελ. Βενιζέλου, στις Μουρνιές Κυδωνίας
- Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου, στο Μεγάλο Αρσενάλι
- Ινστιτούτο Κρητικού Δικαίου, στα Χανιά
- Νεώρια, στο Ενετικό Λιμάνι
- Βίλα Κούνδουρου, στο Πολύκεντρο Χανίων
- Χρυσόστομος στα Χανιά
- Δημοτική Πινακοθήκη, στα Χανιά
- Βενιζέλιο Ωδείο
- Λύκειο Ελληνίδων των Χανίων
- Πολιτιστικό Κέντρο της Μητρόπολης στα Χανιά
- Πνευματικό Κέντρο Χανίων
- Τέμενος Κιουτσούκ Χασάν στο Λιμάνι Χανίων
- Πάρκο Διάσωσης Χλωρίδας και Πανίδας, στο Πολυτεχνείο Κρήτης, Ακρωτήρι
- Καλλιτεχνικό Χωριό, ΒΙΟΠΑ Χανίων στη Σούδα
- Μουσείο Σχολικής Ζωής στα Νεροκούρου
- Αρχαιολογικό Μουσείο Κισσαξιάσεάμου
- Μουσείο Ελιάς-Ινστιτούτο Ελιάς και Υποτροπικών Φυτών στα Χανιά
- Μουσείο Θαλάσσιου Πλούτου και Αλιευτικής Παράδοσης στο Κολυμπάρι
- Μουσείο Ακριτών της Ευρώπης
- Ιστορικοπολεμικό Μουσείο Σούγιας
- Μουσείο Ελιάς στις Βούβες

Εκθέσεις

- Έκθεση Κρητικών προϊόντων ποιότητας, ειδών λαϊκής τέχνης και αγροτουριστικού προϊόντος. Λαμβάνει χώρα στο Παλαιό Λιμάνι Χανίων και στην Παραλία Κισσάμου.
- Εκθέσεις φωτογραφίας στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου.
- Έκθεση φωτογραφίας της Ε. Βουτσάκη στη Σπλάντζια.
- Εμπορική έκθεση στο εκθεσιακό κέντρο Αγυιάς Χανίων.
- Έκθεσιακό Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης παιδιών στην Κίσαμο.

Βυζαντινές εκκλησίες και Μοναστήρια

Ένας ανυπολόγιστος αξίας θησαυρός σε εκκλησίες (πάνω από Βυζαντινές), ξωκκλήσια και σημαντικά Μοναστήρια βρίσκονται διασκορπισμένα στο Νομό Χανίων. Ο θρησκευτικός τουρισμός διεκδικεί ένα σημαντικό κομμάτι από τον χρόνο του επισκέπτη, ο οποίος μπορεί παράλληλα να εντρυφήσει στην Βυζαντινή τέχνη ή την θρησκευτική αρχιτεκτονική. Θαυμάσιες εκκλησίες με εξαιρετικές τοιχογραφίες- εν μέρει από μαέστρους της Βυζαντινής αγιογραφίας όπως π.χ. του Ι. Παγωμένου, καταδεικνύουν την σπουδαιότητα αυτού του τόπου. Ο επισκέπτης μπορεί εκτός των άλλων να επισκεφτεί την εκκλησία του Αγ. Γεωργίου στους Κομιτάδες Σφακίων (1314) τον Αγ. Νικόλαο στη Μονή Σελίνου (1315) τον Αρχάγγελο Μιχαήλ στα Καβαλαριανά Κανδάνου (13280) την Μητέρα του Θεού στο Κακοδίκι Σελίνου (1332) την εκκλησία του Αγ. Νικολάου στα Κυριακασέλια, την Ροτόντα στην Επισκοπή Κισάμου, την Μητέρα του Θεού στο Στύλο (12 αι), Την Βασιλική από την α΄ βυζαντινή περίοδο στη Σούγια και πολλές άλλες. Στα Χανιά βρίσκονται και πολλά σπουδαία μοναστήρια. Μερικά από αυτά είναι η Αγία Τριάδα Τζακαρόλων και το Γουβερνέτο στο Ακρωτήρι, η Μονή Γωνιάς στο Κολυμπάρι, η Μονή της Χρυσοκαλίτισσας κοντά στο Ελαφονήσι και το γυναικείο μοναστήρι της Χρυσοπηγής στις Μουρνιές.

Τοπική παράδοση

Θρησκευτικές Εκδηλώσεις

Για τους λάτρεις των θρησκευτικών εκδηλώσεων, ο Νομός Χανίων διαθέτει πλήθος από αυτές ολόκληρο το χρόνο και ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες. Στις περισσότερες από τις παρακάτω εκδηλώσεις-πανηγύρια μετά τη λειτουργία ακολουθεί Κρητικό παραδοσιακό γλέντι από μουσικά και χορευτικά συγκροτήματα, το οποίο περιλαμβάνει πλούσια παραδοσιακά εδέσματα.

- Τη Μεγάλη Εβδομάδα σε όλο το Νομό γιορτάζονται με ευλάβεια τα Άγια Πάθη και ανήμερα του Πάσχα διοργανώνονται γιορτές με σουβλιστά αρνιά, κρασί και χορό.
- Στις 23 Απριλίου ή την επομένη του Πάσχα είναι η γιορτή του Αγίου Γεωργίου στις Βρύσες, στα Νέα Ρούματα, στις

Στροβλές, στον Ψαθόγιαννο, στον Καμπανό, στον Πλατανιά και στην Ασή Γωνιά.

- Στις 8 Ιουνίου το πανηγύρι των Αγίων Θεοδώρων στο νησάκι Θεωδωρού.
- Στις 27 Ιουλίου η γιορτή του Αγίου Παντελεήμονα στο Κολέني Κισάμου.
- Στις 6 Αυγούστου η Μεταμόρφωση του Σωτήρος στις Καλύβες, στο Ξηροστέρνι, στο Βάμο, στο Τζιτζιφέ, στο Μάλεμε, στις Βουκολιές, στον Κακόπετρο και στα Πλεμενιανά.
- Στις 12 Αυγούστου στη γιορτή του Αγίου Φώτη στα Φαλάσαρνα.
- Στις 15 Αυγούστου γιορτάζεται η Κοίμησης της Θεοτόκου στο Σηρικάρι, στο Κολυμπάρι, στη Χρυσοσκαλίτισσα, στον Πλατανιά, στο Θέρισσο, στα Ρούματα, στον Κεφαλά, στα Πεμόνια, στα Μεσκλά, στο Λουτράκι, στο Ορθούνι, στη Λικοτιναρά, στην Εξώπολη και στην Τύλιφο.
- Στις 24 Αυγούστου στο πανηγύρι του Αγίου Φανουρίου στις Βρύσες Αποκορώνου στον Κυπάρισσο και στα Ραπανιανά
- Στις 29 Αυγούστου στην γιορτή του Αγίου Ιωάννου του Ρηγολόγου στην τοποθεσία Γκιώνα Ροδωπού, στο Μανολιόπουλο και στον Κουρνά.
- Στις 14 Σεπτεμβρίου του Τιμίου Σταυρού στον Αλικιανό στο Ξαμουδοχώρι, στο Βαρύπετρο, στον Ταυρωνίτη και στο Σηρικάρι.
- Στις 15 Σεπτεμβρίου του Αγίου Νικήτα στο Φραγκοκάστελλο.
- Στις 21 Νοεμβρίου τα Εισόδια της Θεοτόκου στην Μητρόπολη Χανίων.
- Στις 6 Δεκεμβρίου στη γιορτή του Αγίου Νικολάου στο νησάκι Σούδα στη Σπλάντζια.
- Στις 12 Δεκεμβρίου του Αγίου Σπυρίδωνος στη Μητρόπολη Κισάμου.
- Στις 24 Δεκεμβρίου, παραμονή των Χριστουγέννων γίνεται Αναπαράσταση της γέννησης του Χριστού στα σπήλαια Τοπολίων και Μαραθοκεφάλας.

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις

Ο επισκέπτης κατά τη διάρκεια της παραμονής του έχει τη δυνατότητα να διασκεδάσει, να γνωρίσει την ιστορία του τόπου, την παράδοση και τον πολιτισμό μας να παρακολουθήσει αθλητικούς αγώνες, να γευτεί τα γνήσια Κρητικά προϊόντα μας και τη μοναδική Κρητική φιλοξενία.

- Το μήνα Μάρτιο λαμβάνουν χώρα Αποκριάτικα Καρναβάλια στα Χανιά, στη Σούδα, στην Παλαιόχωρα, στις Καλύβες και στο Βατόλακο.

- Το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαΐου γίνεται ο εορτασμός της Μάχης της Κρήτης. Περιλαμβάνει εκδηλώσεις μνήμης προς τους πεσόντες και διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

- Κάθε Μάιο διοργανώνονται τα " Κορήσια " – Αθλητικοί Αγώνες Canoe kayak στη λίμνη του Κουρνά.

- Στις αρχές του καλοκαιριού γίνονται τα Βενιζέλια, Διεθνής αγώνες στίβου στο Εθνικό Στάδιο Χανίων.

- Από το μήνα Μάιο μέχρι και το Σεπτέμβρη διοργανώνονται αθλητικές εκδηλώσεις στο Δήμο Νέας Κυδωνίας οι οποίες περιλαμβάνουν αγώνες Beach Volley, Beach Soccer, Beach Handball και ρακέτας.

- Οι μήνες Ιούλιος, Αύγουστος και Σεπτέμβριος αποτελούν το πολιτιστικό καλοκαίρι του Δήμου Χανίων. Περιλαμβάνει μουσικές, και θεατρικές παραστάσεις στο θέατρο της Ανατολικής Τάφρου, στον Κήπο, στο Βενιζέλειο Ωδείο, στο Πάρκο Ειρήνης και Φιλίας και παράλληλες εκδηλώσεις σε διάφορες συνοικίες της πόλης. Πολιτιστικό καλοκαίρι διοργανώνουν επίσης οι δήμοι Κισάμου, Νέας Κυδωνίας, Πελεκάνου και Γεωργιούπολης.

- Τον Ιούνιο διοργανώνεται η Γιορτή Κερασιού στα Καράνου.

- Στις 24 Ιουνίου γιορτάζει ο Άγιος Ιωάννης ο Κλήδωνας στο Φρε, στο Ακρωτήρι, στα Περιβόλια, στο Θέρισσο και στο Βαμβακόπουλο.

- Από τις 21 μέχρι τις 28 Ιουλίου ο Δήμος Ιναχωρίου διοργανώνει τα Ελαφονήσια τα οποία περιλαμβάνουν επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο του Ελαφονησίου, Αθλητικούς Αγώνες και Θεατρικές παραστάσεις.

- Στις 26 Ιουλίου ο Σύλλογος Προβολής Κισάμου " η Γραμπούσα " διοργανώνει προσκυνηματική εκδρομή από το λιμάνι της Κισάμου στο Μπάλο και στο νησάκι της Γραμπούσας.

- Από τις 30 μέχρι τις 31 Ιουλίου οργανώνεται η Γιορτή Κρασιού στις Βούβες.

- Τον μήνα Ιούλιο γίνεται η Γιορτή Καλιτσουνιού στην Κάντανο.

- Τον Ιούλιο σημαντική εκδήλωση αποτελεί η Ναυτική Εβδομάδα στο Παλιό Λιμάνι στα Χανιά και κάθε δεύτερο χρόνο στην Παλαιόχωρα και στην Γεωργιούπολη.

- Την πρώτη Κυριακή του Αυγούστου δίδεται Ευλογία Καρπών της γης στη Μονή Μιχαήλ Αρχαγγέλου στην Κάτω Επισκοπή.

- Στις 18 Αυγούστου η Γιορτή της Λαΐνας στα Νοχιά.

- Στις 20 Αυγούστου η Γιορτή Μελιού στα Αφράτα Κισάμου.

- Το μήνα Σεπτέμβριο διοργανώνεται η Γιορτή της Σαρδέλας στη Σούδα και στη Νέα Χώρα.

- Τέλος Οκτωβρίου ή αρχές Νοεμβρίου γίνεται η Γιορτή του Κάστανου στον Πρασέ και στο Έλος.

- Το Νοέμβριο οργανώνεται η Γιορτή της Τσικουδιάς στα Νεώρια, στο Λουτράκι, στην Κάντανο και στη Λίμνη Πλατανιά.

- Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς γίνεται εορταστική υποδοχή του νέου χρόνου στην Πλατεία Αγοράς από το Δήμο Χανίων.

- Αθλητικές εκδηλώσεις στην Κίσαμο από τις 30 Ιουλίου έως τις 23 Αυγούστου με αγώνες Ζίου-Ζίτσου, Μπάσκετ, Κολύμβησης, Τένις και αγώνες Σκάκι.

- Τον μήνα Αύγουστο γίνεται παρουσίαση γιοργαλίδικων αλόγων της δυτικής Κρήτης στο Καστέλι και στα Δελιανά Κισάμου.

- Αναπαράσταση παλαιού Κρητικού Γάμου

Στα μέσα του Αυγούστου πραγματοποιείται μια από τις παλαιότερες, λαοφιλέστερες και μοναδική στην Κρήτη Αναπαράσταση Παλαιού Κρητικού Γάμου, η οποία ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1970 και συνεχίζεται ανελλιπώς μέχρι και σήμερα, στο γραφικό Καστέλι Κισάμου.

Την ημέρα της εκδήλωσης οι κεντρικοί δρόμοι και οι πλατείες της περιοχής κατακλύζονται από πλήθος κόσμου από όλη την Ελλάδα (κατοίκους και επισκέπτες της Κισάμου).

Αναλυτικότερα, η νύφη και ο γαμπρός ντυμένοι με παραδοσιακές στολές πάνω σε άλογα και συνοδευόμενοι από μουσικά και χορευτικά συγκροτήματα, το σύλλογο Ριζιτών, τους έφιππους νέους και τον κόσμο που παρακολουθεί την εκδήλωση. Καθ' όλη τη διάρκεια της γαμήλιας πομπής προσφέρονται παραδοσιακά κεράσματα, ενώ όπως η παράδοση απαιτεί στην κορυφή της είναι ο σημαιοφόρος που κρατάει ένα κοντάρι με λουλούδια, το γαμοκούλουρο και ένα λευκό μαντήλι.

Η γαμήλια πομπή ξεκινάει από τη συνοικία Καμάρα, κάνει το γύρω της πόλης και καταλήγει στην Παραλία Τελωνείου. Στον χώρο αυτό είναι στημένη μια εξέδρα στην οποία παρουσιάζεται η αναπαράσταση του Γάμου, η ιστορία του, τα έθιμα και οι παραδόσεις.

Έπειτα οι σύλλογοι ριζιτών τραγουδούν τα λεγόμενα ριζίτικα και αμέσως μετά ξεκινάει η παρουσίαση Κρητικών παραδοσιακών χορών με συνοδεία μουσικού συγκροτήματος.

Μετά το τέλος της εκδήλωσης ακολουθεί γλέντι σε όλη την έκταση της πόλης.

Αναπαράσταση Κρητικού Γάμου 2007 στην Κίσαμο.

Τοπικά έθιμα

1. Το έθιμο της Ασκελετούρας

Λίγο μετά την αλλαγή του νέου έτους στον Νομό Χανίων υπάρχει σαν έθιμο πριν μπει κάποιος στο σπίτι, να σπάσει στο πάτωμα κάτω από την πόρτα, μια ασκελετούρα για γούρι και καλή τύχη. Η ασκελετούρα είναι ένα φυτό που μοιάζει με μεγάλο κρεμμύδι και φυτρώνει μόνο στον Νομό Χανίων.

2. Το έθιμο του Ποδαρικού (Κλου-Κλου)

Την ημέρα της Πρωτοχρονιάς, κυρίως αγόρια από δεκαπέντε χρονών και κάτω, πηγαίνουν στα σπίτια συγγενών κρατώντας δυο πέτρες και λένε το τραγούδι κλου-κλου για ποδαρικό.

3. Το έθιμο των Προικιών

Τις παραμονές του γάμου του ζευγαριού, φίλοι και συγγενείς του γαμπρού, πάνε στο πατρικό σπίτι της νύφης και αρπάζουν ότι θέλουν ως προίκα για το καινούργιο τους σπίτι. Το έθιμο αυτό κρατάει μέχρι και σήμερα με τη διαφορά ότι επιστρέφονται πίσω τα "λάφυρα".

4. Το έθιμο "Κανίσκι"

Το κανίσκι είναι ένα δώρο (συνήθως κάποιο ζώο), το οποίο φέρνουν στο ζευγάρι οι πιο στενοί συγγενείς και φίλοι του γαμπρού την ημέρα του γάμου του.

Τοπικοί χοροί- μουσική

1. Χανιώτικος Συρτός

Θρησκευτικός χορός στον οποίο ο χορευτής εκφράζεται κάνοντας φιγούρες περισσότερο στο έδαφος παρά στον αέρα. Η περιοχή της Κισάμου Χανίων θεωρείται από μουσικούς και χορευτές η ρίζα του χορού. Πρωτοχορεύτηκε και πρωτοπαίχτηκε στις Λουσακιές Κισάμου.

2. Ρουματιανή Σούστα (ή Γιτσικιά)

Πηδηχτός και επιβλητικός χορός, ο οποίος πρωτοχορεύτηκε στην περιοχή Παλαιά Ρούματα Κισάμου Χανίων. Τα τελευταία χρόνια χορεύεται μόνο από άνδρες, ενώ λέγεται ότι παλαιότερα συμμετείχαν και γυναίκες.

3. Ρόδο

Γυναικείος χορός της περιοχής Λουσακιές Κισάμου Χανίων, έχοντας γλυκιά μελωδία και σεμνό βηματισμό.

4. Πεντοζάλης (ή Πεντοζάλι)

Ένας χορός πολεμικός, της λεβεντιάς και της περηφάνιας, στοιχεία που χαρακτηρίζουν την ψυχοσύνθεση των Κρητών. Πρωτοχορεύτηκε από άνδρες στην περίοδο της Τουρκοκρατίας στα Χανιά. Ο χορός έχει πανάρχαιες ρίζες και δικαίως είναι ο πιο γνωστός της Κρήτης σε παγκόσμιο επίπεδο.

5. Γλυκομηλίτσα

Ανδρικός χορός που ανήκει στο πλαίσιο των "συρτοειδών" χορών της δυτικής Κρήτης και είναι ένας από τους παλαιότερους και πιο ιδιαίτερους χορούς της Κισάμου. Πρωτοχορεύτηκε στο χωριό Γριμπιλιάνα.

6. Μικρό-Μικράκι

Θρησκευτικός, συρτός χορός με επαναλαμβανόμενα και ήρεμα βήματα. Πρωτοχορεύτηκε στο Νομό Χανίων.

Τοπική μουσική

1. Μαντινάδες

Την πρώτη μεγάλη κατηγορία των δημοτικών τραγουδιών της Κρήτης αποτελούν οι μαντινάδες. Είναι δίστιχα τραγούδια από δεκαπεντασύλλαβους ομοιοκατάληκτους στίχους. Εκδηλώνουν τις διάφορες συναισθηματικές καταστάσεις του ατόμου. Με άλλα λόγια, κινούνται σ' ένα ζεστό προσωπικό κλίμα.

2. Ριζίτικα τραγούδια

Τα ριζίτικα τραγούδια αποτελούν τη δεύτερη κατηγορία των δημοτικών τραγουδιών της Κρήτης και αντιστοιχούν κατά κάποιον τρόπο στα κλέφτικα της Ηπειρωτικής Ελλάδας. Αυτό το είδος της δημοτικής μούσας γεννήθηκε στη δυτική Κρήτη, στην περιοχή των Λευκών Ορέων που είναι γνωστά και σαν Σφακιανές Μαδάρες. Η ονομασία ριζίτικα οφείλεται στο ότι είναι προϊόντα της Ρίζας δηλαδή των υπωρειών των βουνών. Τα συνέθεσαν οι Ριζίτες, οι κάτοικοι των ψηλών χωριών, που διατηρούσαν ολοζώντανα τα προαιώνια ήθη και έθιμα της Κρήτης. Τα πιο χαρακτηριστικά ριζίτικα χωριά είναι τα ορεινά χωριά της Κυδωνίας,

δηλαδή οι Λάκκοι, τα Μεσκλά, το Θέρισσο, η Ζούρβα, τα Νέα Ρούματα, τα χωριά της περιοχής των Κεραμειών και άλλα. Τα ριζίτικα είναι μνημεία όλου του ανθρώπινου προβληματισμού της Κρητικής ψυχής.

3. Τα μοιρολόγια

Τα μοιρολόγια είναι τα λυπητερά δημοτικά τραγούδια με τα οποία αποχαιρετούν οι συγγενείς και φίλοι τον αγαπημένο τους νεκρό. Είναι επίσης τα τραγούδια που ιστορούν το θάνατο κάποιου. Γενικά το κάθε θρηνώδες τραγούδι που αναφέρεται στο θάνατο μπορεί να θεωρηθεί μοιρολόι.

Τοπική Διασκέδαση-Ψυχαγωγία

Ο επισκέπτης του Νομού Χανίων μπορεί να ψυχαγωγηθεί και να διασκεδάσει ανάλογα με τα ενδιαφέροντα του. Για τους λάτρεις του κινηματογράφου, ο Νομός διαθέτει αρκετούς, ώστε να καλύπτει τα γούστα ακόμα και του πιο απαιτητικού επισκέπτη.

Θεατρικές παραστάσεις μπορεί κανείς να απολαύσει στο Πέτρινο θέατρο στα Νοπήγια και στο θέατρο Ανατολικής Τάφρου στα Χανιά.

Στο Νομό Χανίων υπάρχουν και άλλοι χώροι διασκέδασης και ψυχαγωγίας όπως καφετέριες, νυχτερινά μαγαζιά, μουσικές σκηνές, bowling, θαλάσσια πάρκα, ο ζωολογικός κήπος κ.α.

Τέλος ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει και να απολαύσει τις τοπικές χορευτικές ομάδες και τοπικά παραδοσιακά μουσικά συγκροτήματα σε διάφορες εκδηλώσεις.

Τοπική κουζίνα- Εδέσματα- Προϊόντα

Η τοπική κουζίνα των Χανίων διαθέτει τα πιο ιδιαίτερα και ξεχωριστά παραδοσιακά εδέσματα της Κρήτης. Μερικά από αυτά είναι :

1. Το πλάφι του γάμου
2. Η στάκα
3. Ο ντάκος
4. Οι Σφακιανές πίτες
5. Οι χοχλιοί (τα σαλιγκάρια)
6. Το μπουρέκι
7. Η τζορμπαδόσουπα (ξινόχοντρος με χιλόπιτα και χοιρινό κρέας)

Επίσης τα Χανιά φημίζονται για κάποια τοπικά εδέσματα όπως :

1. Τα καλιτσούνια (με τυρομάλαμα ή άγρια χόρτα)
2. Τα ξεροτήγανα
3. Η μουσταλευριά
4. Η γρά (αλεύρι με πετιμέζι)

Τα κυρίως προϊόντα που παράγει ο Νομός Χανίων είναι :

1. Το λάδι
2. Το κρασί
3. Η τσικουδιά
4. Το τσάι του βουνού

Το λάδι, τα καλιτσούνια και ο ντάκος

4^η Ενότητα

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

Σταθερότητα παρατηρήθηκε στον αριθμό των αφίξεων επιβατών με πτήσεις τσάρτερ και με πτήσεις εσωτερικού στο αεροδρόμιο "Ι. Δασκαλογιάννης" των Χανίων το φετινό Αύγουστο, του προηγούμενου έτους, ήταν μόλις 0,25%.

Φέτος με πτήσεις τσάρτερ έφτασαν 129.341 επιβάτες έναντι 129.022 πέρυσι, ενώ αντίστοιχα ποσοστά είχαμε και στις αφίξεις επιβατών με τις γραμμές της Ολυμπιακής και της Aegean, με αποτέλεσμα η συνολική κίνηση επιβατών τον Αύγουστο του 2008 να είναι 270.262 έναντι 269.434 τον Αύγουστο του 2007.

Το Νομό Χανίων έσωσαν και φέτος οι Σκανδιναβοί τουρίστες και ιδιαίτερα οι Φιλανδοί και Σουηδοί που παρουσίασαν σημαντική αύξηση, ενώ αξιοσημείωτη ήταν και η άνοδος στον αριθμό αφίξεων τουριστών από την Ρωσία. Αντίθετα μειωμένη ήταν προσέλευση Γερμανών, Βρετανών και Ολλανδών τουριστών για ένα ακόμη μήνα φέτος στα Χανιά.

Ο προορισμός "Νομός Χανίων" άντεξε στην δύσκολη από οικονομικής πλευράς χρονιά, την οποία διανύουμε. Όταν βλέπουμε ότι σε παγκόσμια κλίμακα υπάρχουν 2 πολλές αρνητικές οικονομικές συνθήκες που δεν ευνοούν ιδιαίτερα τον τουρισμό, δεν θα μπορούσαμε να περιμένουμε τίποτα περισσότερο. Μιλάμε για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες ευρώ και δολαρίου, τη χρηματοπιστωτική κρίση και την έκρηξη των τιμών του πετρελαίου, που δημιουργήσε πληθωριστικές τάσεις και στις χώρες της Ευρωζώνης.

Θεωρούμε ότι και τα επόμενα δυο χρόνια αναμένεται να μην είναι ιδιαίτερα καλά, λόγω των προαναφερθέντων δυσμενών εξελίξεων. Ο προορισμός μας όμως δείχνει ότι αντέχει.

Υπάρχει μια σταθερότητα στις αφίξεις, ενδεχομένως να υπάρχει μια πτώση στις διανυκτερεύσεις, ιδιαίτερα των Ελλήνων και σίγουρα θα υπάρξει μια μείωση στις συναλλαγματικές εισπράξεις, κάτι για το οποίο δεν μπορούμε τώρα να εκτιμήσουμε πόσο θα είναι η συνολική πτώση για την φετινή σεζόν.

Μπορεί τα στοιχεία του υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης για το Α' εξάμηνο του 2008 να λένε ότι υπάρχει αύξηση του τουριστικού ρεύματος κατά 3% και ότι υπάρχει αύξηση του συναλλάγματος κατά 3,5%. Όμως για την τουριστική σεζόν, που για εμάς στο νομό Χανίων και στην Κρήτη ξεκινάει τον Μάιο και τελειώνει στα μέσα του Οκτωβρίου, τα πράγματα είναι διαφορετικά.

Πρέπει να αναφέρουμε στην συνέχεια ότι οι αφίξεις των Νορβηγών είναι αυξημένες το φετινό Αύγουστο κατά 14% σε σύγκριση με πέρυσι, οι αφίξεις Σουηδών είναι αυξημένες κατά 2% περίπου και οι Φιλανδών κατά 4%. Αυτά αντισταθμίζουν μια σημαντική πτώση στις εθνικότητες Άγγλων, Γερμανών και Ολλανδών που κυμαίνεται γύρω στο 25% σε σχέση με τον περυσινό Αύγουστο.

Σημειώνεται ότι τον Ιούλιο του 2008 σημειώθηκε μια αύξηση της τάξης του 2,5 σε σύγκριση με τον Ιούλιο πέρυσι.

Αναλυτικά φέτος τον Αύγουστο προσγειωθήκαν στο αεροδρόμιο Χανίων, με πτήσεις τσάρτερ, 31.159 Νορβηγοί, 26.027 Σουηδοί, 24.621 Δανοί, 9.629 Φιλανδοί, 9.159 Βρετανοί, 8.615 Γερμανοί, 5.320 Βέλγοι, 4.725 Αυστριακοί, 5.987 Πολωνοί, 4.227 Ολλανδοί, 2.008 Ιταλοί και 4.086 Τσέχοι.

Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Χάρη στη μορφολογία του εδάφους και το συνδυασμό βουνού και θάλασσας, ο νομός Χανίων αποτελεί έναν παράδεισο για όσους αναζητούν την περιπέτεια και τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, προς τον οποίο έχει σημειωθεί μια σημαντική στροφή τα τελευταία χρόνια, με τις μορφές του αγροτουρισμού, οικοτουρισμού, φυσιολατρικού, ορεινού, εκκλησιαστικού, περιπατητικού κ.α.

Το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών, E4 Alpine, που ξεκινά από τα Πυρηναία Όρη και διασχίζει την Ελλάδα, συνεχίζεται από την Κίσαμο και καταλήγει στη Ζάκρο της Ανατολικής Κρήτης. Διατρέχει σχεδόν όλο τον ορεινό όγκο του νομού Χανίων, με διαδρομές που προσφέρουν μοναδικές συγκινήσεις στους εραστές της φύσης και της πεζοπορίας. Στα ημιορεινά και τα ορεινά θα δει ο περιηγητής μικρά παραδοσιακά χωριά, με πέτρινα σπίτια και στενούς δρόμους, ξεχασμένα από το χρόνο.

Σε χωριά που έχουν περισσότερη οργάνωση προσφέρονται ευκαιρίες για εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός ή ο οικοτουρισμός που παρέχει στον επισκέπτη τη δυνατότητα να διαμένει σε παραδοσιακά -συνήθως αναπαλαιωμένα- αγροτικά καταλύματα, να γνωρίσει από κοντά τη Κρητική φύση και τον Κρητικό τρόπο ζωής των ανθρώπων της υπαίθρου και να απολαύσει βιολογικά, ντόπια προϊόντα. Στο Βάμο Αποκορώνου, στη Μηλιά και στη Σπηλιά Κισάμου υπάρχουν οικισμοί με τέτοιο χαρακτήρα, προσελκύοντας το ενδιαφέρον εκατοντάδων επισκεπτών παγκοσμίως.

Η Μηλιά είναι η πρώτη αγροτουριστική μονάδα στην Ελλάδα, βραβευμένη διεθνώς, που δημιουργήθηκε από την αυθεντική αγάπη των ιδιοκτητών της για τον τόπο τους. Οι ιδιοκτήτες είναι οι κατάλληλοι άνθρωποι για να σας ξεναγήσουν στον αυθεντικό τρόπο ζωής της Κρητικής υπαίθρου.

Χτισμένη στην πλαγιά ενός βουνού, σε χώρο 1200 στρεμμάτων, η Μηλιά είναι περιτριγυρισμένη από πολύ μεγάλη ποικιλία φυτών και δέντρων όπως καστανιές, πλατάνια, βελανιδιές, κουμαριές και χαρουπιές.

Τα σπίτια είναι φτιαγμένα πάνω στα ερείπια παλιών αγροτικών σπιτιών διακοσμημένα με παλιά έπιπλα. Ο οικισμός διαθέτει περιορισμένο ηλεκτρισμό.

Εδώ θα γευθείτε σπιτικές απολαύσεις από βιολογικά προϊόντα που παράγονται στο κτήμα και σερβίρονται στο πολύ φιλόξενο βιολογικό εστιατόριο.

Ανάλογα με την εποχή, μπορείτε να συμμετέχετε σε παραδοσιακές ασχολίες όπως πάτημα σταφυλιών, παραγωγή τσικουδιάς, μάζεμα ελιάς, τυροκομία. Οργανώνονται επίσης μαθήματα παραδοσιακής μαγειρικής και δοκιμή κρασιών.

Ο Βάμος είναι ένα γραφικό, πανέμορφο χωριό με αρχοντιά και παραδοσιακό χρώμα, με φιλόξενους κατοίκους και όμορφες εκκλησίες.

Πέρα από τις μνήμες του, διακρίνεται και για το γεγονός ότι αποτελεί πρότυπο αγροτουριστικής ανάπτυξης.

Εδώ αναπτύσσονται βαθμιαία επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες καθαρά αγροτουριστικού χαρακτήρα, ενώ η ευρύτερη περιοχή γίνεται πόλος έλξης ολοένα και περισσότερων επισκεπτών.

Η ορειβασία και η αναρρίχηση αποτελούν μια πρόκληση για τους τολμηρούς. Στα Χανιά λειτουργεί δραστήριος ορειβατικός σύλλογος ενώ υπάρχουν και τέσσερα καταφύγια στα Λευκά Όρη, στην τοποθεσία Καλλέργη στον Ομαλό (υψόμετρο 1680 μ.) χωρητικότητας 40 ατόμων, στην τοποθεσία Βόλικας στα Κεραμειά (υψόμετρο 1430 μ.) χωρητικότητας 30 ατόμων, το "Χ. Χουλιόπουλος", στη θέση Σβουριχτή (υψόμετρο 1970 μ.) χωρητικότητας 22 ατόμων και στην Τάυρη Ασκύφου (υψόμετρο 1200 μ.) χωρητικότητας 46 ατόμων. Τα Λευκά Όρη προσφέρονται επίσης το χειμώνα για διασχίσεις με ορειβατικά σκι.

Αναρρίχηση μπορεί κανείς να κάνει στον Καλαθά και στο Σταυρό στο Ακρωτήρι, στην πλαγιά του Γκίγκικιλου, στο φαράγγι του Θερίσσου, των Τοπολίων, της Αγίας Ειρήνης, στη Γρε Λέσκα και σε πολλά άλλα μέρη. Πρόκληση επίσης αποτελούν το ποδήλατο βουνού και το "παραπέντε", ενώ η ορεινή ενδοχώρα προσφέρεται για κυνήγι κατά περιόδους. Η δυνατότητα παρατήρησης σπάνιων ειδών πτηνών παρέχεται στον υδροβιότοπο της λίμνης της Αγίας.

Οι ατελείωτες παραλίες του νόμου προσφέρουν στον επισκέπτη την ευκαιρία εκτός από την κολύμβηση, να απολαύσει και μια μεγάλη γκάμα θαλάσσιων αθλημάτων, όπως η ιστιοπλοΐα, το καγιάκ, η ιστιοσανίδα, το

θαλάσσιο σκι και η ελεύθερη κατάδυση μέσω οργανωμένων καταδυτικών κέντρων, ενώ το ψάρεμα για τους λάτρεις του είδους αποτελεί απόλαυση. Μάλιστα στην παραλία από την Αγία Μαρίνα μέχρι την Κίσαμο λειτουργούν αρκετά οργανωμένα κατασκηνωτικά κέντρα (το ελεύθερο κάμπινγκ απαγορεύεται παντού στην Ελλάδα) για τους λάτρεις της κατασκήνωσης. Μαρίνες λειτουργούν στα Χανιά, την Κίσαμο και την Παλαιόχωρα.

Τέλος ένας μεγάλος αριθμός αθλητικών δραστηριοτήτων, παρέχεται σε κατάλληλα οργανωμένους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους. Στον εναλλακτικό τουρισμό εντάσσεται επίσης και ο συνεδριακός που προσφέρεται από το Πολυτεχνείο Κρήτης και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Χανίων, το Μεσογειακό Αγρονομικό Ινστιτούτο Υποτροπικών και Ελιάς Χανίων, το Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου, την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης στο Κολυμβάρι, το Ίδρυμα Αγία Σοφία, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος κ.α. Όλοι οι παραπάνω διοργανώνουν σεμινάρια, τοπικά και διεθνή συνέδρια και ημερίδες. Πέρα από τους χώρους τους, πολλά διεξάγονται σε χώρους ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων Α' Κατηγορίας.

5^η Ενότητα

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Τουριστική ανάπτυξη

Κατά σειρά προτεραιότητας αναδεικνύουμε τις προτάσεις μας σε Έργα Υποδομής αφενός και σε Τουριστική Προβολή αφετέρου.

Με δεδομένη τη ταχεία εξέλιξη των Τουριστικών δρώμενων σε παγκόσμια κλίμακα, πιστεύουμε ότι και εμείς σαν Νομός θα πρέπει να αλλάξουμε ταχύτατα, βελτιώνοντας το σύνολο των δράσεων μας, για να μπορέσουμε να αποτελέσουμε ένα ανώτερο επίπεδο Τουριστικού προορισμού και να διεκδικήσουμε το μερίδιο που δικαιούμαστε με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουμε.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΕΛΤΙΩΣΟΥΜΕ

A. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

1. Βιολογικοί Καθαρισμοί Βόρειου Άξονα

Προτείνεται η άμεση ολοκλήρωση του Βιολογικού Βόρειου άξονα που σε συνδυασμό με τους Βιολογικούς Κισσάμου, Παλαιόχωρας και Γεωργιούπολης που βρίσκονται στο στάδιο δημοπράτησης και που θα αρχίσουν να λειτουργούν τα επόμενα έτη, θα καλυφθούν οι περιπτώσεις άμεσης προτεραιότητας.

Παράλληλα να δημιουργηθούν μικροί Βιολογικοί σε μέρη όπως Σφακιά, Φραγκοκάστελλο, Αγία Ρουμέλη, Λουτρό, Σούγια, ούτως ώστε να διαφυλάξουμε τις ακτές μας και το περιβάλλον μας.

2. Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός με Χρήσεις Γης

Ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός του Νομού είναι ο συνδυασμός θεσμοθετημένων χρήσεων γης με παράλληλη ανάπτυξη των υποδομών (μεταφορές, υδάτινο δυναμικό, ενέργεια, περιβάλλον). Στο Νομό μας στις παράκτιες ζώνες είναι εγκατεστημένες οι μεγάλες τουριστικές μονάδες και δίπλα τους οι μικρότερες και στις ίδιες περιοχές αναπτύσσεται και η δεύτερη κατοικία με μηχανισμούς όπως "εντός σχεδίου" ή "εντός ορίων οικισμών" ή και "εκτός σχεδίου" δόμησης.

Ενώ έχουν στο παρελθόν ανατεθεί και εκπονηθεί Μελέτες για όλες τις κρίσιμες περιαστικές ζώνες αλλά και τις αντίστοιχες κρίσιμες παράκτιες, η θεσμοθέτηση τους δεν προχώρησε κυρίως εξ' αιτίας των μακρών και

επαναλαμβανόμενων συμμετοχικών διαδικασιών, των αδυναμιών της διοίκησης και του θεσμικού πλαισίου.

Έτσι δεν προχώρησαν για θεσμοθέτηση όλες οι ειδικές Χωροταξικές Μελέτες που έχουν εκπονηθεί (Κουντούρα, Φραγκοκάστελλο, Κριός), αλλά ακόμα και οι Μελέτες των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου γύρω από τα μεγάλα αστικά κέντρα πλην της Γεωργιούπολης.

Το τελευταίο διάστημα με ικανοποίηση βλέπουμε να προκηρύσσονται ΣΧΟΑΠ στη Γεωργιούπολη, Πλατανιά, Ιναχώριο, Αρμένους και στο Βάμο. Επίσης ελπίζουμε να πραγματοποιηθεί άμεσα το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της πόλης των Χανίων μαζί με τους όμορους περιαστικούς Δήμους. Να σημειώσουμε ότι μόνο η Παλαιόχωρα διαθέτει Γ.Π.Σ.

Ένα μείζον θέμα είναι και πρέπει να απαντηθεί σε επίπεδο τοπικό και Περιφέρειας σε ποιά σημεία στο βόρειο άξονα θα πρέπει να κατευθυνθούν οι νέες κλίνες.

Ακόμα προτείνουμε οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές να είναι περιοχές ήπιας τουριστικής ανάπτυξης και να επιλεγούν χωριά και οικισμοί με ιδιαίτερο φυσικό κάλος και χαρακτηριστικά, για την δημιουργία Αγροτουριστικών καταλυμάτων ή Θεματικού Τουρισμού (αθλητικός, φυσιολατρικός κλπ.).

Έτσι και τη κρίσιμη μάζα κλινών θα μπορούν να αποκτήσουν και συμπληρωματικές υπηρεσίες να προσφέρουν και κοινά προγράμματα δράσης να εκπονήσουν.

Όλα αυτά είναι θέματα πολιτικής απόφασης και θεσμοθέτησης τους σε ένα σύγχρονο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό και θα πρέπει να προχωρήσουμε ταχύτατα για να διαφυλάξουμε το περιβάλλον και την οικιστική ευταξία.

3. Συγκοινωνία

α. Γενικά

Τα μέσα που διαθέτει ο νομός Χανίων για εύκολη και άνετη μεταφορά των επισκεπτών-τουριστών είναι :

1. Τα πλοία της ANEK lines και τα Blue Star Ferries το καλοκαίρι. Στο λιμάνι της Σούδας που βρίσκεται περίπου 5 χλμ. από το κέντρο της πόλης, πραγματοποιούνται δρομολόγια από Σούδα για Πειραιά και το αντίστροφο. Στο Καστέλι Κισάμου υπάρχει επίσης το λιμάνι Καβονησίου που βρίσκεται περίπου 40 χλμ. δυτικά της πόλης των Χανίων. Τα δρομολόγια που πραγματοποιούνται, είναι από Κίσσαμος-Αντικύθηρα-Κύθηρα-Γύθιο-Καλαμάτα-Πειραιάς και το αντίστροφο.
2. Τα αεροπλάνα της Ολυμπιακής Αεροπορίας και της Aegean Airlines. Το αεροδρόμιο των Χανίων Ι. Δασκαλογιάννης βρίσκεται

στο Ακρωτήριο σε απόσταση 4 χλμ. από την πόλη των Χανίων. Η Ολυμπιακή Αεροπορία εκτελεί πτήσεις από Χανιά προς Αθήνα, Θεσσαλονίκη και αντιστρόφως. Η Aegean Airlines εκτελεί πτήσεις από Χανιά-Αθήνα, Χανιά-Θεσσαλονίκη και αντίστροφα.

3. Τα λεωφορεία του ΚΤΕΛ Χανίων, που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, κάνουν δρομολόγια σε ολόκληρη την έκταση του νόμου.
4. Για όσους επιθυμούν να περιηγηθούν στο νόμο Χανίων με αυτοκίνητο και δεν διαθέτουν Ι.Χ., υπάρχουν γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων σε διάφορα τα μέρη του νομού.

Η γενική κατάσταση του οδικού δικτύου του νομού είναι καλή, όπως επίσης και η σήμανση. Διαθέτει τη Νέα Εθνική Οδό όπου κάποιος μπορεί να κινηθεί με άνεση και ασφάλεια, όπως επίσης και την Παλαιά Εθνική Οδό όπου ο περιηγητής μπορεί να θαυμάσει τα τουριστικά μέρη της περιοχής.

Υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στα σπουδαιότερα θέλγητρα και οι επισκέπτες μπορούν να προμηθευτούν πληροφοριακό υλικό και οδικούς χάρτες από τουριστικά γραφεία, σταθμούς μέσων μαζικής μεταφοράς κ.α. για την καλύτερη μετακίνησή τους.

Τέλος η περιοχή έχει πολλά μέρη που μπορεί κάποιος να επισκεφθεί με τα πόδια για να θαυμάσει την άγρια μα και την ήμερη ομορφιά της. Οι εναλλαγές της φύσης, η γλωρίδα, τα πουλιά, τα ζώα και το νερό συνθέτουν μια υπέροχη εικόνα που αξίζει κάποιος να τη ζήσει...

β. Κάθετοι δρόμοι - Νότιος Οδικός Άξονας

Οι κάθετοι δρόμοι Χανιά-Σφακιά, Χανιά-Παλαιόχωρα και Χανιά-Σούγια θα πρέπει να έχουν περαιτέρω βελτιώσεις, μιά και αποτελούν τους βασικούς προορισμούς για τον επισκέπτη.

Εκτός του ότι συνολικά το Οδικό Δίκτυο του Νομού χρειάζεται πολλές βελτιώσεις, οι κάθετοι άξονες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του οδικού δικτύου και θα πρέπει τα επόμενα χρόνια να χρηματοδοτηθούν περαιτέρω αφού το επόμενο διάστημα έχουν προγραμματισθεί κάποιες επεμβάσεις σε ορισμένα σημεία τους.

Εξίσου σημαντικό σε επίπεδο Κρήτης είναι και η δημιουργία του Νότιου Οδικού Άξονα που θα αναβαθμίσει τη Νότια Κρήτη οικονομικά και τουριστικά.

γ. Νέα Εθνική οδός Βόρειου άξονα με αυτοχρηματοδότηση

Είναι επιτακτική ανάγκη η Εθνική οδός να γίνει αυτό που λέει το όνομα της. Δηλαδή κλειστή οδός με περισσότερες λωρίδες, διαχωριστικό στη μέση, υπόγειες διαβάσεις, σήμανση και βελτίωση σε επιμέρους σημεία της χάραξης, των κλίσεων και του ασφαλοτάπητα.

Είναι ένα θέμα το οποίο αξιολογείται σαν ένα από τα πρώτα προβλήματα που υπάρχουν στη Κρήτη από πρακτορεία και επισκέπτες. Προτείνεται η λύση του άμεσα σαν έργο πρώτης προτεραιότητας με την διαδικασία της αυτοχρηματοδότησης και φυσικά με την ύπαρξη διοδίων.

Είναι γνωστό ότι οι καλύτερες υπηρεσίες σε υποδομές σε όλη την Ευρώπη αναγνωρίζονται και όλοι είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν το ακριβό κόστος κατασκευής και συντήρησης και μάλιστα με προθυμία. Εκτός των άλλων το τίμημα σε ανθρώπινες ζωές είναι ιδιαίτερα μεγάλο.

Έτσι σε συνδυασμό με τη νέα πολιτική βούληση του ΥΠΕΧΩΔΕ για αυτοχρηματοδοτούμενα έργα, πιστεύουμε ότι είναι θέμα ενεργοποίησης όλων των φορέων για να αξιολογηθεί η αναγκαιότητα του και η πραγμάτωση του.

δ. Επέκταση Αεροδρομίου

Λίγα χρόνια μετά τη παράδοση του οι εγκαταστάσεις του Αεροσταθμού Χανίων κρίνονται ανεπαρκείς ιδιαίτερα τους μήνες αιχμής. Μπορούν να εξυπηρετήσουν λιγότερους επιβάτες από ότι είναι οι ανάγκες των Νομών Χανίων και Ρεθύμνου. Αυτό ισχύει για τους χώρους επιβίβασης και αποβίβασης, για τους χώρους λήψης αποσκευών αλλά και για τα Parking.

Προτείνεται η αύξηση των χώρων του για να μπορεί να εξυπηρετήσει στο μέλλον μεγαλύτερο αριθμό επιβατών.

ε. Σύνδεση με λεωφορειακή γραμμή του Αεροδρομίου με Β.Α. άξονα

Μείζον θέμα είναι η βελτίωση των συγκοινωνιακών συνδέσεων του Αεροδρομίου με τη πόλη των Χανίων και η σύνδεση με τον Βορειοδυτικό άξονα (Αγ.Μαρίνα, Πλατανιάς, Γεράνι κλπ.). Είναι αδιανόητο να μη μπορεί ο μεμονωμένος τουρίστας να μεταβεί καθ' όλο το εικοσιτετράωρο στο Αεροδρόμιο αλλά και το αντίστροφο από το Αεροδρόμιο να μη μπορεί να μεταβεί στον ανεπτυγμένο τουριστικά Βορειοδυτικό άξονα.

Η μη ύπαρξη συγκοινωνίας επιβαρύνει σημαντικά το κόστος του επισκέπτη που τον αναγκάζει να πάρει ταξί ή να ταλαιπωρείται αφάνταστα ή να αλλάζει δύο συγκοινωνίες.

Πιστεύουμε ότι η Λεωφορειακή Γραμμή μπορεί να γίνει προσοδοφόρα όταν προσαρμοστεί στις αφίξεις ή στις αναχωρήσεις και είναι ένα θέμα το οποίο πρέπει να επιλυθεί από τη νέα σαιζόν σε συνεννόηση με το ΚΤΕΛ και τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

στ. Δρόμοι Αεροδρόμιο-Χανιά και Αεροδρόμιο-Σούδα

Μέσα από τη βελτίωση των υποδομών από και προς τις πύλες εισόδου και εξόδου επισκεπτών, μεγάλο θέμα είναι και η βελτίωση των δρόμων Αεροδρόμιο-Χανιά και Αεροδρόμιο-Σούδα.

Για τον δρόμο Αεροδρόμιο-Χανιά έχουν γίνει μικρές βελτιώσεις

(διαπλατώνσεις σε ορισμένα σημεία κλπ.), όμως απαιτείται αύξηση κατά μία των λωρίδων σε κάθε ρεύμα κυκλοφορίας και η βελτίωση της σήμανσης και του οδοστρώματος.

Για τον δρόμο Αεροδρόμιο-Σούδα έχει γίνει η προμελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και εκκρεμεί η οριστική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Χρειάζονται ακόμα 2-3 έτη για να οριστικοποιηθούν οι Μελέτες και είναι ζητούμενο η χρηματοδότηση του που βάσει της προμελέτης κοστίζει 28,3 εκατομμύρια ευρώ μαζί με τις απαλλοτριώσεις. Θα έχει πλάτος 12,5 μέτρα και μέση ταχύτητα κυκλοφορίας τα 80 km/h.

4. Μεταβίβαση αρμοδιότητας του Παλιού Λιμανιού στο Δήμο Χανίων

Είναι καιρός η ευθύνη του Παλιού Λιμανιού των Χανίων να δοθεί στο Δήμο Χανίων γιατί αυτό το μπλέξιμο αρμοδιοτήτων δημιουργεί μεγάλες δυσλειτουργίες και δεν έχουμε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Υπάρχει ανάγκη η Τοπική Αυτοδιοίκηση να καθορίζει τα θέματα του Παλιού Λιμανιού όσον αφορά την αισθητική αναβάθμιση, τις χρήσεις των επιχειρήσεων, την επισκεψιμότητα και την πρόσβαση, τον έλεγχο και την τιμολογιακή πολιτική.

5. Χρηματοδότηση για άνοδο της κατηγορίας των Ξενοδοχείων

Με τον νέο Αναπτυξιακό νόμο θα δίνεται η δυνατότητα αναβάθμισης της κατηγορίας των Ξενοδοχείων με σημαντικά κίνητρα και πιστεύουμε ότι θα λειτουργήσει απρόσκοπτα προς αυτή την κατεύθυνση.

Πιστεύουμε ότι είναι ανάγκη να προσαρμοσθούμε στις αυξημένες απαιτήσεις του Τουρισμού βελτιώνοντας συνεχώς τις τουριστικές κλίνες του Νομού και γιατί όχι όπου αυτό είναι δυνατόν συνενώνοντας τις δυνάμεις μας και συμπληρώνοντας τις υπηρεσίες μας.

Το κίνητρο συγχώνευσης επιχειρήσεων που προβλέπει το νέο Φορολογικό Νομοσχέδιο, πιστεύουμε ότι θα βοηθήσει σημαντικά τις μικρές Τουριστικές μονάδες μας προς αυτή τη κατεύθυνση και σε συνδυασμό με τον νέο Αναπτυξιακό Νόμο να έχουμε σημαντική αναβάθμιση των κλινών μας.

Επίσης προγράμματα του Υπουργείου Ανάπτυξης, όπως κοινές δράσεις διαφόρων τουριστικών επιχειρήσεων (Ξενοδοχεία, Τουριστικά πρακτορεία κλπ.) στο τομέα της διαφήμισης, των εκθέσεων, της πιστοποίησης ποιότητας κλπ, είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

Θα πρέπει να αντιμετωπισθούν δυσλειτουργίες που έχουν διαπιστωθεί στο πρόγραμμα της «Ελληνικής Κουζίνας» που αφορά το Υπουργείο Ανάπτυξης και βοηθά την βελτίωση των χώρων εστίασης των ξενοδοχείων και έχει μικρή απορροφητικότητα.

Μαθαίνουμε ότι ο ΕΟΤ προγραμματίζει να προκηρύξει το πρόγραμμα 2.2.3.1 που αφορά την Δικτύωση των Τουριστικών ΜΜΕ

(CLUSTERING), πρόγραμμα σημαντικό για την συνεργασία των επιχειρήσεων του Τουρισμού.

Επίσης το πρόγραμμα αναβάθμισης των μικρών Τουριστικών μονάδων (κάτω των 30 κλινών) του Υπουργείου Ανάπτυξης λειτούργησε σε καλό βαθμό και μεγάλο μέρος των υπαρχόντων καταλυμάτων βελτίωσε τις υποδομές του.

Ο παλαιός Αναπτυξιακός Νόμος με τον εκσυγχρονισμό λειτούργησε ικανοποιητικά για τις μεγάλες μονάδες, όχι όμως για τις μικρότερες λόγω του πλαφόν επένδυσης και του πλήθους των κριτηρίων που έβαζε. Αυτό έκανε δύσκολη τη συμμετοχή των μικρών μονάδων και πιστεύουμε ότι τώρα θα ξεπεραστεί το εμπόδιο με τον νέο Αναπτυξιακό Νόμο.

Στα Χανιά δεν υπάρχουν μεγάλες μονάδες ανώτατης κατηγορίας 5* ή 4* και υπάρχουν μόνο λίγες κλίνες ανώτερης κατηγορίας. Ελπίζουμε ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος να επιτρέπει την επιδότηση τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των κλινών του Νομού.

6. Θεσμικό πλαίσιο για αλλαγή χρήσης των Ξενοδοχείων

Ένα θέμα που ταλαιπωρεί τον κλάδο των ξενοδόχων και που δεν έχει αναδειχθεί όσο θα έπρεπε είναι το θέμα της αλλαγής χρήσης των πεπαλαιωμένων τουριστικών μονάδων, οι οποίες βρίσκονται σε πλήρη αδυναμία να κάνουν αλλαγή χρήσης αντιμετωπίζοντας πλήθος προβλημάτων όπως:

- 1 Έλλειψη θεσμικού πλαισίου
- 2 Μεγάλη οικονομική επιβάρυνση (κόστος Φορολογικό, διάλυσης Α.Ε., υπεραξία μετοχών κλπ.)
- 3 Τύχη της αυξημένης δόμησης που εδικαιούνται λόγω ξενοδοχείου.

Έτσι παραμένουν ως έχουν με δεμένα χέρια προσφέροντας κακό προϊόν αλλά και μη μπορώντας να ξεφύγουν από αυτή την κατάσταση.

Προτείνεται η λήψη Φορολογικών μέτρων στη διάλυση των εταιρειών και στην υπεραξία των μετοχών, η απάλειψη της αποζημίωσης λόγω παραπάνω δόμησης και κίνητρα για την μετατροπή της μονάδας σε άλλη χρήση.

7. Μαρίνα σκαφών αναψυχής

Στο χώρο μπροστά από την παλιά εγκατάσταση της ΑΒΕΑ ή στο ΚΟΥΜ ΚΑΠΙ, μπορεί να δημιουργηθεί Μαρίνα σκαφών αναψυχής για να αποσυμφορηθούν οι χώροι του παλιού Λιμανιού αλλά και να μπορούν να εξυπηρετηθούν σωστά τα διερχόμενα σκάφη.

Είναι μία επένδυση που επιδοτείται από τον Αναπτυξιακό Νόμο, αλλά μπορεί να γίνει και με αυτοχρηματοδότηση.

8. Parking στη πόλη των Χανίων

Επιβάλλεται να δημιουργηθούν χώροι στάθμευσης στα Χανιά θα είναι

ιδιωτικοί και δημόσιοι, στεγασμένοι και υπαίθριοι.

Ο νέος Αναπτυξιακός Νόμος χρηματοδοτεί με σημαντικά κίνητρα τα Parking και τα ιδιωτικά και τα Δημοτικά.

Προτεινόμενοι χώροι:

- 1 Αύξηση δυναμικότητας Δημοτικού Parking οδού Περίδου
- 2 Δημιουργία Parking κάτω από τον χώρο του Δημοτικού Σταδίου
- 3 Δημιουργία Parking στο χώρο του Ξενία κλπ.

9. Γήπεδο Golf

Επιτακτική κρίνεται η ανάγκη ίδρυσης δεύτερου γηπέδου Golf στη Κρήτη και μάλιστα στη Δυτική Κρήτη.

Προτείνεται η περιοχή της Γεωργιούπολης που θα μπορεί να εξυπηρετεί και το Ρέθυμνο, σε έκταση 300-400 στρεμμάτων και ωφέλιμης επιφάνειας 250 στρεμμάτων, ενδεικτικού προϋπολογισμού 15 εκατομμυρίων ευρώ που θα μπορεί να εξυπηρετεί τουρισμό υψηλής ποιότητας όλο το χρόνο.

Φορέας επένδυσης μπορεί να είναι τα ΚΡΗΤΙΚΑ ΓΚΟΛΦ ΑΕ ή Τουριστικοί Επιχειρηματίες της Δυτικής Κρήτης. Επιδότηση 35-40% από τον Αναπτυξιακό Νόμο.

Προτεινόμενος χώρος είναι ο Δήμος Γεωργιούπολης διότι βρίσκεται ανάμεσα στο Νομό Ρεθύμνου που διαθέτει πολλές ποιοτικές μονάδες και στο Νομό Χανίων. Εξάλλου οι περισσότερες μονάδες 4* του Νομού Χανίων είναι εγκατεστημένες στο Δήμο Γεωργιούπολης.

Η Κρήτη δέχεται περίπου 2.500.000 αλλοδαπούς επισκέπτες ετησίως, διαθέτει 1 γήπεδο Golf σε σύνολο 4 που υπάρχουν στην Ελλάδα, όταν η Ισπανία έχει 254, η Τουρκία 10, η Πορτογαλία 55 και η Κύπρος 2.

10. Άλλες παρεμβάσεις

- 1 Επί μέρους παρεμβάσεις χρειάζονται στη σήμανση η οποία είναι υποτυπώδης και στην ονοματολογία των δρόμων η οποία είναι ατελής ή ελλιπή.
- 2 Η δημιουργία Συνεδριακού Κέντρου δυναμικότητας 1000-2500 ατόμων σε συνδυασμό με τουριστικό κατάλυμα 2500 κλινών ΑΑ κατηγορίας.
- 3 Η δημιουργία Καζίνο κρίνεται απαραίτητη μια που είμαστε η μοναδική Τουριστική Περιφέρεια της Ελλάδας που δεν υπάρχει. Η δημιουργία Καζίνο αναβαθμίζει την τουριστική πελατεία με ανώτερης κατηγορίας επισκέπτες και αφορά μεγάλη γκάμα επισκεπτών.
- 4 Η επιλογή συγκεκριμένων χωριών (π.χ. Βάμος, Βαφές που είναι κηρυγμένος διατηρητέος οικισμός) για ανάπτυξη αγροτουρισμού και ειδικού θεματικού τουρισμού (ιατρικός, αθλητικός για προετοιμασία ομάδων, φυσιολατρικός κλπ.). Έτσι θα εξασφαλίζεται η κρίσιμη μάζα κλινών, οι συμπληρωματικές υπηρεσίες και επιδοτείται από τον Αναπτυξιακό Νόμο με 45% στο μέτρο που είναι διατηρητέοι οικισμοί

ή σπίτια.

- 5 Η ανάδειξη των τειχών της παλιάς πόλης, έργο ιδιαίτερο και καθοριστικής σημασίας και θεωρούμε ότι προχωράει σε ικανοποιητικό βαθμό. Επίσης σημαντική είναι η ανάδειξη Μουσείων και άλλων σημαντικών μνημείων π.χ. Νεώρια.

B. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

1. Εκθέσεις στο Εξωτερικό - Εσωτερικό

Ο ΕΟΤ συμμετέχει σε 100 περίπου εκθέσεις ετησίως. Η κάθε Νομαρχία μεμονωμένα, με τα οικονομικά μέσα που διαθέτει, δεν μπορεί να συμμετάσχει σε πάνω από 5 εκθέσεις ετησίως. Η Κρήτη όμως λόγω της συνεργασίας των 4 Νομαρχιών θα συμμετάσχει το 2005 σε 2 εκθέσεις στο Εσωτερικό και σε 24 εκθέσεις στο Εξωτερικό.

Ένα σημαντικό θέμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα και μόνιμα είναι η έγκαιρη ανακοίνωση του ακριβούς ποσού επιδότησης από τον ΕΟΤ για την διαφημιστική προβολή, δηλαδή τέλος προηγούμενου έτους ή αρχή τρέχοντος έτους, καθώς και η έγκαιρη καταβολή της επιδότησης, το αργότερο στο ξεκίνημα των εκθέσεων, ώστε να μπορούμε να προπληρώνουμε την συμμετοχή μας σε αυτές.

Να γίνει σωστός προγραμματισμός για τον χρόνο που θα γίνεται η έκθεση ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ στη Θεσσαλονίκη και βέβαια όχι αμέσως μετά την λήξη της Τουριστικής Περιόδου. Με δεδομένα ότι αυτή η έκθεση απευθύνεται κυρίως σε Έλληνες και ότι οι Έλληνες αποφασίζουν λίγο πριν τις διακοπές τους για τον τόπο προορισμού τους, η έκθεση πρέπει να γίνεται μέσα στο πρώτο τρίμηνο κάθε έτους. (Παράδειγμα η Κύπρος που κάνει την έκθεση τέλη Μάρτη αρχές Απρίλη). Πρέπει να σημειωθεί ότι το 95% των Εκθέσεων στις Ευρωπαϊκές χώρες – πρωτεύουσες γίνεται από αρχές Ιανουαρίου μέχρι τέλος Μαρτίου.

Πρέπει με κάθε τρόπο στην έκθεση ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ τη μεγαλύτερη τουριστική έκθεση της Ελλάδας που γίνεται στο Πειραιά να υπάρχει συμμετοχή από ξένα κράτη σαν εκθέτες. Το Υπουργείο πρέπει να ασκήσει πίεση σε κάποια κράτη που είναι τόπος προορισμού Ελλήνων Τουριστών να έχουν παρουσία σε αυτή την έκθεση.

2. Έντυπα παρουσίασης & προβολής του Τουριστικού προϊόντος του Νομού Χανίων

Στις εκθέσεις κυρίως του Εξωτερικού που συμμετέχουμε, αλλά και σε αυτές που δεν συμμετέχουμε σαν Κρήτη αλλά συμμετέχει ο ΕΟΤ, να υπάρχει ένα πλήρες έντυπο του νομού Χανίων ή της Περιφέρειας Κρήτης στον απαραίτητο αριθμό αντιτύπων, το κόστος μεταφοράς και αποθήκευσης του οποίου θα καλύπτει ο ΕΟΤ.

Σημαντικό θέμα είναι τα έντυπα που χρηματοδοτούνται από τον ΕΟΤ να είναι ενιαίας αισθητικής και μεγέθους (παράδειγμα η Ισπανία και η Τουρκία), ώστε να παρουσιάζεται η Ελλάδα σαν ενιαίο σύνολο.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την προβολή και υποστήριξη του Τουριστικού προϊόντος του Νομού Χανίων είναι :

- 1 Ο Τουριστικός χάρτης του Νομού σε 250.000 αντίτυπα κατ' έτος.
- 2 Ο Τουριστικός οδηγός σε 14 γλώσσες για τις ανάγκες των εκθέσεων και σε 60.000 αντίτυπα.
- 3 Ο Οδηγός Κρητικής διατροφής σε 55.000 αντίτυπα.
- 4 Ο Ξενοδοχειακός Οδηγός του Νομού σε 18.000 αντίτυπα.
- 5 Οι αφίσες του Νομού.

Εδώ η χρηματοδότηση και από την ιδιωτική πρωτοβουλία είναι απαραίτητη για την επίτευξη του κοινού στόχου.

3. Κρητική Διατροφή – Κρητικά Προϊόντα

Το τουριστικό προϊόν της Κρήτης, από τα μέσα της δεκαετίας του '90, έχει εμπλουτισθεί με ένα από τα πλέον διαφημισμένα προϊόντα στον κόσμο, την Κρητική Διατροφή. Η οποία ενώ στην αρχή διαφημίστηκε σαν το πιο υγιεινό διατροφικό πρότυπο, γρήγορα άρχισε να προβάλλεται και σαν μια ιδιαίτερα γευστική κουζίνα. Όμως οι εμπλεκόμενοι με τον Τουρισμό και την Διατροφή δεν έχουν συνειδητοποιήσει και γι' αυτό δεν έχουν αξιοποιήσει το συγκριτικό πλεονέκτημα που δίνει η Κρητική Διατροφή.

Ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση αξιοποίησης σαν τουριστικό πόρο της Κρητικής Διατροφής είναι η πιστοποίηση των εστιατορίων που προσφέρουν καλή Κρητική Κουζίνα σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα CONCREED. Το πρόγραμμα αυτό το διαχειρίζεται η Ελληνική Ακαδημία Γεύσης (ΕΛΑΓ) η οποία έχει σκοπό να βοηθάει τους επαγγελματίες να αναπτύξουν τις απαραίτητες υποδομές, για να ανοίξει και για την Κρήτη ο τουρισμός γαστρονομικού ενδιαφέροντος.

Ένα άλλο θέμα, άμεσα σχετιζόμενο με την Κρητική Διατροφή είναι η προώθηση των Κρητικών Προϊόντων. Προϊόντα που είναι πλέον γνωστά όπως το ελαιόλαδο, το τυρί, το μέλι, το κρασί, η ρακή, χρειάζονται υποστήριξη για τη προώθησή τους μέσα από ένα συνδυασμό διαφήμισης, ποιοτικού ελέγχου και ανταγωνιστικής πολιτικής τιμών. Αυτή δε η προώθηση πρέπει να έχει σαν στόχο οι τουρίστες να αγοράζουν Κρητικά Προϊόντα όχι μόνο όταν βρίσκονται για διακοπές στην Κρήτη και τα Χανιά, αλλά και στη χώρα τους.

4. Γραφείο ΕΟΤ στα Χανιά

Αναβάθμιση του Γραφείου του ΕΟΤ στα Χανιά με μεταφορά του σε επίκαιρο σημείο της πόλης και νέα υλικοτεχνική υποδομή. Στελέχωση του Γραφείου του ΕΟΤ με άτομα που θα μιλούν όσο το δυνατόν περισσότερες γλώσσες. Έμφαση να δοθεί στην ύπαρξη στολής για το προσωπικό του Γραφείου. Απαραίτητη επίσης είναι η ύπαρξη και ενός δεύτερου Γραφείου του ΕΟΤ - Γραφείου Πληροφοριών στο Αεροδρόμιο

Χανίων εάν λάβουμε υπόψη μας ότι το 93,3% των Τουριστών έρχεται στην Κρήτη με αεροπλάνο.

5. Κιόσκια με Η/Υ για Τουριστικές Πληροφορίες

Σε κομβικά για τους Τουρίστες σημεία της πόλης αλλά και της ευρύτερης περιοχής πρέπει να τοποθετηθούν κιόσκια με Η/Υ, που θα δίνουν διάφορες Τουριστικές πληροφορίες με έμφαση σε τοποθεσίες αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, σε περιοχές υψηλού φυσικού κάλους, στην κρητική κουζίνα, σε τόπους ψυχαγωγίας. Ενδεικτικά σημεία για κιόσκια είναι : το Αεροδρόμιο, το Λιμάνι της Σούδας, ο Φιρκάς, το Σιντριβάνι, το Μεγάλο Αρσενάλι, το Κουμ Καπί, η Δημοτική Αγορά, το ΚΤΕΛ, η Σπλάντζια κ.λ.π.

Σε δεύτερη φάση μπορεί να υπάρξουν τέτοια κιόσκια και σε άλλους Δήμους με Τουριστικό ενδιαφέρον, ώστε να δημιουργηθεί ένα δίκτυο σε επίπεδο νομού. Μέρος του κόστους υλοποίησης μπορεί να εξασφαλισθεί από διαφημιστική προβολή επιχειρήσεων και προϊόντων.

6. Ιστοσελίδα Τουριστικής προβολής του Νομού Χανίων

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην προβολή μέσω του Internet, το οποίο ναι μεν χρειάζεται αρκετό χρόνο έως ότου να αποτελέσει πρωταρχικό κανάλι προβολής και διανομής στο τομέα του τουρισμού, εντούτοις σήμερα παίζει σημαντικό ρόλο σε ότι αφορά τη συλλογή πληροφοριών με σκοπό την τελική επιλογή ενός ταξιδιωτικού προορισμού. Είναι πλατιά αποδεκτό ότι το Internet διευκολύνει την απευθείας επαφή των επισκεπτών με επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας μειώνοντας την εξάρτηση από μεγάλους Tour Operators.

7. Ιστορικά, Αρχαιολογικά, Πολιτιστικά Αξιοθέατα – Μουσεία, Αρχαιολογικοί χώροι – Θεματικές Εκδηλώσεις

Είναι απολύτως απαραίτητο να καθορισθεί τέτοιο ωράριο που θα είναι ανοικτά τα Μουσεία και οι Αρχαιολογικοί χώροι ώστε να διευκολύνονται οι Τουρίστες που θέλουν να τα επισκεφθούν.

Επίσης είναι σημαντικό να υπάρχει για κάθε τουριστική περίοδο ένας προγραμματισμός Εκδηλώσεων, οι οποίες θα πραγματοποιούνται σε τακτά διαστήματα (15 ή 30 ημέρες) και θα υπάρχουν σχετικά έντυπα που θα ενημερώνουν τους επισκέπτες των χειμερινών εκθέσεων. Πολύ σημαντικό επίσης είναι να ενημερώνονται οι Ιστοσελίδες του ΕΟΤ της Περιφέρειας, του Νομού, του Δήμου για τις εκδηλώσεις αυτές. Τέτοιες εκδηλώσεις μπορεί να είναι όπως ο Αγροτικός Αύγουστος, κάποιο φεστιβάλ, ένα καρναβάλι κ.λ.π. Για να υπάρχει επιτυχία πρέπει να εξασφαλίζεται η αποκλειστικότητα του γεγονότος, τουλάχιστο σε επίπεδο Νομού ή και Κρήτης, ώστε να μην λειτουργεί κάτι αντίστοιχο ανταγωνιστικά και να συγκεντρώνονται οι δημιουργικές δυνάμεις του τόπου. Τέτοιες θεματικές εκδηλώσεις επεκτεινόμενες και στη χειμερινή

περίοδο μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο ανάπτυξης χειμερινού τουρισμού. Τέτοιες προσπάθειες θα έχουν αποτέλεσμα αν επιλεγούν λίγες περιοχές με σωστή ξενοδοχειακή υποδομή, ύπαρξη ζωής από τους ντόπιους και άλλες συμπληρωματικές εκδηλώσεις.

Αντιμετωπίζοντας συνολικά αυτό που ονομάζεται ψυχαγωγία των Τουριστών πρέπει να επισημάνουμε πόσο απαραίτητη είναι η απελευθέρωση του νυκτερινού ωραρίου (οι ανταγωνιστικές χώρες το έχουν ήδη κάνει), καθώς και το αίσθημα ασφάλειας που δημιουργεί η απαραίτητη και διακριτική αστυνόμευση.

8. Αεροπορικές πτήσεις από το Εξωτερικό

Προσπάθεια δρομολόγησης πτήσεων low-cost από Ευρωπαϊκές κυρίως πόλεις με προορισμό τα Χανιά. Αυτή η προσπάθεια πρέπει να γίνει δίνοντας κίνητρα, ακόμα και κάποια χρηματοδότηση, σε ευέλικτες αεροπορικές εταιρείας όπως π.χ. η EasyJet.

Στηριζόμενοι στο ήδη υπάρχον ρεύμα Τουριστών από Γερμανία, Αγγλία, Σουηδία, Γαλλία, Δανία Ολλανδία κ.λ.π. τέτοιες πτήσεις low-cost από πόλεις αυτών των χωρών θα αύξανε τον αριθμό Τουριστών που θα επισκέπτεται το Νομό μας και θα σήμαινε απεξάρτηση από τους μεγάλους Tour Operators.

Διαφημιστικό Ενημερωτικό Υλικό

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής, έχουν προνοήσει για τις ανάγκες κάθε περιηγητή και έχουν δημιουργήσει:

- Χάρτες για την ευκολότερη μετακίνηση των περιηγητών.
- Καταλόγους ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για τους μεμονωμένους πελάτες.
- Ταξιδιωτικούς Οδηγούς που έχουν ως θέμα τα σημαντικότερα θέλητρα της περιοχής.
- Καταλόγους εστιατορίων που διαθέτει ο νομός σε κάθε τουριστική περιοχή.
- Ενημερωτικά φυλλάδια ειδικών θεμάτων για τοπικές εκδηλώσεις, αθλητικές δραστηριότητες, θεατρικές παραστάσεις κ.α.

Τέλος για τους επισκέπτες που επιθυμούν περισσότερες πληροφορίες, ο νομός Χανίων διαθέτει ιστοσελίδες στο διαδύκτιο, τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, τοπικά τηλεοπτικά κανάλια και εφημερίδες που προβάλλουν και διαφημίζουν τον τόπο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Στην μελέτη αυτή εφαρμόσαμε μια ερευνητική διαγνωστική μέθοδο, στην οποία προσπαθήσαμε να προσδιορίσουμε τις μορφές τουριστικής ανάπτυξης στο Νομό Χανίων.

Ως στόχο της εργασίας μας θέσαμε να προβάσουμε τα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά του Νομού και τα τουριστικά καταλύματα που περιλαμβάνει για διαμονή και εστίαση των τουριστών.

Προσεγγίσαμε τον τουρισμό και τις οικονομικές παραμέτρους του και ερευνήσαμε τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο Νομό Χανίων και αν αυτός έχει τη δυνατότητα να τις υποστηρίξει.

Στη συνέχεια μελετήσαμε την τουριστική ανάπτυξη του νομού και τους τρόπους προβολής του.

Μετά το τέλος της μελέτης μας συμπεράναμε ότι οι στόχοι που θέσαμε υλοποιήθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό.

Καταφέραμε να εστιάσουμε στα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά του νομού και να αναδείξουμε το φυσικό κάλλος αλλά και τον αξιοζήλευτο πολιτισμό του. Χάρη στη μορφολογία του εδάφους και τις κατάλληλες υποδομές, παρατηρήσαμε ότι ο Νομός Χανίων είναι ιδανικός για όσους αναζητούν τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, κυριότερες από τις οποίες είναι ο αγροτουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο φυσιολατρικός, ο ορεινός, ο περιπατητικός, ο εκκλησιαστικός, ο αθλητικός και ο συνεδριακός τουρισμός.

Στην προσπάθεια μας να αναλύσουμε τις οικονομικές παραμέτρους του τουρισμού, καταλήξαμε ότι ο προορισμός "Νομός Χανίων" σημειώνει μια ικανοποιητική αύξηση στον αριθμό αφίξεων τουριστών, παρά τη γενική χρηματοπιστωτική κρίση. Μελετώντας τον τουρισμό, εντοπίσαμε κάποια οικονομικά πλεονεκτήματα όπως ότι δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, αυξάνονται τα κέρδη των επιχειρήσεων κ.α.

Όσον αφορά την διαμονή, αξίζει να αναφερθούμε στο ότι ο Νομός Χανίων περιλαμβάνει επαρκή αριθμό καταλυμάτων ώστε να καλύπτει το μέγιστο αριθμό αφίξεων των τουριστών.

Εν κατακλείδι, αναζητώντας τα τυχόν προβλήματα που αφορούν το Νομό Χανίων, εντοπίσαμε ότι η βελτίωση των υποδομών και της τουριστικής προβολής είναι αναγκαία για την τουριστική ανάπτυξή του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Διαμονή

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ/ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ. ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΔΩΜΑΤΙΑ	ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ ΚΛΙΝΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΩΜΑΤΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΙΝΩΝ
ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ	48	44	87	291	392	808	436	895
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΕΛΙΝΟΥ	27	188	406	17	21	43	209	449
ΑΡΜΕΝΩΝ	58	84	185	291	352	697	436	882
ΒΑΜΟΥ	54	84	183	128	190	385	274	568
ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ	5	3	6	29	34	71	37	77
ΓΑΥΔΟΥ	4	13	27	20	20	40	33	67
ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗΣ	69	313	652	284	310	621	623	1273
ΘΕΡΙΣΣΟΥ	2	0	0	2	2	4	2	4
ΙΝΝΑΧΩΡΙΟΥ	10	53	124	3	6	9	59	133
ΚΑΝΤΑΝΟΥ	1	0	0	6	6	12	6	12
ΚΕΡΑΜΕΙΩΝ	2	0	0	6	10	18	10	18
ΚΙΣΑΜΟΥ	29	171	362	66	68	144	239	506
ΚΟΛΥΜΒΑΡΙΟΥ	27	57	119	128	147	298	204	417
ΚΡΥΟΝΕΡΙΔΑΣ	5	2	4	8	12	27	14	31
ΜΗΘΥΜΝΗΣ	15	36	71	63	85	157	121	228
ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ	3	20	46	0	0	0	20	46
ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ	202	447	952	1190	1421	2924	1868	3876
ΠΕΛΕΚΑΝΟΥ	128	598	1295	226	293	592	891	1887
ΠΛΑΤΑΝΙΑ	110	222	468	705	804	1648	1026	2116
ΣΟΥΔΑΣ	22	20	40	46	71	149	91	189
ΣΦΑΚΙΩΝ	78	442	973	139	172	364	614	1337
ΧΑΝΙΩΝ	113	612	1279	121	136	290	748	1569
ΣΥΝΟΛΑ	1012	3409	7279	3769	4552	9301	7961	16580

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ*
Ν. ΧΑΝΙΩΝ

ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	H 5* M	H 5* K	H 4* M	H 4* K	H 3* M	H 3* K	H 2* M	H 2* K	H 1* M	H 1* K	H E M	H E K	ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ Μ	ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ Α Κ	ΞΕΝΟ Δ. & ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ Μ	ΞΕΝΟ Δ. & ΕΠΙΠ. Δ/ΤΑ Κ	ΠΑ ΡΑ ΔΟ ΣΙΑ ΚΑ Μ	ΠΑ ΡΑ ΔΟ ΣΙΑ ΚΑ Κ	ΣΥΝ ΟΛΟ Μ	ΣΥΝΟ ΛΟ Κ
ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ	1	264			2	135	2	57					9	484			1	5	15	945
ΑΝΑΤ. ΣΕΛΙΝΟΥ							1	19											1	19
ΑΡΜΕΝΩΝ	1	120	1	59	1	115	1	63					2	99					6	456
ΑΣΗΓΩΝΙΑ																			0	0
ΒΑΜΟΥ			1	116	2	223	2	135					4	81			3	39	12	594
ΒΟΥΚΟΛΙΩΝ													1	63					1	63
ΓΑΥΔΟΥ																			0	0
ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗΣ	1	641	7	2045	4	718	13	1166	3	183			12	557					40	5310
ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ																			0	0
ΘΕΡΙΣΣΟΥ							1	56											1	56
ΙΝΝΑΧΩΡΙΟΥ																			0	0
ΚΑΝΤΑΝΟΥ													2	68					2	68
ΚΕΡΑΜΕΙΩΝ																			0	0
ΚΙΣΑΜΟΥ					2	133	3	161	2	95			15	506					22	895
ΚΟΛΥΜΒΑΡΙΟΥ			2	240	5	492	3	223	1	48			13	631			2	31	26	1665
ΚΡΥΟΝΕΡΙΔΑΣ			1	15													2	22	3	37
ΜΟΥΣΟΥΡΩΝ							2	55									1	6	3	101
ΜΗΘΥΜΝΗΣ							1	86											1	86
ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ	2	556	2	329	10	1350	16	845	3	149			131	8405					164	11634
ΠΕΛΕΚΑΝΟΥ							9	376	3	81			6	148					18	605
ΠΛΑΤΑΝΙΑ	2	562	4	1518	5	562	3	138	1	33			79	5909			1	25	95	8747

ΣΟΥΔΑΣ									1	24			1	49			1	9	3	82
ΧΑΝΙΩΝ			3	259	13	909	17	1004	5	217			18	532			17	291	73	3212
ΣΦΑΚΙΩΝ					1	161	4	154					2	36			1	14	8	365
ΦΡΕ																			0	0
ΣΥΝΟΛΟ	7	2143	21	4581	45	4798	78	4578	19	830	0	0	295	17568	0	0	29	442	494	34940

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΙΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

1-50		51-100		101-150		151-200		201-250		251-300		301-400		401-500		501-1000		1001 & ΑΝΩ		ΣΥΝΟΛΟ	
M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
245	7022	157	11003	49	5962	18	3088	8	1786	9	2482	6	2189			2	1408			494	34940

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Διαγνωστική Μέθοδος για τον Σχεδιασμό Τουριστικής Ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο του κ. Αντωνίου Ι. Φραγκούλη.
2. Εγκυκλοπαίδεια το " Αφιέρωμα στην Κρήτη " .
3. Ε.Ο.Τ. / Π.Υ.Τ. Κρήτης Τμήμα Τουριστικής Ανάπτυξης.
4. Τοπική Εφημερίδα " Νέοι Ορίζοντες " .
5. Διαδύκτιο
 - Chania info- Μορφές
 - Εναλλακτικός Τουρισμός Χανιά
 - Νομός Χανίων/Μηλιά
 - Νομός Χανίων/Βάμος
 - Χανιά info Διαδρομές στα Χανιά
 - Ταξιδιωτικός Οδηγός Αφετηρία Νομός Χανίων
6. Διαφημιστικό, Ενημερωτικό Υλικό και Έντυπα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων, Νομαρχιακής Επιτροπής Τουριστικής Προβολής.
7. Διαφημιστικό, Ενημερωτικό Υλικό και Έντυπα του Συλλόγου Προβολής Κισάμου η " Γραμβούσα " .

8. Φυλλάδια της Ένωσης Ιδιοκτητών Τουριστικών Μονάδων της περιοχής Κισάμου.

9. Τουριστική Ανάπτυξη του νομού Χανίων
Συγγραφείς:

Λεμονής Δημήτριος

Οικονομολόγος-Πληροφορικός

Μανουσέλης Νικόλαος

Οικονομολόγος

Μαρινάκης Εμμανουήλ

Νομαρχιακός Σύμβουλος & Πρόεδρος Νομαρχιακής
Επιτροπής Τουριστικής Προβολής